

Dette værk er downloadet fra **Danskernes Historie Online**

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennytte forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

**Indbuddelseskrift
til
den offentlige Examens
i
Metropolitanskolen
i Juli 1848.**

-
-
1. Bemærkninger om Sprogundervisningen i de lærde Skoler, med særligt Hensyn til de i den provisoriske Undervisningsplan derom indeholdte Bestemmelser, af Overlærer F. C. C. Birch.
 2. Skoleefterretninger.

Metropolitanskolen
G. Kongevej 15

Kjøbenhavn.

Trykt hos Directeur Jens Høstrup Schub,
Kongelig og Universitets-Bogtrykker.

I.

Bemærkninger om Sprogundervisningen
i de lærde Skoler, med særligt Hensyn
til de i den provisoriske Undervisnings-
plan derom indeholdte Bestemmelser.

Af

J. C. C. Birch,
Overlærer.

De følgende Bemærkninger, der paa en ringe Deel nær
bleve nedskrevne kort efter Bekendtgørelsen af den provvisoriske
Undervisningsplan, ere alene fremkaldte af Trangen til at
gjøre mig selv Rede for, i hvad Forhold de der udtalte An-
stuelser af Sprogundervisningen i de lærde Skoler stillede
sig til mine egne. De, der ere bekendte med den herhids-
rende sprogvidenfabelige og pædagogiske Litteratur, ville ikke
vente i dem at finde ret meget Nyt; min Hensigt var kun
med Benyttelse af de Resultater, som denne frembød, for mit
egent Bedkommende at udføre en saavidt muligt grundig og
conseqvent Betragtning af de foreliggende Spørgsmaal.
Skjønt nogle af disse i den mellemliggende Tid have været
Gjenstand for Andres Undersøgelser, er jeg dog ikke ved disse
bleven foranlediget til i noget væsentligt Punkt at opgive
min tidlige Anstuese og har dersor i det Hele anset det
for rigtigt at meddele Bemærkningerne i deres oprindelige
Form, idet jeg, hvor Forskjellighed mellem min og Andres

tidligere ytirede Anstuelse maatte finde Sted, overlader Læserne selv at prøve og veie begges Sandhed. Til Undstykning for at de, efter saa længe at have været henlagte, nu etter fremdrages og forelægges en større Læsekreds, kan jeg fun anføre, at jeg paa den ene Side nødigt visde undslæe mig for at efterkomme den af Skolens høitagtede Rector til mig stillede Opfordring om at beskrive de Blade, han ønskede at forudskifte det forløbne Åars Skoleefterretninger, paa den anden Side under de nærværende Tidsforhold kan følte ringe Lust og Stemning til at see mig om efter et andet, til det foreliggende Niemed passende Æmne.

„**S**igesom i ældre Tider, saaledes er endnu i de lærde Skoler den sproglige Undervisning det principale Dannelsesmiddel, og afgiver fremfor alle andre Undervisningsgjenstande Stoffet til at bibringe Disciplene den Udvikling af deres Evner og den formale Dannelsse, som er den høiere Undervisnings nærmeste Formaal, da det endnu bestandig ved Erfaring har bekræftet sig, at den logiske Forøvelse, som er absolut forneden til enhver videnfællig Erfjendelse, og til overhovedet med klart Overblik at behandle en hvilken som helst Gjenstand, ikke ved noget andet Stof saa fuldstændigt og saa godt i den yngre Alder erhverves som gjennem Sprogundervisning.“

Med disse Ord har Universitetsdirectionen i Motiverne til den provisoriske Undervisningsplan (Ny Collegialtidende for 1845, S. 725) indledet den Betragtning af Sprogundervisningen og navnlig af Undervisningen i de gamle Sprog, der er lagt til Grund for de følgende Bestemmelser angaaende denne Undervisnings Betydning og Stilling til Skolens øvrige Lærefag. Vi skulle ikke opholde os ved den Uoverensstemmelse, som Mange uden Twivl ville have fundet mellem det her i Theorien opstillede strængt formale Dannelsesprincip og den derpaa byggede Undervisningsplans overvejende polymathiske Charakteer eller mellem den her udtalte Anerkjendelse af Sprogundervisningen som det principale Dannelsesmiddel og den i det Følgende (Mot. S. 769,

Pr. Pl. S. 793 fgg.) givne Bestemmelser for Afgangsprøven, hvorefter alle Lærefag uden Forføjel tillægges lige Betydning. Derimod kunne vi, for at vinde et fast Udgangspunkt for de følgende Betragtninger, ikke unddrage os for i Korthed, men derhos saa klart og stringent, som det er os muligt, at uttale os angaaende det rigtignok tids nok omhandlede Spørgsmaal om Betydningen af det formale Dannelsesprincip selv og om dets Stilling deels til Undervisningens reale Indhold i Almindelighed, deels til Sprogundervisningen i Særdeleshed. Ligesom nemlig dette Spørgsmaal af ældre og nyere Humanister bestandig er blevet sat i Forbindelse med Spørgsmalet om de classiske Sprogstudiers Betydning som almindeligt Dannelsesmiddel, facledes turde det netop nu, da man neppe længer vil beraabe sig enten paa deres umiddelbare Nytte for Livet eller endog saa blot paa deres Undværlighed for de senere Universitetsstudier, være en temmelig almindelig Forestilling; at de maae føge deres væsentligste Anbefalingsgrund i Antagelsen af højt Princip. *)

Formalet for al høiere Skoleundervisning er paaeengang at meddelse en saavidt muligt omfattende, klar og sammenhængende Erfjendelse af Livets væsentligste Indhold og at øve og udvikle Landskraefterne. I vor Betragtning kunne vi vel adskille disse to Momenter, men i Virkeligheden, i Udøvelsen ere de ligesaa uadskillelige som Indhold og Form ere det overhovedet. Vi sammenfatte dem begge i Udtrykket Dannelse, der ligesaa meget betegner Indbegrebet af omfat-

*) Smgn. Lütken om almindelig Dannelse og dens Midler S. 45, Sammes Fors Breve til Statsraad Molbeck S. 28 fgg., Madvig om den lærde Skoleundervisning i Maanedsskrift for Litteratur 8de Bd. S. 396 fgg., Røgind om den formale Dannelse i Dansk Ugeskrift 2den NæFFE 7de Bd. Nr. 174.

tende og overordnede Kundskaber, som Evnen og Kraften til disse Udvikelse og til aandelig Virksomhed i Almindelighed.

En Undervisning, der udelukkende stillede sig til Opgave at uddanne Sjælsevnerne uden alt Hensyn til Kundskabers Erhvervelse, vilde være en Utting. I enhver naturlig Udvikling, saavel i den sandelige, som aandelige Verden, indtræder Øvelsen i en Virksomhed og Stoffet for den altid paaeengang, og ligesom Mennesket ikke blot øver Respirationsorganerne ved Lustens Ind- og Udaanden, men i denne Proces tillige indsuger Næring, saaledes maa ogsaa det Stof, paa hvilket Aandskraefterne skulle øves, tillige være en Næring for dem. I theoretisk Henseende — og kun i denne Retning virker Undervisningen directe — øves deraf Aandan kun ved Behandlingen af Forestillinger, der som saadanne maae have et Indhold; dette gjælder ligesaa meget om Aandskraften i Almindelighed, som om de enkelte Aandsenvner. Ligesom Forstanden kun ytrer sin Virksomhed i Anvendelsen af de i den selv liggende og af den selv frembragte, men i og for sig tomme Bestemmelser, Tænkningens almindelige Grundformer, paa Anstuelernes objektive Indhold, de eksisterende Gjenstande, hvorved hine først faae Liv og Fylde, og Anstuelerne selv hæves til Forestillinger, og ligesom Dommekraften kun behandler disse i deres Forhold til hinanden, som over- og underordnede, enkelte og almindelige, saaledes har heller ikke Hukommelsen nogen anden Opgave end at fastholde og bevare de allerede dannede Forestillinger, mens ogsaa Indbildungskraften kun reproducerer disse af Sjælens eget Indre enten ved blot at lade dem fremtræde for Bevidstheden som nærværende uden at være fremkaldte af den tilsvarende objektive Realitet, eller, hvor den virker mere selvstændigt skabende, ved at fremstille dem i nye Combinationer og eiendommelige Skiftekser.

Men ligesom Aandskraften kun øves ved Behandling af Forestillinger, saaledes er det paa den anden Side i formal Henseende ligegyldigt, af hvad Art disse ere, om Indholdet i sig selv er nyttigt og belærende eller værdiløst eller endog slet. (Skarpsindigheden øves maaßke nok godt ved at forsøre en slet Sag *) som en god; de spartanske Drenge øvede sig i Klogt og List ved at stjæle.) Det formale Udbytte er ikke directe betinget af Forestillingernes Art og Indhold, men kun af Øvelsens større eller mindre Intensitet, af den Energie og Grundighed, hvormed Aanden sysselsættes, hvorimod vel Energien selv er betinget af Indholdets Værd og Interesse. Men at øve sine Kræfter, være sig Aanden eller Legemets, paa et ligegyldigt Stof er værre end et her-

*) *Τὸν ἡττω λόγον κρείττω ποιεῖν.* — Consequensen af det formale Princip er den eensidigt logisk (dialectisk) — rhetoriske Dan-nelsesretning, der i Vidensstabens Verden finder sit nærmest tilsvarende Udtryk i Sophistiken (*λόγον τέχνη*, Xenoph.), sin Mod-sætning i den raa Empirie. Plat. Protag. p. 312 D: *τι ἀν εἴποιμεν αὐτὸν (σοφιστὴν) εἶναι, η̄ ἐπιστάτην τοῦ ποιῆσαι δεινὸν λέγειν;* Smagn. Xenoph. de venat. c. 13: *Θαυμάζω δὲ τὸν σοφιστῶν καλονυμένων, ὅτι ἐν τοῖς ὀνόμασι σοφίζονται καὶ οὐκ ἐν τοῖς νοήμασι.* Hvor ligegyldig Realiteten var dem, sees af Xenoph. Mem. Socr. IV, 4, 6: *οὐ δύος, ὁ Ἰππία, διὰ το πολυμαθῆς εἶναι περὶ τὸν αὐτῶν οὐδέποτε τὰ αὐτὰ λέγεις;* — „*Αμέλει, ἔφη, πειρῶμαι καινόν τι λέγειν ἀεί.*” — „Die Sophisten sind gerade das Gegentheil von unserer (sic) Gelehrsamkeit, welche nur auf Kenntnisse geht und aussucht, was ist und was gewesen ist, — eine Masse empirischen Stoffs, wo die Entdeckung einer neuen Gestalt, eines neuen Wurms oder sonstigen Ungeziefers und Geschmeißes für ein großes Glück gehalten wird.“ Hegel, Gesch. der Philos. 2 Bd. S. 5. — Vanfæligt skal man ogsaa finde et mere betegnende og udtrymmende Udtryk for den rene Humanismes Væsen end det, som en udmarket Forfatter hos os engang har brugt, idet han sætter denne Undervisnings eien-dommelige Bestemmelse i „at danne Talen.“

fuliff Arbeide; det er den Straf, som Oldtiden paalagde Ixion i Underverdenen, fordi han allerede i det virkelige Liv tilsatte sin Kraft paa at naae et indholdslost Taagebillede. Med Lyst og Iver over Alanden sig kun paa det, der har Interesse i sig selv; hvad der i real Henseende er det bedste Dannelsesmiddel, er det ogsaa i formal og det er ligemeget i begge Momenters Interesse, at Indholdet danner Udgangspunktet og gjor Udsagnet i Valget.

At sage en saaegen, mod Indholdet ligegyldig, Øvelse for de forskjellige Alandsevner er at betragte Alanden som en Complex af isolerede og selvstaendige Kræfter, der hver for sig skulde have et forskjelligt Stof til Gjenstand for sin Virksomhed. Saasandt ethvert virklig Dannelsesstof ikke er et blot Aggregat af loxe Notiser, der maa ske kun vilde øve Huskommelsen, men et af forskjellige Erfjendelser sammensat, klart og velordnet Hele, vil det i sin methodiske og altsaa videnstabelige Behandling tillige indeholde en fleersidig Øvelse for Alanden; en alstidig Udvikelse af Forestillingskredsen maa nødvendigiis tillige være en alstidig Øvelse af Alandsevnerne. Paa den anden Side gives der ingen saadan Øvelse eller Uddannelse af Alandsevnerne i en enkelt Retning, der paaeengang skulde gjore dem skifte til Behandling af Forestillinger af hvilken som helst Art. Udviklingen af mathematiske Forestillinger hjælpe kun lidet til Behandlingen af Sproghøjenomener, den sproglige Dannelse kun lidet til Bedømmelsen af sædelige Forhold o. s.v. Kun forsaavidt finder Uddannelsen ved en bestemt Forestillingskreds Anwendung udenfor denne, som den deels indeholder en Øvelse i det, der er førelses Betingelse for al aandelig Virksomhed, Eynen til at fastholde en Forestilling som Tankegenstand, Alandens Algtaaagivenhed, Klarhed og Orden, Grundighed og Stringents o. s. v., deels de behandlede Forestillinger selv eller andre

med dem beslagtede som følleds Element komme tilbage i andre Sphærer. Og selv dette Sidste indtræder som oftest kun med en vis Indskräfning: den mathematiske Stringents er af anden Art end den, der fordres ved Behandlingen af religieuse eller sædelige Begreber, Forstaelsen af de grammatiske Sætningsforhold er ikke tilstrækkelig til Opfattelsen af den logiske Dom, de logiske Slutningsformer ere forskellige fra de mathematiske o. s. v.

Vilde man indvende imod den her fremsatte Ansfuelse, at de ved Undervisningen erhvervede Kundskaber dog for en stor Deel senere glemmes og kun den almindelige Aandsudvikling bliver tilbage, at f. Ex. mange Mennesker saa aldeles have glemt hvad de have lært af de gamle Sprog og Matematiken, at de maaske ikke mere ere i stand til at danne den simpleste Sætning i hine rigtigt eller at føre det letteste mathematiske Beviis, medens de dog have denne Undervisning at takke for den Klarhed og Sifferhed, hvormed de senere i en praktisk Virksomhed behandle Gjenstande af heel anden Art, og at saaledes Kundskabsstofset viser sig som det i og for sig Værdiløse og Forsvindende, Aandsudviklingen derimod som det Blivende og Ufortabelige, da ville vi uden Hensyn til det Selvbedrag, der ofte ligger til Grund for flige Uttringer, hertil svare, deels at Forestillingerne selv ingenlunde altid ere udslettede af Sjælen, fordi Materialeet, hvorigennem de ere erhvervede, er mindre rede eller præsent for Bevidstheden, — hvad der ogsaa viser sig i den Lethed, hvormed de, saafremt de tidlige virkelig have været tilstede med Klarhed og i Sammenhæng, kaldes tilbage, — deels at den omtalte Uddannelse af Aandskraæsterne ikke vilde have været mulig uden Anvendelsen af netop dette Kundskabsstof.

Men ligesaa bestemt som vi her have utalt os mod den eensidige Formalisme, maae vi paa den anden Side forkaste

den raa Materialisme, der vil sætte Undervisningens Formaal i en blot passiv Tillegnelse af saadanne Kundskaber, som finde umiddelbar Anvendelse i det praktiske Liv og ere afmaalte efter en senere Livsstillings føregne Fornødenhed. Nyttig for Livet bør viistnok al Undervisning være og det kan neppe feile, at ogsaa den almindelige Dannelse maa indeholde en Deel, der vil finde praktisk Anvendelse i den Enkeltes eventuelle Virkekreds, kun er ikke denne Dannelses Formaal at søge heri. Den Nytte, hvorom her bør være Tale, er beregnet paa Livet i sin Heelhed, ikke paa den enkelte Livsstilling; den Unge maa dannes som Menneske førend han dannes til Borger. En passiv Tillegnelse af Kundskaber gives desuden ikke; en reen materiel Undervisning er ligesaa umulig som en reen formal. Dannessens Indhold kan hverken optages i Sjælen uden dennes egen Virksomhed, ei heller bevares i den som et dødt Stof; det er ikke blot dens Gie, men tillige en Kraft, et aandeligt Frøkorn, der indeholder Spiren til sin egen Udvidelse og Forvugelse.

Det fremgaaer da heraf, at Striden mellem det formale og reale Dannelsesprincip kun er tilsyneladende og bevoer paa en eensidig og abstrakt Opfattelse af begge; erkjendes de derimod i deres sande Forhold, vil Modsætningen kun existere for Tanken, medens de i Virkeligheden vise sig som identiske og begge føre til samme Maal. Ved at opstille det ene eller det andet som exclusivt Princip for Valget af Dannelsesmidler vil man geroade i mangehaande Forlegenheder ved Gjennemførsellen, idet Praxis, der heldigvis her som overalt i Livet optræder som Abstraktionens naturlige Correctiv, *) nøder til at gjøre Concessioner paa Conse-

*) Baade den crasseste Realisme og den tommeste Humanisme ere i Gjerningen langt mindre farlige end de i Principet synes; den første, fordi den ikke kan forhindre Manden fra at øve sig paa

qventensens Bekostning og lade en anden Betragtningsmaade gælde for de Fag, som man ifølge Principet maatte anse for uformødne til Formaalets Opnaaelse, men som man dog af andre Grunde finder sig foranlediget til at optage. Sædvanligt vælger man da en ikke organist, men eklektisk og vilkaarlig Middelvei, idet man indbilder sig at bevare Consequenten og lade begge Principer vederfares Ret ved at føje sig noget efter hvert og optage nogle Fag for det enes, andre for det andets Skyld. Sandheden er, at intet Fag bør optages uden for sit eget Indholds Skyld og at, jo mere omfattende og indholdsrig den derved udviklede Forestillingsfreds er, desto større er ogsaa det formale Udbhytte.*)

Saa enige vi derfor ere med Directionen i den heie Betydning, den tillægger Sprogundervisningen i og for sig, ogsaa uden Hensyn til dens Benyttesse som Middel til Beffendtskab med de enkelte Sprogs Litteraturer eller til Sprogenes øvrige Anvendelse i Livet, saa lidet tilfredsstillende finde vi den Betragtning, hvorpaa hun Anfaelse er støttet. Sprogundervisningen bidrager ikke mere til at skærpe og udvikle Alandskræfterne i sin eindommelige Retning end de øvrige Lærefag i deres, og naar vi alligevel maae tillægge den en storre dannende Kraft, da maa Grunden hertil alene sp-

hvilketsomhelst Stof, den sidste fordi den dog er nødt til at vælge et Stof, om ikke Ting, saa Ord.

*) I denne Forstand understriber jeg derfor uden Betenkning Prof. Lütken's Ord, der heller ikke af ham selv ere anderledes meneste: „Den eneste sunde Opdragelsesmethode for sig selv og for andre er slet ikke at bryde sig det allermindste om Forstandens Dannelse, men ligefrem uden alle Sidehensyn at give sig til at studere gode og nyttige Bidenskaber for deres egen Skyld, eller for den øvrige Nuttes Skyld som man venter af dem; saa danner Forstanden nok sig selv.“ Søg Breve til Statsr. Molbech S. 35.

ges deri, at dens Indhold i sig selv er vigtigere og mere omfattende end hines, at den i større Omfang opklarer og beriger Forestillingskredsen og derved hæver Bevidstheden op til et høiere Trin.*) At udvikle dette fuldstændigt ligger udenfor disse Bemærkningers Grænse; kun Hovedpunkterne i den herhenhørende Tankegang kunne vi antyde. Sproget er nemlig ikke blot det Middel, hvorved Mennesket meddeler sine Forestillinger til Andre og derved knytter sig som Medlem til Slægten og delagtiggjøres i dennes aandelige Liv, men tillige Midlet, hvorved det enkelte Menneske fastholder sine Forestillinger og gjør dem til Gjenstand for Tanken. Det er Selvbevidstheden, der sætter Mennesket i stand til at løsøre sig fra de umiddelbare sandelige Indtryk og at lade dem fremtræde for Bevidstheden i Modsetning til dets eget Væsen, men denne Selvbevidsthedens Akt fuldbyrdes kun i og ved Sproget.**) Tænkning er Tale med sig selv, Sproget den legemliggjorte Tænkning. Som Tænkningens Virksomhed ytrer sig i Forestillingernes Sondring og Bindelse (Analyse og Synthese), saaledes foregaaer i Sproget paa en ligesom symbolst Maade den samme Sondring (Artikulation) og Sammenføining ved Lydstoffet, og Sprogenyen har ikke sin Grund i Andet end den indre Nexus og Correlation mellem Tænkningens og Taleorganernes Funktioner. Men ligesom Sproget selv ikke er Resultatet af en bevidst Tænkning, men en umiddelbar Emanation af den

*) „Qui aliquam linguam in pueritia recte addiscit, non solum animi vires acerrime exercet, sed etiam immensam notionum copiam quasi insciens imbibit.“ A. Boeckh, orat. acad.

**) „Die Sprache ist Erföldung der sinnlichen Welt in ihrem unmittelbaren Dasein, das Aufgehobenwerden derselben zu einem Dasein, welches ein Aufruf ist, der in allen vorstellenden Wesen wiederklingt.“ Hegel, philos. Propädeutik S. 189.

menneskelige Aand, saaledes tilegner heller ikke det enkelte Menneske sig oprindeligt Modersmaalet paa en bevidst Maade, men modtager og lærer det ved en dunkel og ubevidst Abstraktion af den omgivende Sægt. At bringe dette umiddelbart Givne til Bevidsthed er Sprugundervisningens Opgabe. Den skal ikke blot lære, hvorledes Forestillingerne ere betegnede, men tillige fremkalde Reflexion over Forestillingerne selv i Forhold til deres Udttryk, og derved frigjøre Aanden fra den eensidige Opfattelse af dem, der er given i det enkelte Sprogs Eiendommelighed. Ordet staar nemlig i et dobbelt Forhold til Tanken. Medens det paa den ene Side fremtræder som den bestemte Form, den concrete Virkelighed i Forhold til den forinden ufuldaarne Tankes abstrakte Almindelighed, viser det sig omvendt selv som det Abstrakte og Almindelige i Forhold til den individuelle Tanke. Tanken bliver først ret klar ved at udtrykkes i Ord, men Ordet er paa den anden Side Fælledsbencernes og mangler hiins eiendommelige Nuanceringer. Det samme Ord har egentlig aldri den samme Betydning i to Menneskers Mund, saa lidt som to Menneskers Tanke nogensinde er fuldkommen den samme. Overført paa en større Sphære fremtræder dette Forhold som Modsætning mellem det enkelte Menneskes Tænkning og Sproget, mellem Individets og Sægtens aandelige Liv. Kun ved Sproget kommer Individets aandelige Liv til Udtryk og Virkelighed, men Sproget møder tillige som en Skranke for Aandens frie og individuelle Virksamhed. Jo selvstændigere og eiendommeligere derfor det aandelige Liv rører sig i Mennesket, desto kraftigere vil det ogsaa stræbe efter at frigjøre sig fra denne Sprogets Magt, at beherske det ligesaa meget som det beherskes af det. Men som Loven og Nødvendigheden ikke blot er Frihedens Skranke, men ogsaa dens Grundvold og Sandhed, saaledes er Sproget,

netop naar det benyttes friest og selvstændigst, ikke blot Tænkningens Skrænke, men ogsaa det Element, der bærer og regulerer dens Bevægelse. Sproget er, hvis vi tor udtrykke os billedligt, for Tænkningen, hvad Luften er for Fuglens Flugt, Versemalet for Digteren, Musiken for Dandseren. I denne Straaben efter at frigjøre sig fra Sprogets Magt skal nu Sprogundervisningen understøtte Mennesket. Ligesom Sproget selv hæver det over den sandelige Verden ved at bringe denne til dets Bevidsthed, saaledes skal etter Sprogundervisningen hæve det over Sproget ved at gjøre dette til Gjenstand for dets Erfjendelse; *) men ved Sproget mene vi det ideelle Billede af Verden, hvori Slægtens Opfattelse af den affspeiler sig, den hele Verden altsaa, hvori Mennesket som tænkende Væsen lever og rører sig.

Directionen gør dernæst opmærksom paa, at et fremmed Sprog høst maas lægges til Grund for Sprogstudiet, da Modersmalet ligger Disciplen altfor nær til at det i samme Grad som hiint kan være Dannelsesmiddel for ham, og at i denne Henseende, efter hvad af Sagkyndige almindeligen er antaget, intet Sprog i højere Grad yder Tjeneste end de gamle. „For den omtalte Oprækkelse og Øvelse af Estertanken maas nemlig hine døde Sprog gives Fortrin for de lebende, fordi disse stedse uddannes og forandres, medens hine Sprogs fuldendte Udvikling, og i Besynderlighed det latiniske Sprogs Präcision og Regelmæssighed, gør dem fortrinlig stikkede til at befordre Alandens Udvikling.“

*) „Die Grammatik erhebt die Zeichen der Sachen selber wieder zu Sachen, und zwinge den Geist, auf sich zurückgewendet, seine eigene Geschäftigkeit des Anschauens anzuschauen d. h. zu reflectiren.“
Jean Paul, Levana § 131.

Naar det her ansøres som en Mangel ved de nyere Sprog med Hensyn til deres Benyttelse ved Undervisningen, at de bestandigt uddannes og forandres, medens derimod de gamle foreligge os i en affluttet Skiffelse — thi saaledes maa vel det noget twetydige Udtysk „fuldendte Udvikling“ forstaaes —, da er herved først at bemærke, at Sprogenes Forandringer dog ingenlunde foregaae saa voldsomt, at no-gen skadelig Virkning skulde være at befrygte deraf for Undervisningen, eller at der skulde være fare for at Stoffet skulde forsvinde eller forvandle sig under Disciplenes Hænder, saa at de maasee, naar Undervisningen var fuldendt, ikke mere forefandt det samme Sprog, som de havde lært. Selv i Sprogenes tidligere Udviklingsperioder eller i Overgangene fra ældre Sprog i deres yngre Afløsninger, hvor voldsommere Bevægelser indtræde i Lydsystemet og Tanken endnu kæmper for at finde sit Udtysk, foregaae Forandringerne dog kun successivt, og de nye Elementer maae allerede længe have gjæret og fra mange Sider være forberedte, før de komme til fuld Eristents i Sproget. At forsvrigt et Sprog i saadan Tilstand, hvor vigtige og interessante Phænomener det end frembyder for Sprogforskerens Betragtning, ikke er stikket for Skoleundervisningen, er det neppe fornødent at bemærke, men herom kan ogsaa allermindst være Tale ved de nyere europæiske, i saa hoi Grad uddannede Sprog. Vistnok er selv det mest uddannede Sprog, saalænge det lever, ingenstude noget reent Afløsning og Færdigt; det gjenfødes i hver Slægt og ethvert frit og selvstændigt tænkende Individ bidrager sit til dets Udvikling. Med andre Ord, det levende Sprog er ikke blot et Værk, men ogsaa en Virksomhed; det er Alandens evige Arbeide for at individualisere Bevidsthedens Indhold ved at gjøre den artikulerede Lyd til dens Udtysk. Men ved hvert Raisonnement har man —

hvad der især viser sig som paafaldende — ikke tenkt paa, at det netop hører med til Undervisningens Opgave, i de gamle Sprog saavelsom i de nyere, at vise os Sproget i denne dets Virksomhed, at give Phænomenerne Liv og Bevægelighed, og derved efterhaanden fremkalde Forestillingen om en almindelig Sprogidee, om en fælles Opgave, som hvert Sprog paa sin eiendommelige Maade har stræbt at løse. De gamle Sprog skulle ikke betragtes eller behandles som døde Restduer fra en fjvnden Tid, men som levende og virksomme Organismer.*). Ogsaa viser sig med Hensyn til Betragtningen af Sprogenes historiske Udvikling i Virkelsigheden det Modsatte at være Tilfælde af hvad Directionen synes at have antaget; medens vi ved Undervisningen i de nyere Sprog i det Hele indfrænke os til at gjøre Disciplene bekjendt med disses nuværende Form, lære de derimod de gamle Sprog at kende i de forskellige Stikkeler, hvori de fremtræde under deres „Uddannelse og Forandring.“ At de gamle Sprog foreligge os som afsluttede har kun i een Henseende væsentlig Indflydelse paa Undervisningen, den nemlig, at vor Kundskab til dem deels paa Grund af den Maade, hvorpaa de ere os overleverede, deels fordi det Liv, hvis Udtryk de ere, ligger os saa fjernt, nødvendigvis i mange Punkter maa være mindre klar, mindre fuldstændig og sikkert end Tilfældet er med et levende Sprog.

Ligesaa siden Vægt kunne vi tillægge den Anbefalingsgrund for de gamle Sprog, der hentes fra deres, „i Besynderlighed det latinste Sprogs, større Precision og Regel-

*.) „Eine Sprache kann unter keiner Bedingung wie eine abgestorbene Pflanze erforscht werden. Sprache und Leben sind unzertrennliche Begriffe, und die Erlernung ist in diesem Gebiete nur Wiedererzeugung.“ W. v. Humboldt.

mæssighed." Rigtignok er det en tildeels endnu tenuelig udbredt Mening baade blandt Philologer og Andre, at de classiske Sprog skulde udmærke sig ved en større logisk Consequents og kunstnerisk Fuldkommenhed end de nyere, men en grundigere og fordomsfriere Betragtning af Sprogets Væsen har tilstrækkelig bevist, at hin Autagelse hviler paa meget uklare og urettige Forestillinger om, hvad der er Sprogets Opgave og hvorledes Sprogene i Virkeligheden løse denne. Fordi Sproget er Tænkningens Udtryk og Organ, har man troet, at ogsaa Tænkningens Love og aprioriske Bestemmelser maatte afpræge sig deri og lade sig estervise ialtfald i de mere fuldkomne Sprog. Som saadanne betragtede man nu dem, hvilke en omhyggeligt Behandling og deres Stilling til den øvrige Videnskab allerede i Forveien havde omgivet med en vis Glorie, uden derved at lade sig anfægte af, at andre Sprog, som man fandt langt mindre svarende til det opstillede Ideal, udtrykte ligesaa rigtige Tanker og udtrykte dem paa en ligesaa forstaaelig Maade. Rigtignok maatte man indremme, at ogsaa de classiske Sprog i Principets Gjennemførelse laborerede af endeel Fejl, men dette svækkede ikke Troen paa dlettes egen Rigtighed, og man holdt sig overbevist om, at der ad den aprioriske Vej lod sig construere et virkligt Normalsprog, der i alle Dele svarede til det opstillede Schema.*). Det var fornemmelig i den kantistiske

*.) „Si nunc, postquam mentis humanæ naturam clarius perspicere coepimus, aliqua lingua non e diuturno sermonis usu paulatim colligenda, sed de integro tota et invenienda et perficienda esset, credibile est, eam, etiam absque aliarum exemplis linguarum, in quæ quis intueretur, omnes perfectionis numeros impleturam esse.“ Hermann de emend. rat. gr. gramm.

Philosophies Periode, at denne Betragtning af Sproget gjorde sig gjældende ved enkelte Philologers, navnlig Hermanns, Anvendelse af de kantiske Kategorier paa en Sphære, hvor de aldeles ikke havde hjemme; senere er den blevet modificeret efter nyere philosophiske Systemer og derved fremtraadt i forskjellige andre, men ligesaa uheldige former. Dens Grundfejl ligger deri, at den overseer, at Sproget, sjældent det er Tænkningens Udttryk og sjældent i denne Forstand Tænkningens Resultater ere nedlagte deri, dog, som tidligere bemærket, ingenlunde selv er Resultatet af en bevidst Tænkning, men at det nærmest er Indbildningskraften, der ved at benytte Lyden som Materiale giver Tankeindholdet sin Form. Sproget er et endnu mere umiddelbart Product af Mandens Virksomhed end enten Kunstens Værker eller et Høkels mythologiske Sagn; ogsaa disse indeholder Tænkningens Resultater i en Form, som Phantasten har skabt, men med langt klarere Bevidsthed end Tilfældet er i Sproget; og dog, dersom man vilde underkaste dem en lignende Behandling, ved at deducere dem som Tænkningens nødvendige Former, vilde Forkertningen være indlysende allerede for den almindelige Betragtning, sjældent igrunden ringere end i Behandlingen af Sproget.

Sprogets Opgave, nemlig at fremfülle Tanken ved den artikulerede Lyd, saaledes at den opfattes og eftergjøres af den Hørende, løses af alle Sprog væsentlig paa den samme Maade, ved først at betegne de enkelte Forestillinger, dernæst at udøje Forbindelsen af de allerede fastsatte Enkelforestillinger til Totalforestillingen om en vis Tilværelse eller Handling, hvilket skeer i Sætningen. At der med Hensyn til den første af disse Altter ikke kan være Tale om større Moliagtighed eller Regelmæssighed i det ene Sprog end i det andet, fremgaar allerede deraf, at Ordene ikke ere Tegn for Gjen-

standene selv, men kun for vore Forestillinger om dem, og at, om vi end maa antage en oprindelig Sammenhaeng mellem Lydene og de ved dem betegnede Forestillinger, uden hvilken den gjenstdige Forstaelse og Overenskomst paa Sprøgdannelsens første Stadium vanskeligt lader sig forklare, denne Sammenhaeng dog ingenlunde er af den Art, at vi kunne sige, at en vis Forestilling nødvendigvis krever en vis Lydbetegnelse, eller at den ene Sprøglyd rigtigere eller nogetrigtigere betegner Forestillingen end den anden, ligesom den ogsaa i Sprogets Udvilting bestandig mere fordunkles og taber sig for den talende Slægts Bevidsthed. Betegnelsen af abstrakte Forestillinger skeer kun ved Overførslen af Udtrykkene for de sandelige Gjenstande, ikke efter en bevidst Reflexion, men ifolge en umiddelbar, ofte dunkel og usikker Følelse af Lighed og Overensstemmelse mellem det Sandelige og Ikkesandelige, saa at heller ikke her kan være Tale om styrre Rigtighed i det ene Sprog end i det andet. Hvad dernæst Sprogets grammatiske Element angaaer, da er ogsaa her det, som i Sætningen paa forskellige Maader gjøres tydeligt ved de grammatiske Former, det Samme i alle Sprog, men dette er ikke, som man sædvanligt antager, Tingenes virkelige Forhold, men kun Forestillingernes, rigtig nok af hine betingede, Forhold og Stilling for Anskuelsen eller Indbildungskraften. Sproget har ligesaalidt i det Grammatiske som i det Lexiciske noget reent (o: direct) Udtryk for det Abstrakte, men maa paa begge Steder benytte det sandelige, af Indbildungskraften reflecterede Billeder som Betegnelse deraf. At en vis Forestilling som Prædicat er at henfore til en anden som Subject, har Sproget intet som helst Middel til direct at betegne, men kan kun billedeligt antyde det ved at uttale dem i Sammenhaeng, saaledes som

de stille sig for Anskuelsen.*⁾ Man taler om at Ablativeu i Latin udtrykker en Marsag eller et Redstaf, at Genitiven udtrykker et Eiendoms-, et Delingsforhold o. s. v., men egentlig kunne saadanne Forhold aldeles ikke betegnes ved grammatiske Former, men kun ved et selvstændigt Udsagn; Genitiven f. Ex. betegner kun en Sammenhæng mellem Forestillingerne, hvorved den ene bestemmer den anden ganske i Almindelighed; at denne er at opfattet som Eiendomsforhold, Delingsforhold o. s. v., kan jeg kun slutte mig til af Ordernes Indhold og af Talens hele Sammenhæng. Betegnelsen af de grammatiske Forhold kan derfor i intet Sprog tænkes skeet efter en bevidst Opfattelse og Inddeling af dem, saa at man skulle kunne estervise et almindeligt og nødvendigt Schema, som alle Sprog maatte folge; den stede kun eftersom Nuancerne i Forestillingernes Forhold viste sig for Anskuelsen og fremkaldte Trangen til sacregne Former. Ligesom nu denne maatte ytre sig meget forskelligt hos de forskellige Folk, saaledes viser den samme Forskjellighed og Tilfældighed sig ogsaa i Valget af Midlerne til Betegnelsen. Hvad der fra Begyndelsen af kun tjente til Betegnelse for et ganske specielt Forhold, sik i Anvendelsen ofte et større Omfang; en Betegnelse, der i et Sprog var nødvendig, var i et andet overskydig, f. Ex. paa Grund af en bestemtere Ordstilling; det samme Middel kunde i forskellige Sprog anvendes til Betegnelse af aldeles forskellige Forhold, som f. Ex. Reduplicationen, der i Almindelighed er benyttet som Betegnelse for den forbigangne Tid, i enkelte Sprog derimod blot udtrykker en Forstærkelse af Betydningen. Der kan derfor med Hensyn til Sprogenes grammatiske Bygning ligesaa lidt som med Hensyn til den lexicaliske være Spørgs-

*.) S. M a d v i g om Sprogets Væsen, Udvikling og Liv, § 5.

maal om større eller mindre Präcision og Regelmæssighed, men kun om Nemheden og Bequemheden af de valgte Midler. Sprogets Regelmæssighed vil ikke sige Alidet end Consequentjen i Dannelsen og Brugen af Formerne baade for de enkelte Ord og for de grammatiske Forhold. Enhver ny Form har nemlig Indflydelse paa Dannelsen af de følgende og indeholder Spiren til videre Anwendung og Udvikling i sig, saaledes at de til enhver Tid dannede Former blive ligesaa mange Methoder, der betegne Sprogdannelsen den Bane, som den i sin forfatte Virken har at folge. Det er denne Analogiens nødvendige og i Forhold til Sprogets Udvikling bestandigt vorende Indflydelse, der udgør dets Love og Organisme, og paa hvilken dets Forstaelse og Forplantelse væsentlig beroer; det er denne, der giver det enkelte Sprog sin Charakter og sikrer dets organiske Udvikling mod den individuelle Vilkaarlighed, ved at lade det fremtræde som et fast og sammenhængende Hele, hvori intet Phænomen staaer isoleret, men alle Dele betinge og indgribe i hverandre.*). Men dette Regelmæssighedens Princip i Sprogets Liv fremtræder dog aldrig kun med en relativ Gyldighed; Analogiens Indflydelse ytrer sig ikke overalt paa samme Maade eller ifølge bestemte Regler, men lader endnu meget Rum tilbage for Indbildungskraftens Frihed og Vilkaarlighed. Paa denne Maade opstaae i alle Sprog Uregelmæssigheder o: Afvigelser ikke fra det logist Rigtige, men fra Sprogets historisk givne Norm og Udvikling. Øste hidvære nu disse derfra, at en Sprogform i Anwendungen har modtaget enten en anden eller dog en videre udstrakt Betydning end den oprindelige Overenskomst vedtog; i enkelte Tilfælde kunne de ogsaa have deres Grund i en Uklarhed i Forestillingerne

*.) M a d v i g om Sprogets Væsen ic. § 3.

selv, der da etter har Indflydelse paa Maaden, hvorpaa de fremtræde for Indbildungskraften; i andre Tilfælde hidrøre de fra Stræben efter en bequemmere Udtale eller fra Bellydens Fordringer. Ved nærmere Betragtning vil det imidlertid ofte vise sig, at det samme Phænomen, der i een Henseende myder os som Afsigelse fra den regelmæssige Sprogbrug, fra en anden Side netop maa anses for det naturlige og regelmæssige Udtryk og at saaledes Regelmæssighed og Uregelmæssighed i Sprogene ere meget relative Begreber.

Beviset for de classiske Sprogs regelmæssigere og fuldkommene Bygning i Sammenligning med de nyere Sprog har man fornemmelig søgt i hines større Rigdom paa grammatiske Former. Men at Sprogenes Fortrin ikke beroer herpaa, fremgaer allerede deraf, at mange af de mest ucivilverede Sprog, f. Ex. det grønlandske og flere amerikanske, netop udmærke sig ved en overordentlig Formrigdom. Ved hin Antagelse vilde man desuden komme til det Resultat, at Sprogene mere og mere depraveredes, da de grammatiske Former, som bekjendt, deels i Sprogets egen Udvikling, fornemmelig ved dets Overgang fra quantiterende til accentuerende, deels ved Blanding med andre, efterhaanden tage sig og erstattes ved en bestemmere Ordstilling og ved Brugen af Hjælpeverb og Præpositioner. Det væsenligste Fortrin, som Flexions-sprogene have for de oploste Form-sprog — der vel maae adskilles fra de oprindeligt formlose Sprog —, maa uden Tvivl føges i den friere Ordstilling og den deraf folgende større Bequemhed for den rhetoriske og metriske Behandling, hvorimod de sidste paa en baade tydeligere og bestemtere Maade betegne mange af de grammatiske Forhold. *) Alt forsvigt i Undervisningen Bekjendtskabet med

*) „An die Stelle der Freude der Phantasie an sinnreicher Vereinigung der Kennzeichen mit volltonendem Sylbensfall tritt Bequem-

formrigere Sprog netop paa Grund af Modsetningen til vort Modersmaal er fortrinlig stillet til at vække og udvikle sproglige Forestillinger, skal ingenlunde nægtes, men denne Betragtning har Intet at gjøre med Spørgsmålet om Sprogenes større eller mindre Regelmæssighed.

Hvad navnlig det græske Sprogs Regelmæssighed angaaer, da ville vi endnu blot tilbagekalde i vore classiske danske Læseres Erindring den Umage og Anstrengelse, som Tillegnelsen af den græske Formlære i deres Skolegang har kostet dem, og spørge dem da, om de virkelig her have modtaget Indtrykket af en mere regelmæssig og organisk Formdannelse end i de nyere Sprog. Snart møde vi her Substantiver, hvorfra kun enkelte Casus findes, eller som i nogle Casus boies efter en anden Declination end i andre, snart Verber, der kun forekomme i enkelte Tempora og Modi, Tempusformer, der kun forekomme af meget saa Verber, kun første Aorist af nogle, anden Aorist af andre, ja i enkelte Verber nogle Personer af den første, andre af den anden Aorist.*). Dagsaa i Ordføningens viser sig tildeels den samme Uregelmæssighed og neppe vil man i noget nyere Sprog møde saa hyppige Afvigelser fra den sædvanlige Construc-

lichkeit des Verstandes und löst die Formen in Hülfswerba und Präpositionen auf. Er erhebt dadurch zugleich den Zweck leichterer Deutlichkeit über die übrigen Vorzüge der Sprache, da allerdings diese analytische Methode die Anstrengung des Verständnisses vermindert, ja in einzelnen Fällen die Bestimmtheit da vermehrt, wo die synthetische dieselbe schwieriger erreicht.“ W. v. Humboldt über die Kawi Sprache, Einleitung S. 300.

*.) „Die griechische Sprache bietet mehr wie irgend eine andere den Anblick eines nach einem weisen und regelmässigen Plane gewebten Gewebes dar, das eine stürmische Hand in Stücke zerrissen und in Fäden zerrenyst hat, die alsdann zusammen gesetzt zu einem neuen Gewebe verbraucht worden sind.“ G. O. Müller, griech. Literaturgesch. I Bd. S. 11.

tion eller i Sætningernes Bygning og Forbindestemaade saa tydeligt føle Indflydelsen af en mere sensualistisk og phantastisk end forstandsmæssig Aandsretning, af Indbildungsfraestens regellose og springende Bevægelser og lunefulde Ideeassocationer. Det latinse Sprog har nu vistnok en fra det græsse i denne Henseende meget forskellig Charakter og dog ere Anomalier ogsaa her ingenlunde sjældne. Man behøver blot at staae op i den første den bedste Commentar til en latinse Forfatter, og man vil neppe have læst langt, inden man støder paa Bemærkninger om Steder, hvor der egentlig burde have staet noget Andet end hvad der staarer, men hvor Forfatteren har foretrukket et mere exquisit Udttryk, eller i en af Tydskernes latinse Grammatiker under syntaxis ornata, der afhandler de saakaldte figuræ, — en egen Art Expedient, som den traditionelle Erbødiged for det latinse Sprog har fremkaldt, ifølge hvilke man ingenlunde betragter hine Anomalier som Feil, men som Midler til Udtrykkets Forædling og Elegance."

Vi ere derfor saa langt fra at være enige med Directionen om de gamle Sprogs større Präcision og Regelmæssighed og den derfra henteide Unbefalingsgrund for deres fortrinlige Brugbarhed i Undervisningen, at vi tvertimod me ne, deels at disse Egenskaber i lige saa høj Grad ere tilstede i de nyere Sprog, deels at Sprogundervisningen i Allmindelighed, netop fordi Sprogdannelsen ikke er foregaaet efter bestemte og eensformige Regler, er saa fortrinlig stillet til at bibringe Aanden den Bevægelighed og Elasticitet, der udgjør et af Dannelsens allervigtigste Momenter.

Naar vi alligevel give de gamle Sprog Fortrinet som Midler til sproglig Dannelse, da maa Grunden hertil alene søges i deres fra vort Modersmaal mere afvigende Bygning og mere primitive Charakter, der gjør en grundig og bevidst

Øpfattelse mere nødvendig end Tilfældet er med nærmere liggende Sprog. *) Jo færnere det fremmede Sprog er os, i desto større Grad og Omfang vil det ogsaa fremkalde Reflexion over de forskjellige Øpfattelser af Forestillingerne, der ligge til Grund for de forskjellige Udtysk og derved efterhaanden lede til den Frigjørelse fra Sprogets Magt og Bevidsthed om dets Betydning og Forhold til Tanken, hvori vi netop have sat Sprogundervisningens dannende Kraft. Æsær viser dette sig tydeligt, naar Undervisningen tillige indeholder Øvelse i at eftergiøre og reproducere det fremmede Sprogs Form. **) I nærbeslægtede Sprog, hvor Ordbetydningsernes Omfang og Forgrening omrent gaae parallelt, der vil man ogsaa næsten mekanisk kunne gjengive hvert Ord og hver Talemaade med en tilsvarende, hvorimod i Sprog, i hvilke Forestillingerne paa meget afgivende Maade ere fordelt og samlede under fælleds Udtysk, Oversættelsen

*) „Le défaut des langues modernes, c'est qu'elles n'offrent pas assez de résistance, et qu'avant de les apprendre nous en savons déjà une grande partie.“ Saint-Marc-Girardin, de l'enseignement intermédiaire en Allemagne.

**) Prof. Lütken mener (Sors Breve S. 52), at det væsentlige Udbrytte af den latinse Stilsøjelse vilde vindes ved et simpelere Middel, nemlig, „den albeles ordrette Oversættelse (fra Latin paa Dansk) indenfor fornustige Grændser.“ Men det forekommer mig, at den Sikkerhed, der ved hin opnaaes for at Disciplen virkelig veed at udsondre Tanken fra Udtrykket og at han virkelig har forstaat de forskjellige grammatiske Ordföringer og Sætningsformer, ingenlunde tilstrækkeligt opnaaes ved det føreslaade Middel. Jeg veed f. Ex. intet andet Middel til at prøve om Disciplen kender Forskjellen paa to Sætningsformer, som utile est, Gajum adesse og ad multas res magnus utilitati erit, quod Gajus adest, end at lade ham vise det i Gjerning ved Oversættelse af nogle danske Exemplier; thi at han med tilkerte Ord kan forklare Forskjellen, vil neppe nogen erfaren Lærer ansee for syldestigjørende.

ikke vil være mulig uden at tydeliggjøre sig Forestillingerne selv ved at leſſrive dem fra den i Modersmalet givne Form og derpaa prøve, hvorvidt der i det fremmede Sprogs Ordforraad findes Midler ttl at betegne dem. Det Samme gjælder med Hensyn til det grammatiske Element: i Sprog, hvor Reglerne for Sætningernes og Periodernes Bygning omrent ere de samme, hvor Formerne i Betydning og Omfang næsten eller ganzte svare til hinanden, hvor endelig Ordenes Stilling er bestemt ved faste og temmeligt overensstemmende Regler, der er Oversættelsen just ikke altid betinget af en fuldkommen klar og bevidst Opsattelse af de grammatiske Formers Betydning, uden hvilken derimod Oversættelsen ikke vil være mulig i Sprog, hvor hün Beledning ikke er tilstede.

Hvad der væsentlig constituerer Forskellen mellem de classiske og de nyere europæiske Sprog er hines mere primitive Characteer.*). Denne er ikke blot en Følge af at deres Udvikling tilhører en ældre Tid og at de saaledes ligge Stamproget nærmere, men er tillige begrundet i den hele mere umiddelbare og sensualistiske Landsretning, hvis Udtrek af de ere, og i deres mere isolerede Stilling, der sikkrede deres Udvikling mod Indflydelsen af fremmede Sprogelementer. Medens vi i de nyere Sprog, i de romanske rigtignok mere end i de skandinavisk-germanske, ved enhver Undersøgelse af de enkelte Ords Oprindelse ideligt vises ud over Sprogets egne Grændser, medens mange Ords Betydning her alene kan læres, men ikke tillige føles og forstaaes, fordi Indbildungskraften mangler den Sandseanskuelse, hvorpaa de hvile, — medens altsaa de enkelte Sprogelementers or-

*). En grundig og udførlig Udvikling af Sprogprimitivitetens Betydning for det nationale Liv findes i den ældre Fichtes 4de og 5te Tale til den høfde Nation.

gaaerste Sammenhæng og Indgriben i hverandre for en Deel er afbrudt og forstyrret, indeholde derimod de gamle Sprog ligesom Nøglen til dem selv, idet de enkelte Sprogdele for det Meste finde deres Forklaring i Sprogene selv, der her ved vinde en Gjennemsigtighed og Friskhed, som mangler hine. For Undervisningen fremgaaer heraf den Fordeel, at Sprogets lexikalske Technik, Ideeassociationens Bevægelse i Overgangen fra sandelige til abstracte Forestillingers Beskueligelse baade dybere og i større Omfang lader sig forfolge, ligesom ogsaa vor Indsigt i de nyere Sprog selv i adskillige Dele derved suppleres og erholder større Liv og Anskuelighed. Hertil kommer nu den gjennemgribende Forskel mellem de gamle og de nyere Sprogs hele Lydform og grammatiske Bygning. I hine er det Stavelsernes Quantitetsforskelse, der giver Udtalen sin Form og lader de enkelte Lyddele fremtræde med en relativ større Selvstændighed, idet den talende Slægts klare Bevidsthed om deres Betydning sikrede dem deres Bevaring og Integritet; vi møde derfor her et vidt-lyftigt System af noie udprægede Ordformer og Boeiningsendelser, der i phonetisk Omfang og Gehalt ofte overveie Stamstavelsen og have en saadan Fasthed, at de ikke lade sig fortrænge af dennes Accent; i disse derimod er de enkelte Sprogelementers oprindelige Betydning efterhaanden blevet fordunklet og finder ikke mere den samme Støtte i Indbildningskraften; Sprogbrugen har vundet større Fasthed og Sikkerhed i sig selv og kan undvære mange af de Midler, ved hvilke i en tidligere Periode Phantasien stredte at gjøre Forholdene anskueligere; Sprogets Bygning er færdig, Stilladset og Stiverne kunne uden Skade tages bort. Accenten har derfor i disse Sprogs Udtale Overvægten over Quantiteten, og idet den paa en sandelig Maade udhæver det for Vorstanden Vigtigste, i det enkelte Ord altsaa Stam-

stavelsen, som den Deel, hvori Hovedbegrebet er sammentrængt, leder dette til at de øvrige Dele efterhaanden afflives og bortfalde. Det er en Overgang fra en mere sandelig til en mere intellectuel Alandsretning, fra Phantasien synthetiske til Forstandens analytiske Methode.*¹) Paa Grund af denne de gamle Sprogs stærkere Modsetning til Modersmaalet ville de nu ogsaa i Undervisningen i større Omsang end noget nyere Sprog kunne fremkalde Reflexion over de forskellige Veie, ad hvilke Sprogene løse deres fælleds Opgabe og de forskellige Midler, hvorved Forestillingerne selv og deres Forhold komme til Udtryk.

Paa den anden Side vil det af den hele foregaaende Udvikling være indlysende, at Formaalet for Sprogundervisningen maa kunne opnåes gjennem elhvert fremmed Sprog, og at den større Dannelseeskraft vi have tillagt de gamle Sprog fremfor de nyere ikke er at forståe som en væsentlig, men kun som en graduel Forstjel. Til en tønsom og sammenhængende Betragtning af Sprogets Væsen kan og bør Undervisningen lede ligesaavel i de nyere Sprog som i de gamle; at en anden Betragtningsmaade skulde gjælde for de første og at der ved Undervisningen i dem aldeles Intet skulde tilsigtes eller vindes udenfor den derved aabnede Adgang til Litteraturen og Sprogenes øvrige Benytelse i Livet, er en i sig selv ugyldig og vilkaarlig Antagelse. Ligesom vi derfor have maattet erklaere os uenige med Directio-
nen med Hensyn til de Grunde, paa hvilke den har støttet

*¹) „Man kann die innere Stärke der alten Sprache mit dem scharfen Gesicht, Gehör, Geruch der Wilden, ja unserer Hirten und Jäger, die einfach in der Natur leben, vergleichen. Dagegen werden die Verstandesbegriffe der neueren Sprache zunehmend klarer und deutlicher. Die Poësie vergeht, und die Prosa (nicht die gemeine, sondern die geistige) wird uns angemessener.“ G. Grimm.

de gamle Sprogs Fortrin for de nyere som sproglige Dannelsesmidler, saaledes maae vi ogsaa, skjondt vi af andre Grunde erkende deres Fortrin i denne Henseende, dog overhovedet ekclere os imod den Betragtningsmaade, der alene paa Grund heraf vil vindicere dem deres Plads og Betydning. Hvad der fra dette Synspunkt er anført til Anbefaling for dem, kan med samme Ret gjøres gjældende for andre færnere liggende Sprog, saafremt de tillige have naaet en vis Grad af Udvikling.*)

Sprørgsmalet om hvilke fremmede Sprog der bør være Gjenstand for Skoleundervisningen kan derfor kun besvares ved at tage Hensyn til den Litteratur, hvortil deaabne os Adgang, og overveie, hvorvidt denne ved Indhold og Form afgiver et nødvendigt Element i den almindelige Dannelsse.

Først og fremmest er det da den classiske Oldtids og fornemmelig dens Litteraturs historiske Betydning, dens Stilsling baade som Forudsætning for og som Modstætning til den nyere europeiske Culturnudvikling, der sikrer disse Studier deres Betydning som almindeligt højere Dannelsesmiddel. Nutidens Cultur er ikke en umiddelbar Affødning af den selv, men har sin Forudsætning og Rød i Fortiden, i en Complex af meget forfæelligartede Clementer, christelige og classiske, nationale og universelle. I hvilkenomhelst Retning vi forfølge dens Bevægelse tilbage til dens Udspring, føres vi gjennem Middelalderen til Rom, fra Rom til Græken-

* „Wer wie Heyne die alten Sprachen zur formalen Ausbildung der Seele dingen will, der vergisst, daß jede Sprache es kann: und daß eine, unähnlichere wie die orientalischen es noch besser kann, und daß diese Ausbildung uns zuweilen eben so theuer zu stehen kommt als manchem Baron sein Französisches.“ Jean Paul, die unsichtbare Loge.

land, og finde her ikke et vilkaarligt valgt, men historisk givet Udgangspunkt. Om der end i Orienten har eksisteret en tidligere og i sig selv betydningsfuld Cultur og om denne end ikke har været Grækerne fremmed eller uden Indsydelse paa deres første sædelige og religieuse Dannelse, saa forstode de dog i den Grad at stemple det udenfra Givne med Præget af deres egen Genius, at gjøre det til deres eget aandelige Eje, at vi maae ansee ikke blot deres Litteratur og Kunst, men deres Civilisation overhovedet for en reen Affødning af deres Nationalitets inderste Kjerne. Medens vi deraf hist kun møde enkeltstaende og afbrudte Begyndelser til en Culturudvikling, ses vi hos Grækerne først en heel, i organisk Sammenhæng udviklet Nationalcultur, hvis Udtryk ligger for os i en saa rig Mangfoldighed af videnstabelige og kunstneriske Former, at vi vanskelig kunne opvise nogen Hovedretning i den mere Tids Videnskab, der ikke finder sin Spire og Grundtypus i den græske. Med Rette kunne vi deraf kalde Grækerne Menneskehedens Lærere, og Romerne, deres første Disciple, vise netop ved deres Nationalitets naturbestemte Modsatning til Grækernes, hvad Indsydelsen af den græske Dannelse har formaet at virke. Medens Grundtonen i den græske Aaland viser sig i den harmoniske Forening af sensualistisk Umiddelbarhed og dybsindig Reflexion, af Phantasienes Bevægelighed og Livsglæde og Tankens Alvor, af individuel Frihedsfølelse og Underkastelse under Sædelighedens objektive Love, — i den Middelsphære altsaa, hvor Skønheden finder sin egentlige Jordbund og Kunsten skaber sin lyse Billedverden, fremtræder derimod den romerske Nationalcharakter med en overveiende praktisk Retning, mere udmarket ved Williens Fasthed og Klogstab i at handle end ved Talent til dybere videnstabelig Grandstning eller letbesværlig Phantasiæ. Romerne modtoge den græske Cultur i

en allerede færdig og udviklet Tilsstand, og de enkelte Spirer til en selvstændigere Nationalitteratur, der tidligere havde vist sig, blevne derved fordunklede og undertrykte. — Naar vi dersor i den romerske Litteratur savne den Frisshed og Originalitet, der udmærker Grækernes, saa staar den paa den anden Side ved sine eiendommelige Fortrin, ved sin mere praktiske Forstandsretning og rhetoriske Udtryksform, vor Tid nærmere og har ved sin historiske Stilling vundet en mere umiddelbar Indflydelse paa den nyeuropæiske Cultur. Men Oldtidens Liv kan kun opfattes gjennem dets eget Tankeudtryk, kun ved at forstaae de gamle Sprog lære vi Oldtiden at hænde i dens sande Eiendommelighed. Og ikke blot den classiske Litteratur er os utilgjængelig uden Kundskab i disse, men ogsaa Bekjendtskabet med Middelalderens og en stor Deel af den nyere Litteratur er betinget af Kundskaben i det ene af dem, det latinske. Skjøndt farvet og nuanceret og i mange Dele forvansket vedligeholdt det latinske Sprog, efter at være ophørt som Folkesprog, sig dog ved mundlig Tradition selv gjennem Middelalderens mørkeste Tider, Kirkesedrene benyttede det, omkring i Klosterne blevne de romerske Forfattere affskrevne og læste, og — hvad der især var af gjennemgribende Betydning, — Latin var Modersmalet for den christne Menighed i Rom, det var Geistlighedens Fælledssprog og som saadant Behiklet for Christendommens og dermed Culturens Udbredelse blandt Europas Folk. Og da endelig efter en næsten tusindaarig Mat den nyere Videnskabs Morgenrøde brød frem, da var det etter den classiske Litteratur, der blev den første Gjenstand for den vaagnende Interesse og erholdt en afgjørende og usforgjængelig Indflydelse paa hele den følgende Culturudvikling. Et Tidsrum af henved to Aarhundreder inddraadte nu, da al videnskabelig Virksomhed næsten udelukkende bevægede sig om eller udgik

fra den classiske Litteratur, da Oldtidsværkerne ikke alene fra Formens Side gjaldt for de eneste Monstre i enhver Art af videnstabelig og kunstnerisk Fremstilling, men ogsaa som Forraadskamre for de frugtbareste tanker og Lærdomme. Lætinien var dengang ikke blot de Lærdes, men ogsaa de høiere Størders almindelige Sprog og blev af dem foretrukken de endnu fattige og ubehjælpelige Folkesprog; den romerske Hæfteraand syntes at være gaaet i Arv paa Sproget, og i Aalandens Rige udøvede dette et ligesaa uindfrængt Herre-Herredømme som hin fordum i det verdslige. Først i det attende Aarhundrede, da Protestantismens friske Liv havde udbredt sig i beständig videre Kredse og efterhaanden gjen-nemtrængt hele Tilværelsen, da Videnskaben ophørte at være Enkelties Ejendom og greb dannende ind i det nationale Liv, og Culturens Aand begyndte at bryde sig nye Baner, først da begyndte man ogsaa at føle, at Oldtidens Sprog ikke længer var stikket til at være Organ for et aandeligt Liv, hvis væsentlige Indhold låae udenfor Oldtidens Ideekreds, og at benyttte sig af de efterhaanden mere udviklede Folkesprogs Tjeneste. At denne den classiske Litteraturs Stilling til Culturen i Almindelighed ogsaa maatte give den en for-andret Betydning og Plads i Skoleundervisningen, er ligesaa indlysende i sig selv, som det er bekjendt, hvorledes denne Forandring i Virkeligheden har udviklet sig. Dens Resultat er fornemmelig at høge deri, at den classiske Litteratur ikke længer studeres paa Grund af dens absolute Fuldkommenhed eller ubetingede Fortrin for den nyere, men væsentlig paa Grund af sin historiske Betydning, og at de gamle Sprog læres ikke med Hensyn til den eventuelle Benyttelse i Livet, men som Middel til Bekjendtskabet med den classiske Litteratur og derigjennem med Oldtiden selv.

Man har nu og da ansørt mod denne Betragtningsmaade, at den nyere Cultur allerede har naaet en saadan Udvikling og indre Consistens, at dens Sammenhæng med Oldtiden nu kun har historisk Betydning, at den har sin sande Rod i sig selv, i det christelige og nationale Element, at den omisider ogsaa har fundet dette sit egentlige Grundvæsen og dermed sin fremtidige Opgave, og at man derfor ikke længer bør udsætte ogsaa i Ungdommens Dannelse at overskære den Navlestræng, der endnu knytter den til Oldtiden, hvis Alag længe nok har hvilet trykkende paa den og hæmmet dens fri og selvstændige Udvikling.*)

I stedenvor den classiske Dannelse anbefaler man derfor et nøiere Bekjendtskab deels med vor egen nationale Oldtid, dens Sprog og Historie, deels med den nyere Litteratur. At skadelige Indflydelses af det classiske Studium paa den senere Tids Videnskab og Kunst ogsaa i Virkeligheden lade sig paavise, skal heller ingenlunde nægtes; der gives en Tid i Nationernes Culturudvikling, saavelsom i Individets, da begge væsentlig forholde sig reciperende og endnu ikke have vundet Modenhed eller Selvstændighed nok til fuldkommen at assi-

*) „Claudite jam rivos, pueri: sat prata biberunt. Fermez, dit on, les sources: les prés sont assez arrosés. Non, messieurs, les prés, selon moi, ne sont pas assez arrosés: il faut sans cesse entretenir leur fertilité, les raviver, les renouveler; il faut que sans cesse la France donne à l'Europe cette moisson de civilisation que l'Europe est habituée à attendre d'elle. Est-ce qu'on croit que l'œuvre est finie? est-ce que les lettres n'ont plus rien à faire? est-ce qu'on croit que les études classiques doivent tomber en discrédit? est-ce qu'on voudrait se contenter de les saluer, de jeter des fleurs sur leur tombe en disant: Dormez en paix! Non, non: les études ont encore beaucoup à faire.“ (Tale i de Députeredes Kammer af Saint-Marc Girardin, Moniteur du 31 Mai 1836.)

milere sig de fremmede Dannelseselementer eller at forskyde dem, forsaavidt de hindre eller forstyrre den frie eiendommelige Udvikling; først i en senere Periode indtræder hos Nationerne, som hos Individet, saafremt der i begge rører sig en dygtig og selvstændig Individualitet, paa een Gang og af sig selv hin *Absimilations-* og *Udskillesproces*, hvorved det da vil vise sig, at den almindelige Cultur er saa langt fra at staae i sjældsigt Forhold til de individuelle og nationale Naturbestemmelser, at disse twertimod ved hin vinde i Indhold og Fylde og derved fremtræde i saameget desto klarere og bestemtere Omrids. Det er Nutidens store Fortjeneste at have bragt de i Verdenslivet virkende Kræfter til klarere Bevidsthed og derved hævet dem over den blot umiddelbare Existens; Culturens Universalisme paa den ene Side og de nationale Ejendommeligheder paa den anden stræbe begge at gjøre sig gjældende i et Omfang og med en intensiv Styrke som i ingen foregaaende Tidsalder; men det Folk vilde ligesaa meget miskjende det ene som det andet af disse Momenters sande Betydning, der vilde undrage sig Indflydelserne af det første for at fremme en eensidig og isoleret Udvikling af det andet.*). Det er den classiske Oldtids Culturarv, der engang har sammenknyttet Europaas Folk til et Hele; den er derved blevet deres aandelige og ufortabelige Fælledsgods, og hvad enten man mest

*) „The true ancestors of the European nations are not those from whose blood they are sprung, but those from whom they derive the richest portion of their inheritance. The battle of Marathon, even as an event in English history, is more important than the battle of Hastings. If the issue of that day had been different, the Britons and the Saxons might still have been wandering in the woods.“ (The Edinburgh Review Nr. CLXX, Octbr. 1846.)

har Die for Lys- eller Skyggesiderne af dens Indflydelse, er den nu engang tilstede som historisk Kjendsgjerning og maa som saadan modtages af Fremtidens Slægter.*)

Til Betragtningen af det classiske Studiums Vigtighed i Skoleundervisningen fra det reent historiske Standpunkt slutter sig dernæst Spørgsmaalet om dets Betydning som stilistisk og æsthetisk Dannelsesmiddel, — om dets Indflydelse paa at fremkalde og udvikle Sandsen deels for Formens Skønhed i Almindelighed, deels for Idealets Fremstilling i Digtekunsten. At der med Hensyn til det Første i vor Tid ikke længer kan være Tale om at opstille Oldtidens Værker som enegyldige Monstere for Formens Behandling eller at anbefale dem til umiddelbar Eftersigning, fremgaer allerede af den Betragtning, at hvad der hos de Gamle er simpelt og naturligt, ved en umoden eller bevidst Stræben efter at estergjøre det, ivertimod vilde blive kunstlet og unaturligt, og at en saadan Eftersigning dersor i Regelen vilde føre til det modsatte Resultat af det tilsigtede. Den første Betingelse for al Fremstillingskunst er dog den, at Stilen er Tankens og Personlighedens naturtro Udtryk, og at den i alle Eufelt-

*) „Die Festungswerke um die Stadt Gottes sind von den Alten angelegt für jedes Zeitalter durch die Geschichte des ihrigen. Die jetzige Menschheit versänke unergründlich tief, wenn nicht die Jugend vorher durch den stillen Tempel der großen alten Zeiten und Menschen den Durchgang zum Jahrmarkte des späteren Lebens nähme. Die Namen Sefrates, Kato, Epaminondas &c. sind Pyramiden der Willenkraft; Rom, Athen, Sparta sind drei Krönungsstäbe des Riesen Geryons, und auf die Jugend der Menschheit hoffe, gleichsam auf das Urgebirge der Menschheit, die spätere das Auge. Die Alten nicht kennen, heißt eine Ephemere sein, welche die Sonne nicht aufgehen sieht, nur untergehen.“ Jean Paul, Levana § 150.

heder er saaledes gjennemtrængt af hine, at begge vise sig for os som uadskillelige. Saasandt derfor Nutidens Ideefreds og hele Aandsretning er væsentlig forskellig fra Oldtidens, maae vi ogsaa erkjende, at den kræver en forskellig Udtryksform, være sig i kunstnerisk og digterisk, eller almindelig stilistisk Henseende. Men om Tillegnelse af en vis Stil i dette Ords strængere Betydning, som charakteristisk Udtryksform, kan overhovedet endnu ikke være Tale i Discipels alderen; den er først den modne og klart udprægede Personligheds Frugt. Hvad Skolen derimod maa stille sig som Maal, er at bringe Disciplene dertil, at de kunne fremstille deres Tanker med Orden, Klarhed og Correcthed, og at i denne Henseende Studiet af de bedre Oldtidskrispter kunne øve en gavnlig Indflydelse, maa vi snok indrymmes. Uden forresten at ville give den antike Fremstillingeskunst ubetinget Fortrin for den nyere, maae vi dog erkjende, at de Gamles Skrifter med Hensyn til Enkelthederne i Fremstillingen i det Hele ere omhyggeligere udarbeidede end de fleste nyere Forfatteres, og at der hos de bedre af hine findes en Mydigthed og Klarhed i Udgivet, en Simpelhed og Frisshed i hele Fremstillingen, som ofte savnes selv i de bedre af den nyere Litteraturs Værker, som ogsaa at Afstanden i Tid og Rum og den gjennemgribende Forskjellighed mellem hin og vor Tids hele Bevidsthed afgiver en større Sifferhed mod en aandlös og mechanisk Efterligning end Mønstere hentede fra Nutiden.

Paa den anden Side maa det med Hensyn til den egentlig æsthetiske Virkning af det classiske Studium bemærkes, at Mydelsen af den antike Compositions Skønheder allerede forudsætter en udviklet æsthetisk Sands, og at netop flere af de Egenstæder, der udgjøre dens eindommelige Fortrin, — Simpelhed og Naivitet, plastisk Ro og Harmonie, —

mindst tiltale den yngre Alders endnu udannede Smag, tildeels fordi de væsentlig allerede indeholdes i dette Livsstadium selv. Mennesket er overhovedet tilbørligt til at føge Ideallet udenfor sig selv og i Modsetning til sit eget Væsen, *) om det end i en anden Henseende med ligesaa megen Ret kan siges allerede at være tilstede i ham selv, i hans Længsel og Svagen efter det. Hvad der skal gribte og påvirke os med Idealets Magt maa ligesaa meget være forskelligt fra vort eget Væsen og danne Modsetning og altsaa Complement dertil, som det i anden Henseende maa være beslægtet med det og finde Gjenklang i os. Der lader sig påvise en maafee ligesaa stærk Centrifugaldrift i Alaudens Verden som i Naturens. Jo mere vi selv have fjernet os fra Oldtidens Umiddelbarhed og Naivitet, desto stærkere føle vi os grebne af dens Skønhed; Naturpoeten har aldrig været højere agtet end i vor egen gjennemreflecedede Tidsalder. Oldtiden selv var styg ikke hine Fortrin vedst, saalidt som Barndommen selv føler Barndommens Poeste; de paaflynnes og nydes først af os, der ikke besidde dem. Hvad der derfor stærkest tiltaler og virker på den yngre Alders æsthetiske Sands er ikke saameget det Simple og Naive i og for sig, der altsaa meget falder sammen med dens egen umiddelbare og forgloste Livsnydelse, den endnu uforstyrrede Enhed og Harmonie mellem Gejet og Verden, som snarere det Eventyrlige og Phantastiske, det

*)

„Hvis jeg var god, jeg digtede slet,
Men jeg er slet, og digter godt,
Den Lov har mig min Musa givet;
Hun vil, at jeg især af det
Skal røres, som i Stort og Smaat
Mig selv just manglet har i Livet.“

Digterens Sang i en Sjæl efter Døden.

Overdrevne og Spændende, — en Retning, som Dannelsen vel skal lede og moderere og forædle, men ikke direkte modarbeide eller udrydde.*)

Hertil komme nu de Hindringer, som Sprogenes Vanstelighed og Sindets idelige Henvenndelse til Enkeltheder af meget forskellig Art lægge i Vejen baade for Formens Virkning i det Enkelte og endnu mere for Opfattelsen og Nydelsen af et antikt Digterværk i sin Hælhed. Det egentlig Poetiske er saa noie knyttet til Sprogets fineste Nuancer og de enkelte Udryks eiendommelige Farvespil, til de Ideassociationer, der ved dem fremkaldes og den særegne Maade, hvorpaa Phantasien sættes i Bevægelse af dem, selv til Lydens ofte ligesom mystiske Virkning, at vi vel maae sige, at en fuldkommen Forståelse og Nydelse af et i et dødt Sprog affattet Digterværk aldrig er mulig, og kun en meget usfuldkommen paa Skoleundervisningens Standpunkt. Selv i Modersmaalet falder det os ofte vanskeligt at gjøre os Rede for, hvori den eiendommelige Kraft ligger, hvormed et Uds-

*) „Die Natur erzieht unsren Geschmack durch vorragende Schönheiten für feinere; der Jüngling zieht den Witz der Empfindung vor, den Bombast dem Verstand, den Lukan dem Virgil, die Franzosen den Alten. Im Grunde hat dieser minderjährige Geschmack nicht darin Unrecht, daß er gewisse niedere Schönheiten stärker empfindet als wir, sondern daß er die damit verbundenen Flecken und höhern Reize schwächer empfindet als wir alle; denn wir würden nur desto vollkommer sein, wenn wir zugleich mit dem jehzigen Gefühl für das griechische Epigramm das verlorene Jugend-Glückchen über das französische verknüpfen könnten. Man sollte also den Jüngling sich an diesen Leckereien, wie der Zuckerbäcker seinen Lechrungen an andern, so lange fättigen lassen, bis er sich daran überdrüssig und für höhere Kost hungrig genossen hätte; — jezo aber übersezt er sich umgekehrt an den Alten salt und bildet und reizet damit seinen Geschmack für die Neneren.“ Jean Paul, unsichtbare Loge, Extrabl.

tryk fremfor et andet af samme reale Betydning tiltaler Phantasien, om vi end have en klar og levende Følesse deraf, i de gamle Sprog mangler os ofte ogsaa denne; Uldtrykkets Friskhed eller Trivialitet, dets Adel eller Simpelhed, dets videnstabelige eller rhetoriske eller poetiske Farve kunne vi vel som oftest slutte os til eller vide, men modtage sjældnere et levende og umiddelbart Indtryk deraf. I Skoleundervisningen er man i Allmindelighed altfor tilbøjelig til at lade det beroe ved en simpel Forstaelse af Indholdet og sproglig Korrekthed, og at forverle denne med den æsthetiske Opfatelse og Nydelse af Digtverværet som saadan.

Vi ere imidlertid saa langt fra ved disse Bemærknings at ville bestride det classiske Studiums Vigtighed som æsthetisk Dannesessmiddel, at vi tvertimod vedkende os den Overbevisning, at den historiske Betragtning som i det Forregaaende er gjort gældende, ved at opgive dette Moment vilde tage en væsentlig Deel af sit Indhold. At fremkalde en klar Forestilling om Oldtidens Liv er ikke muligt uden Indførelse i dens Litteratur, men denne vilde etter være meget usfuldstændig, naar ikke derved tillige Sandsen vækkedes for Fremstillingens Skønheder og Eiendommeligheder. Skal Kundskaben om Oldtiden have fundt Liv og Betydning, da maa den ikke indskrænke sig til en blot udvortes Videns, men vi maae i Tanken ligesom gjennemleve det Stadium af Menneskehedens Udvikling, som hine Slægter have indtaget og paa hvilket de have stræbt og virket i Almandens Tjeneste; vi maae optage i vor Bevidsthed Oldtidens Idee, ikke som den absolut fuldkomne, eller som den, hvis Ophør vi skulle beklage, saalidt som vi skulle beklage, at Ungdommens Livsglæde maa vige for Manddommens Alvor, men som en eiendommelig Åabenbaringsform for det Evige og Uforgjængelige. Og naar navnlig den græske Verdens

Eiendommelighed netop er at søge i en Opfattelse af Tilværelsen, der har sit sandeste Udttryk i Kunsten og Poeten, saa maa den historiske Betragning af denne Verden nødvendigvis ogsaa indeholde den æsthetiske som Moment i sig. Men heraf folger juist ikke, at Sanden enten for Poetie eller for Fremstillingens Kunst i Almindelighed fra først af skal søges vækst ved Læsningen af Oldtidens Forfattere. Det naturlige Udgangspunkt for denne Retning af Dannelsen er uden Tvivl at søge i vor egen Nationalitteratur, — til hvis Bekjendtskab Skolen forvrigt maa indskrænke sig til at give Impuls og Veiledning, medens det Øvrige maa overlades Disciplenes private Bestjæltgelse, — dernæst i den nyere Litteratur overhovedet. Naar først Interessen gennem disse er vakt og Disciplenes æsthetiske Sands har modtaget en vis Grad af Udvikling, tør man paa Skoleundervisningens høiere Stadium maaßsee ogsaa i denne Henseende vente et mere tilfredsstillende Udbytte af det classiske Studium end hidtil.*)

*) Jeg hidstiller følgende smukke Uttring af Hegel (Wermschte Schriften 1 Bd. S. 138 fg.) om de classiske Studiers Indsydelse paa den æsthetiske Dannelsse, fjendt jeg juist ikke ter vedkende mig den deri udtalte Ansuelse i sit hele Omfang: „Lassen wir es aber gelten, daß überhaupt vom Vorleßlichen auszugehen ist, so hat für das höhere Studium die Literatur der Griechen vornehmlich, und dann die der Römer, die Grundlage zu seyn und zu bleiben. Die Vollendung und Herrlichkeit dieser Meisterwerke muß das geistige Bad, die profane Taufe seyn, welche der Seele den ersten und unverlierbaren Ton und Tinktur für Geschmack und Wissenschaft gebe. Und zu dieser Einweihung ist nicht eine allgemeine äußere Bekanntschaft mit den Allen hinreichend, sondern wir müssen uns ihnen in Kost und Wohnung geben, um ihre Lust, ihre Vorstellungen, ihre Sitten, selbst, wenn man will, ihre Ferthümer und Vorurtheile einzusaugen, und in dieser Welt einheimisch zu werden, — der schönsten, die gewesen ist. Wenn das erste Paradies das Paradies der Menschennatur war, so ist dies das zweite, das höhere,

Som bekjendt har man givet det Dannelsesystem, der enten udelukkende eller fornemmelig hviler paa de classiske Studier, Navn af det humanistiske, og herved villet betegne som dets føregne Bestemmelse at udvise hos den Unge det reent Menneskelige, — det, der stempler ham som Menneske i Ordets høiere Forstand, — en ideal Landsretning altsaa, eller en saadan, der gjør ham modtagelig for det Edle og Skjonne og hæver Sindet over Livets blot timelige og indskrænklede Formaal. Heri har man nu forsaaadt Ret, som det maa erkendes, at denne Indflydelse fortrossvis maa tillægges dette Dannelsesmiddel.*)

das Paradies des Menschen geistes, der in seiner schönen Natürlichkeit, Freiheit, Tiefe und Heiterkeit, wie die Brant aus ihrer Kammer, hervortritt. Die erste milde Pracht seines Aufgangs im Morgenlande ist durch die Herrlichkeit der Form umschrieben, und zur Schönheit gemildert; er hat seine Tiefe nicht mehr in der Verworenheit, Trübseligkeit oder Aufgeblasenheit, sondern sie liegt in unbefangener Klarheit offen; seine Heiterkeit ist nicht ein kindisches Spielen, sondern über die Wehmuth hergebreitet, welche die Härte des Schicksals kennt, aber durch sie nicht aus der Freiheit über sie und aus dem Maasze getrieben wird. Ich glaube nicht zu viel zu behaupten, wenn ich sage, daß wer die Werke der Alten nicht gekannt hat, gelebt hat, ohne die Schönheit zu kennen."

* Prof. Lütken mener (Sors Breve S. 6 fgg.), at Striden mellem Humanisterne og Realisterne væsentlig beroer paa en Forverpling af den ethiske og den pædagogiske Betydning af Udtrykkene Humanisme og Realisme. Medens Humanisterne efter hans Værtstand tillægge den pædagogiske Humanisme, der igrunden ikke vil sige Andet end „Verbalstudierne“, alle de Fortrin, der i Virkeligheden kun tillæmme den ethiske Humanisme (Idealisme), substituere de omvendt den ethiske Realisme (Materialisme, Utilisme) for den pædagogiske, der i sin Sandhed netop er human (ideal). Men Sandheden er den, at, medens de fornuftige Humanister fuldkommen indrømme Realvidensberernes humane Dannelseskraft, sætte de eensidige Realister derimod et Wrangbillede af Humanismen istedensfor denne selv, saaledes som den fremtræder i Virkeligheden. Sejren

det classiske Studium er Mennesket, eller bestemtere, nogle af den menneskelige Alands vigtigste Åabenbaringsformer. Fra det i Tid og Rum Nærvarendes indskrænkende Enemærker rykkes den Unge bort, for i Tanken at hensættes og leve sig ind i en fjern og fremmed Verden, hvis vigtigste Livsyttringer han lærer at kjende, ikke gennem Mediet af Seneres Fremstilling, men af Kilderne selv, af Oldtidskribenternes eget levende Ord. Han lærer at kjende de gamle Sprog, Udtrykket for Oldtidens Tankeverden, og gennem disse tillige Sprogets Natur og Væsen i Almindelighed og Betydningen i hele Tilværelsen af dette Menneskeaandens første og største og umiddelbareste Produkt. Ved Bekendtskabet med de classiske Mesterværker fra en Tid, for hvilken Kunsten var Ideens høieste og adequateste Form, udvikles dernæst hans Sands for Poetiens og overhovedet den kunstneriske Fremstillings Skønhed. Gennem Oldtidens Historie endelig forfølger han en vægnende, blomstrende og gradvis højende Cultrudvikling, der, forsat med et nyt, friskere og dybere, Element, har afgivet Grundvorden for hele den nyeuropeiske Menneskeheds Cultrbygning. Men paa den anden Side har man Uret i at ansee denne Dannelsesvei for den eneste humane, den eneste, der skulde være i stand til at udvikle en højere, ideel Alandsretning. Ogsaa Naturen, Tilværelsens anden Hovedfactor, er, skønt Alands Modæstning, dog tillige dens Åabenbaringsform, om ikke dens Legemliggjørelse, saa dog dens Forstening, saasandt det ikke er nogen anden Aland, der veed sig selv i Mennesket, end den samme, der „slumrer i Stenen, drømmer i

over den bliver derved lettere, men ogsaa uden Betydning. Mellem Humanismen (d. v. s. den faktiske, ikke den abstrakte) i Undervisningen og Humanismen i Livet er kun den Forskjel, at den første er en Forberedelse til den sidste.

Planten" og vaager i Dyret. Kun ved at forstaae Naturen bliver Mennesket dens Herre; Ubekjendtskab med den er tillige Afhaengighed af den. Ikke blot i de ældre Religionsformers Historie, i Oldtidens Sagn om et ældre Gudedynasties, de raae og blinde Naturvaeseners, Fortraengelse af en yngre Gudeslaegt, af Livets sædelige og ideale Magter, møder os Alandens Seir over Naturkraften som et nyt Udviklingstrin i den religieuze Bevidsthed, ogsaa i Civilisationens Historie i Almindelighed er Menneskets Conflict med den ydre Naturs Vilkaar og gradvise Betvingelse af den hver Gang tillige en ny Erobring i Alandens Verden, et nyt Fremstridt paa Culturens Bane. Kundskaben om Naturens Phænomener i deres friske Liv og Mangfoldighed, om dens Love og Hornuftmessighed, endelig om Kampen og Verelvirkningen mellem den og den menneskelige Frihed er derfor ikke blot et rigt Stof til ahnelsesfuld Contemplation og aandelig Vaekelse i Almindelighed, men ogsaa et vigtigt Bidrag til Opfattelsen af Menneskeaandens selvbevidste Liv netop i dets Modsatning til Naturens ubevidste og hemmelighedsfulde Virken og Skaben. Men Menneske-aandens Abenbarelser ligge dog Mennesket nærmest og fastles lettest af det; Alandens Pulsslag føles tydeligere der, hvor den er brudt igennem til Selvbevidsthedens Frihed og Klarhed, end hvor den, lænkebunden til Materien, kun reller sig, uden selv at vide det, som i en Tryllesøvn og endnu kun „sukker efter Forloesning.“ Hvad Sproget og Historien fremstiller for os i klare Træk, derom taler Naturen kun gennem Symbolelets dunkle Skrift til sine fortrolige Adepter. Dog ogsaa saaledes vil den bestandtg blive os en vigtig og betydningsfuld Side af Livet, og ligesom Daniel-sen i Almindelighed vil være usfuldstændig uden nogen Kundskab til dens Phænomener og Love, saaledes maa det ogsaa

erkjendes, at Mange ifølge særegne Anlæg, Tilbøjelighed og Aandsretning mere synes kaledede til at tilegne sig det aandelige Liv gjennem denne lavere Åabenbaringsform end gennem Sprogets og Historiens høiere og mere ideale Forme.

At al forberedende høiere Almendannelse maa være encyclopædisk o: meddele Kunckab om Livets væsentlige Indhold i enhver af dettes Hovedretninger, følger ligesrem af hvad vi tidligere have bemærket om denne Dannelses almindelige Formaal, hvad enten vi udleder dette af dens reale eller formale Princip. Det førstes Krav fuldestgjøres ved Lærestoffets Alstidighed — eller, naar vi tilbageføre de enkelte Lærefag til deres fælleds Udgangspunkter, Dobbeltstidighed —, det sidstes ved Stoffets methodiske Behandling. Men skjønt det saaledes til Øvnaelsen af en høiere Dannelse er nødvendigt, at Undervisningen omfatter begge de Grupper af Bidenskaber, der behandle Tilværelsens tvende Hovedformer, — Menneskelivet og Naturen (Humanoria og Realia, eller, med Mag. Hammerichs heldigt valgte Udtryk, ethiske og physiske Bidenskaber), saa folger dog heraf endnu ikke, enten at begge Dannelselementer bør have samme Vægt og meddeles i samme Omfang, eller at Overvægten bør være paa samme Side for Alle. Man anpriser med Rette en harmonisk Aandsudvikling, men dette Udtryk maa ikke forstaaes som om dermed tilsigtedes, at Alle skulde bringe det lige vidt i alle Fag; ved at lægge an herpaa, vilde man let udsætte sig for ikke at bringe det vidt i noget. Kræfterne svækkes ved den ligelige Fordeling paa mange discrete Punkter; netop fordi Undervisningen er encyklopædisk, bør den ikke savne sit Centrum, der kan tjene dens enkelte Torgreninger til Samlings- og Støttepunkt. Heller ikke er det uwigtigt, at Ungdommen tidlig lærer i sin Virksomhed at adskille det Principale og det blot Accessoriske, det mere og mindre Væsentlige, fra hinan-

den. Heri ere nu vel ogsaa de fleste enige. Mindre enig er man derimod, naar Spørgsmaalet er, om det til Opnaaelsen af høiere Fordannelse er nødvendigt, at de ethiske Videnskaber overalt have Overvægten over de physiske, eller om der i denne Henseende kan tilstedes frit Valg. Men ligesom det maa indrømmes, baade at de ethiske Videnskaber indeholde de fleste og stærkeste Impulser til at udvikle et høiere aandeligt Liv, og at de i ethvert Tilsælde ere aldeles nødvendige Elementer i al høiere Fordannelse, saaledes tor det dog paa den anden Side heller ikke nægtes, at det til Opnaelsen af en saadan just ikke er nødvendigt overalt at tillægge dem den Overvægt over de physiske, som er givet dem i vort nærværende lærde Undervisningssystem. Sproglig Dannelse i Almindelighed og nogen Kundskab til de gamle Sprog og den classiske Litteratur er vistnok hertil nødvendig for Alle, kun mene vi ikke, at den almindelige Dannelse overalt fordrer dem i det hidtil bestemte Omsang. At ville paastaae, at Forholdet mellem begge de omhandlede Classer af Lærefag bør være lige for Alle, der gjøre Fordring paa en høiere Almendannelse, indeholder efter vor Mening en Misfjendelse og Tilsidesættelse af de forskellige Individualiteters, Aulægs og Tilbøjeligheders retfærdige Krav. Enhver bør have Frihed til fortrinsviis at følge den Dannelsesvei, hvortil hans Evner og Aulæg nærmest føre ham, hvad enten denne er Begrebssudviklingsens eller Anskuelagens, den abstrakte eller den empiriske. Saasandt Aanden selv ikke er indskrenket til den enkelte Form, men aabenbarer sig i Naturen saavel som i Menneskelivet, maa det ogsaa være tilladt at føge den fortrinsviis gjennem det ene saavel som det andet Medium. Ikke til Individernes Partikulariteter forde vi at der skal tages Hensyn, men vel til den Dobbelthed, der gjør sig gældende i Aandsretning som i hele Tilsælsen. Ved

at twinge den Unge til mest at benytte de Dannelsesmidler, der mindst passer for hans Giendommelighed, udsætter man ham for at tage ikke alene Mod og Lyst, men — hvad der er endnu værre — sig selv.

Sjøndt det ligger udenfor disse Bemærkningers Grændse i det Enkelte at udføre og motivere en paa de her udviklede Grundsetninger bygget realistisk Undervisningsplan, ville vi dog i al Korthed angive, hvorledes vi have tænkt os dens Grundtræk. Da Undervisningen i de gamle Sprog først indtræder i tredie Classe af de lærde Skoler (efter det fulde 12te Åar) og da det ogsaa med Hensyn til det Maal, hvortil Realstolens Disciple i disse skulle føres, maa ansees for rigtigt, at der fra først af lægges en nogenlunde fast og bred Grundvold, saa mene vi, at Undervisningen i de fire første Classer bør være fuldkommen fælleds for begge Skolers Disciple. I den følgende (5te) Classe bør den endnu være fælleds i Græsk, hvorimod Realstolens Disciple fra nu af fortsætte den latiniske, og ved Udgangen af denne Classe ogsaa den græske Undervisning hver i to særskilte Timer ugentlig. Medens de altsaa i de to første Åar nyde samme Undervisning i begge de gamle Sprog, som den lærde Skoles Disciple, vil derimod i de nærmest følgende Åar den fra disse Fag besparede Tid (omtrent 10 Timer ugentlig) blive at anvende til Forstærkelse af Undervisningen i de egentlige Realvidenskaber. I sjette Classe (der i begge Skoler burde være eenaarig) maatte ogsaa i Realstolen de mindre vidlyftige Fag afsluttes, saaat i den toaarige syvende Classe (16—18 Åars Alder) desto mere Tid kunde anvendes paa Hovedfagene. Vi tilspie endnu kun, at vi ikke dele de Betænkigheder, som Enkelte have ytret mod Fælledsskabet i Undervisningen i de Fag, der maatte blive fælleds for begge Skoler; tvertimod ansee vi det navnlig i disciplinair og overhoved

redet moralisk Henseende for førdeles gavnligt, at een Dannelsesanstalt omfatter begge Skolearter.

Det er vor Mening, at Enhver, der havde gjennemgaaet et saadant høiere realistisk Dannelsescursus og underfaastet sig en dertil svarende Afgangseramen, burde have Adgang til akademisk Borgerret ved Universitetet og til ethvert af dettes Facultetsstudier. Forsaavidt der til at begynde det philologiske, maafee ogsaa det theologiske Studium maatte udfordres flere Kundskaber i de gamle Sprog end dem Realfoolen meddelte, synes det rigtigt at overlade den Enkelte selv at udfylde det Manglende. — Ligesom vi troe, at Universitetet i det Hele vilde faae dygtigere Studerende, naar det tillodes Enhver i den forberedende Undervisning mere at følge sin individuelle Landsretning, saaledes mene vi ogsaa, at de classiske Studier selv vilde være vel tente med at blive befriede for endel tvungne Dyrkere, og at de derved snarere vilde vinde end tabe i den almindelige Opinion.

Bed Oprettelsen af offentlige Realskoler har Staten faktisk vedkjendt sig den Anskuelse, at en høiere Jordannelse kan vindes gjennem en realistisk Undervisning. Men Anskuelsen er ikke consequent gjennemført, idet man har udelukket denne Dannelsesart fra Adgang til Universitetets Fagsstudier, og alene bestemt den for den høiere Borgerstand, de saakaldte ueringsdrivende Staender. Først ved Planen for Sorø Akademies Omorganisation til en Real-Højskole er den her fremsatte Grundtanke blevet udført, — rigtignok ingenlunde paa en Maade, som vi kunne billige. Uden at tale om det Mislige i at ville etablere en fælles Undervisning for dem, der have gjennemgaaet en lerd Skoles før første Klasser og dem, der kun have nydt en ringe foregaaende Dannelsse, mene vi desuden, at man altfor meget har opgivet Undervisningens encyclopaediske Charakter. Man

har derved blandt Andet aabnet Adgang til Universitetet og dets Facultetsstudier for Mennesker, der kun medbringe forholdsvis ringe Kundskaber i de gamle Sprog og derhos ere aldeles blottede for Kundskaber i Naturvidenskaberne. Ligesom det derfor er vort Haab, at dette resugium peccatorum scholasticorum for Alle, der ikke kunne komme frem ad den sædvanlige Vej, aldrig vil træde i Kraft, saaledes er det vort inderlige Ønske, at Grundtanken paa ny maatte optages, for at udføres haande bedre og i langt større Omfang.

Udsættelsen af den latinske Undervisning til tredie og af den græske til fjerde Classe, samt Benytteisen af Modersmaalet i Forbindelse med det tydste Sprog som første Grundlag for Sprogundervisningen, henregne vi til de heldigste og mest lovende Bestemmelser i den nye Skoleplan og see i denne Foranstaltning det første Skridt til at muliggjøre de forskellige høiere og lavere Skolearters organiske Sammenhæng og Indgriben i hinanden. Kun maae vi beklage, at Motiverne til denne Forandring af Directionen ikke ere udvistlede med den Skarphed og Grundighed, som var nødvendig, for at støtte den Indpas hos dem, der endnu deels i Almindelighed ere stemte imod den, deels nære Tvivl om Hensigtsmæssigheden af dens Iværksættelse for Tiden. Hvad det her fornemmelig gjaldt om, var først en neiagtig Fastsættelse af Forholdet mellem den første Undervisning i Modersmaalet og den i det først optague fremmede Sprog, dernæst en klart udtalt Erfjendelse af hvilket Element i Sprogundervisningen der paa dennes første Trin maatte være det sterkest fremtrædende, hvorpaa da Valget maatte beroe af det fremmede Sprog, der

hertil skalde benyttes. Af begge disse Punkter savnes i Directionens Motivering en klar og sikker Opsattelse.

„Det latinske Sprog,” hedder det (Collegialt. S. 727), „ligger altfor fjernt fra de nyere Sprogforhold, og Intet kan være mere uhensigtsmæssigt end i den tidlige Alder at ville benytte et ikke blot aldeles fremmed, men ogsaa i sin hele Bygning og Form fra de nyere i høi Grad afvigende Sprog som den første Grundvold for Sprogundervisning, og som det første Middel til Eftertanke over Sprog, sproglige Forhold og Former; af hvilken Fremgangsmaade følger Langsomhed, Slovhed og en Usikkerhed, der let bliver til Vane. Disse Ulemper afhjælpes derimod ved Anvendelsen af Modersmaalet, der, idet Disciplen allerede kan det, paa den naturligste Maade frembyder Middel til, uden at Opmærksomheden adspredes eller bethinges ved en anden Gjenstand, at bibringe ham Begyndelsesgrundene i Grammatiken; men det er ikke nok, at det benyttes ved Siden af et fremmed Sprog, i hvilket der altid, og endnu mere i et saa gammelt og afvigende, som det latinske, kun kan gaaes langsomt frem; det maa gaae forud. Af disse Grunde antages det derfor, at Modersmaalet skal benyttes til at lægge den første Grund for den grammatiske Dannelse, og Latinen i denne Henseende ikke længere hertil bruges. Men naar Modersmaalet saaledes først og fornemmelig i dette Viemed skal anvendes, da maa — efter det ovenfor Antydede — et med dette beslægtet fremmed Sprog saa tidligt som muligt benyttes samtidigt dermed, for at lære og øve Disciplene i at opfatte den noget afvigende Anwendung af de grammatiske Regler paa tvende Sprogforhold.“

At Modersmaalet i enhvert Tilfælde maa blive det naturlige og nødvendige Udgangspunkt for al Sprogundervisning, som det eneste Sprog, hvori Stoffet er umiddelbart

givet og bekjendt og dersor kan gjøres til Gjenstand for Betragtingen, derom maae Alle fornuftigvis være enige. Det er en Illusion, naar man troer, at de elementaire grammatiske Forestillinger hidtil ere bibragte gjennem Latinen; thi om end den grammatiske Undervisning begynder med dette Sprog, er det dog ikke muligt at bibringe Disciplene nogen klar Forestilling om Satningen og dens Dele, uden ved at bringe dens Indhold til Bevidsthed gjennem Modersmalet; man kan paavise langt flere grammatiske Former d. e. ydre Maerk for Begreberne i Latinen end i Modersmalet, men Opfattelsen af Begreberne selv er kun muligt gjennem det sidste. Jo grundigere og dygtigere den latinske Undervisning har været, jo mere den har været anlagt paa at bibringe en klar og sikker Tillegnelse af de grammatiske Begreber selv og modarbeidet den blot mechaniske Opfattelse af Betegnelsesmaaden, desto noiere vil man dersor ogsaa finde at Undervisningen i Modersmalet har været forbunden med den, i hvilken Henseende vi blot skulle minde om hvad Prof. Ingerslev yttrer — i Skriften om det tydste Skolevæsen S. 58 — med Hensyn til denne Undervisning i de preussiske Gymnaster, at han nemlig ofte ikke har vidst, om det var en tydste eller latinist Time, hvori han var tilstede *). Saasandt det derhos maa erkendes, at Modersmalet allerede i og for sig afgiver et saerdeles rigt Stof til sproglig Betragtning, kan man neppe heller frikende dem for Vilkaarlighed, der kun forsaaavidt ville have det gjort til Gjenstand for sproglig Analyse i Skoleundervisningen, som fremmede Sproghænomener deels ved Analogien deels ved Modsetningen føre tilbage dertil, hvorimod de befrygte, at

*.) En udsærligere Fremstilling af denne Undervisningsmethode findes i Bugges bekjente Skrift, Den D. S. 75 ss.

en selvstændigere Reflexion over Modersmaalet selv skal fremkalde hos Disciplene et ængsteligt Hensyn til Grammatikens Regler og derved øve en hæmmende og forstyrrende Indflydelse paa Tilegnelsen af Sproget i dets umiddelbare Liv og Friskhed og paa deis praktiske Benyttelse. Men en saadan Frygt vilde kun vise sig som grundet under Forudsætning af en forfeilet Undervisning, der istedenfor at lede til en tænksom Betragning af de allerede bekjendte Phænomener, fremstillede disse og Sproget i sin Heelhed som et Produkt af isorveien lært Negler, hvilke Disciplene nu etter i deres egen Benyttelse af Sproget havde at anvende*); thi paa anden Maade er det vanskeligt at forstaae, hvorfor det overalt skulde være nødvendigt at benytte et fremmed Sprog som Behikel for Reflexionen over sit eget. Det skal hermed ingenlunde nægtes, at Undervisningen i fremmede Sprog er af en saare gavnlig og væsentlig Indflydelse paa Indsigten i Modersmaalet selv og Behandlingen af det. Ligefrem vi kun ved Sammenligningen med dette erkjende det Fremmede, saaledes er det ogsaa kun i Modsatning til det Fremmede at Modersmaalets Ejendommeligheder ret træde frem for Bevidstheden, saa at vi efterhaanden løsøre os fra dets Ensigthed og hæve os til Forestillingen om den almindelige Sprogtypus, hvis særegne Uopræg det er. Hvad vi her ville gjøre gjældende, er kun, at Modersmaalet baade nødvendigvis maa danne det første Grundlag for Sprogundervisningen, og at det ogsaa uden Hensyn til fremmede Sprog

* „Der Anfänger muß nicht glauben, weil er in der Grammatik eine Regel habe, so sey dies der Grund, warum man so und nicht anders schreiben müsse, sondern umgekehrt, weil man so sagt und nicht anders, so findet die Regel statt.“ F. A. Wolf, Vorles. über die Alterthumswissenschaft, 1ster Bd. S. 223.

kan og bør benyttes som Stof til fortsat Sprogbetragtning. Med Hensyn til det første Punkt kan Spørgsmaalet da kun blive, om det er rigtigt, at lade den grammatiske Undervisning i Modersmaalet, saaledes som hidtil har fundet Sted, blot successtørt forberede den i det fremmede Sprog, være sig Tydsk eller Latin, saaledes at hvert enkelt Afsnit af Grammatiken bestandig først behandles med Hensyn til Modersmaalet og umiddelbart derefter med Hensyn til det fremmede Sprog, eller først at indførne den grammatiske Undervisning til Modersmaalet alene, saa at alle Grundtrækene af Grammatiken indøves og befastes i dette, forend de anvendes paa det fremmede Sprog, hvor da, naar dette er det Tydse, en midlertidig anstillet cursorisk Læsning vil have betaget Stoffet Noget af den fremmede Character og ligesom beredet det for Disciplene til den grammatiske Behandling. Uden ligefrem at ville forkaste den forstnævnte af disse Methoder, ere vi dog tilbørlige til at tillegge den sidste Fortrinet, hvilken ogsaa er lagt til Grund i denne Skoles Undervisningsplan (s. Programmet for 1846 S. 52 fgg.). For den første har den norske Undervisningscommission erklaaret sig i det af samme offentliggjorte Lovudkast, hvor det (S. 23) hedder: „Saavært gjorligt bør Undervisningen i Norsk paa det første Dannelsestrin sættes i noie Forbindelse med Undervisningen i det latinske Sprog, saaledes at hin gradvis forbereder for denne.“ Om Universitets-directionen hos os har betænkt det her omhandlede Alternativ og hvilken af de to væsentlig forskellige Methoder den i saa Fald har givet Fortrinet, er vanskeligt at afgjøre, da det først hedder, at Undervisningen i Modersmaalet „maa gaae forud for den i det fremmede Sprog“, men saa Linier nedenfor, „at et med Modersmaalet beslægtet fremmed Sprog saa tidligt som muligt maan benyttes samtidigt dermed.“

Som Grund til at lade Undervisningen i fremmede Sprog begynde med Thydst istedenfor med Latin anføres af Directionen, „at denne Forandring formedelst det førstnævntes Sprogs Slægtssab og Overensstemmelse med Modersmaalet i de almindelige Sprogformer hæver de Vanskeligheder, som det færnere og mere ulige latinske Sprog i samme Plads vilde medføre.“ Modstanderne af denne Forholdsregel mene derimod, at det netop er det latinske Sprogs Fortrin i denne Henseende, at det ligger os færnere, da det derved indeholder et saa meget rigere Stof til at fremkalde og udvikle sproglige Forestillinger, og at den Langsomhed, hvormed denne Undervisning i Begyndelsen skridt frem, fuldkommen erstattes af dens senere i saa mange Henseender velgjørende Trugter.*). Heri have de nu ogsaa forsaavidt Ret, som Sprogets Forhellighed fra Modersmaalet vistnok maa erkendes for et ligesaa vigtigt Hensyn ved Valget, som deits Overensstemmelse dermed; kun følger heraf endnu ikke, at man netop skal begynde med Latinen og saaledes afvige

*) Prof. Suhr („om Reformerne i de lærde Skoler“ S. 24 fgg.), der har troet at finde en Modsigelse i Directionens herhådherende Uttringer, har overseet, at den kun udtaler sig mod Latinens Anvendelse til at dannne Sprogundervisningens første Grundlag, hvilket ikke staar i Strid med dens Anerkendelse af dette Sprogs Fortrin for de levende som sprogligt Dannelsesmiddel i Almindelighed. Maar samme Forfatter (S. 27) ytrer Livly om, „at Tydsterne i deres Gymnasier ville efterligne det af os givne Exempel og gjøre samme Anvendelse af det franske Sprog ved Siden af Modersmaalet som vi gjøre af det tydste“, da maa her ved foruden det af Forfatteren selv Anførte endnu bemærkes, at de Grunde, der i denne Henseende anbefale det tydste Sprog ved Siden af vort Modersmaal, ingenlunde i samme Grad ere tilstede for det franske i Forhold til det tydste Modersmaal. Imidlertid skriver dog allerede Jean Paul (Unsichtb. Loge, i Brevet til Hovmesteren): „Es gefället mir, daß sie selbst erklärten, Sie

fra den ellers overalt i Undervisningen fulgte Regel at begynde med det Lettere og nærmere Liggende for derfra at gaae over til det Bauskligere og Fjernere; fordi man bedst svømmer paa Dybet, først man dog ikke Begynderen strax ud paa det dybeste Sted. Hvad der anbefaler det tydste Sprog fremfor ethvert andet som Stof for den første Sprogundervisning er derfor ligesaa meget dets Modsetning til Modersmaalet ved sin større Rigdom paa grammatiske Former, i hvilken Henseende det danner en passende Overgang til de endnu formrigere gamle Sprog, som dets Overensstemmelse med dette i sin hele lexicaliske Bygning, ved Ordernes etymologiske Slægtsskab, ved selve Ordforraadet og Besyningernes Fordeling paa de enkelte Ord og paa hele Ordgrupper. Det lexicaliske Element maa nemlig paa Sprogundervisningens første Trin nødvendigvis indtage en underordnet Plads og fra først af væsentlig indskrænke sig til Læren af Gloser og til Oversættelse af de fremmede Ord, ester som de forekomme under Læsningen, ved de mest tilsvarende af Modersmaalet, hvorimod den rationelle Behandling heraf maa forbeholdes en noget modnere Alder. Grammatiken bør paa dette Stadium være Hovedsagen, som det Element, der bedst egner sig til at øve den yngre Alder i Abstraktion og sproglige Forestillingers Behandling, og til dennes Indøvelse helst vælges et Sprog, der ved sin Modsetning til Modersmaalet vækker Forestillingen om de forskellige Midler, ved

würden das Französische dem Lateinischen, das Sprechen den grammatischen Regeln (d. h. den Laufwagen den Theorien von der Muskelbewegung) vorausschicken und die Sprachen später vornehmen, weil sie mehr durch den Verstand als durch das Gedächtniß gefasst werden. Latein wird zum Theil darum so schwierig, weil es so frühzeitig vorkommt; im fünfzehnten Jahre thut man darin mit einem Finger, wozu man früher die Hand brachte."

hvilke begge Sprog betegne de samme grammatiske Forhold, det ene f. Ex. ved at udpræge disse i særegne Boningsformer, det andet ved en mere bestemt og regelbunden Ordstilling, og hvor derhos disse Opfattelse ikke vanskeliggjøres eller fordunkles af det Lexicale; thi Maaden, hvorpaa Ordene sammenspies i Talen, er for en stor Deel betinget af deres Betydning og vil vanskelig forståes af Begynderen, hvor de ikke lade sig giengive ved tilsvarende og derfor på samme Maade construerede af Modersmalet.

Som en vigtig Fordeel ved den sildigere Indtræden af den classiske Undervisning fremhæver Directionen (Collegialst. S. 729), „at der herved vil i de lærde Skolers lavere Classeer kunne tilveiebringes en Undervisning, der er lige passende som Grundvold for den reale og den lærde Dannelse, og med lige Gavn kan være fælleds for Disciple af begge Bestemmelser.“ Men af endnu større Nutte og af gjennemgribende Betydning navnlig for den næringstrivende Borgerclasses Dannelse vilde det uden Twivl være, om den almindelige Borgereskole ved en forbedret Indretning blev sat i stand til — hvad der ved den classiske Undervisnings senere Indtræden er gjort muligt — ogsaa at tjene til forberedende Dannelesesanstalter for den lærde Undervisning. Fordelene af et saadant Fælledsstab i den tidligere Dannelse ere indlysende. Allerede den Omstændighed, at Bornene derved ville have opnaaet en noget højere Alder og en vis Grad af Udvikling, saa at Forældrene kunne have en sikrere Mening om deres naturlige Nulæg og Tilbærligheder, forinden de tage nogen Bestemmelse om deres fremtidige Baue, maa anses for et vigtigt Gode. At derhos de forstjellige Classeer af Borgerfanfundet ved en fælleds tidligere Dannelse blive bragte hinanden nærmere og at den næringstrivende Classe bliver hævet til et højere Trin af Intelligents, maa anses

for saa meget vigtigere, jo større Andeel denne Stand esterhaanden har erholdt eller vil erhelde i de offentlige Anliggenders Ledelse og i mangehaande vigtige Forhold er traadt i Bevring og Samvirken med Embedsstanden. Saafremt det endelig tor haabes, at de reformerte Borgerstoler med Tiden ville have sig til et saadant Trin, at de fuldkomment kunne erstatte de lærde Skolers lavere Classer og disse saaledes borfalde, vil der ogsaa i økonomisk Henseende kunne vindes endeel ved denne Concentrering af Kræfterne, — en ikke uvigtig Betragtning hos os, hvor Skolevaesenet i det Hele har saa indstrænede Midler til sin Raadighed.

Til disse almindelige Bemærkninger skal vi dernæst hnytte nogle speciellere angaaende Bestemmelserne for Undervisningen i de enkelte Sprog og Malet, hvortil denne skal føres.

Som Formalet for de skriftlige Øvelser i Modersmaalet opstilles (Pr. Pl. § 4) „at bringe Disciplene til at skrive Modersmaalet correct, reent og med Smag“, og i Overensstemmelse hermed skal Prøven i dette Fag ved Afgangseramen bestaae i „en Udarbeidelse over et opgivet Æmne, ved hvil Bedømmelse ikke bør sees paa nogen Kundskabsmasse i et eller andet enkelt Fag, men paa Candidatens Evne til Selvtænkning i Forbindelse med Klarhed, Correcthed og Smag i Fremstillingen“ (Pr. Pl. § 11). Vi møde her den samme skarpe og abstrakte Adskillelse mellem Dannelsens formale og reale Side, hvorpaa vi ovenfor i Almindelighed have gjort opmærksom. Man har med Rette kaldt Udarbeidelsen i Modersmaalet Blomsten af den hele Undervisning og betragtet den som et af de vigtigste Kriterier for Disciplenes Modernhed og videnstabelige Dygtighed i Almindelighed, og Direc-

tionen selv synes at have deelt denne Aftuelse af Fageis fortrinlige Vigtighed ved at bestemme, at „den danske Undervisning skal udvides i en betydelig Grad over det hidtil Sædvanlige“ (M. S. 733) og at de skriflige Øvelser i øverste Classe „skulle hæve sig til egentlige Afhandlinger“ (M. S. 374). Discipelens Modenhed skal nu vistnok ikke vise sig deri, at han udkrammer en Mængde Detailkundskaber og tillært fremmede Tankeer over et Ømme, hvis hele Behandling er ham givet ved den foregaaende Undervisning, men ligesaalidt deri, at han er i stand til med en vis Routine at udbrede sig over Øjenstande, der ligge udenfor hans Kundskabskreds, hvilket igrunden ikke vil sige Andet end at give Ord for Tankeer, at bevæge sig med Færdighed i Trialiteter og vilkaarligten udflykke dem. Som det er Udtrykket af en raa Materialisme at nydes med det Forste, saaledes forsalder man omvendt i en flad og indholdslos Formalisme ved at forbre det Sidste. I den forstnævnte Genvidighed gjør man sig skyldig, naar man, som Tilfældet er i den foreliggende Undervisningsplan, i de fleste Lærefag, selv Religion og Historie, indskräner sig til en Prøve, hvor det væsentlig kun gælder om at lægge endeeel positive Kundskaber for Dagen; i den sidste, naar man, som her, fordrer en Udarbejdelse, ved hvis Besvarelse der i intet Tilfælde skal sees paa Kundskaber. Men saasandt videnskabelig Dannelsse og Modenhed netop bestaaer i Landens Befrugtelse af et omfattende og velordnet Kundskabssstof, maa ogsaa den sikreste Dannelsesprøve være, ikke den, hvorved Kundskaben aldeles udelades af Betragtningen, men hvorved Discipelen bedst faaer Lejlighed til at vise, om hans Kundskab kun er en dyb Skat, eller om han har tillegnet sig den og behersker den med den Frihed, Sikkerhed og Selvstændighed, der sætter ham i stand til at fremdrage og anvende den, uafhængig af

den Form og Sammenhæng, hvori den er ham meddelt. Hvad der i Almindelighed gælder som Regel ved den hele Skoleundervisning, ikke at lade Disciplene opfatte Noget blot passivt, men saa meget som muligt anføre dem til at reproducere og paa forskellige Maader anvende og videre forarbeide det givne Lærestof, dette finder ingensteds en vigtigere og mere omfattende Udvrndelse end ved de skriflige Øvelser i Modersmaalet og disses Stilling til de øvrige Lærefag. Disse skulle afgive det Stof, der ved hine skal bearbeides og derved gaae over i Disciplenes egen Tankeverden og eindommelige Anfuesesform; fun saaledes vil den naturlige Forbindelse og Verelvirkning inddræde mellem begge Grænne af Undervisningen, mellem dens reale og dens logisk-rhetoriske Element, der, adskilte fra hinanden, begge ville beroes deres væsentligste Interesse og bedste Frugter. Ligesom det derfor maa betragtes som en Fejl ved den tidligere bestaaende Indretning, at Opgaverne til de danske Stile ved Examen artium deels have været indskrænkede til to Fag, deels af disse, navnlig hvad den historiske angaaer, som oftest ere tagne saaledes, at det i Hovedsagen kun gjaldt om Detailkundskaber, ikke engang i disse Fag i Almindelighed, men ofte blot om en meget speciel Gjenstand, hvorimod Fordringerne til Behandlingsmaaden væsentlig indskrænkede sig til en correct sproglig Form, saaledes er man nu aabenbart gaaet til den modsatte Øderlighed ved at udelukke alt Hensyn til Kundskaben. I hin Bestemmelse havde Kundskaben for stor Indflydelse, i denne aldeles ingen; i hin vare Fordringerne til Selvtenkning og Opfindelsesevne for ringe, i denne ere de for store. Det Rigtige ligger ogsaa her i den sande Midte, i begge Momenters Sammensmelten og Enhed. For det Förste bør da Opgaverne, hvis Antal vistnok maa udvides til to eller tre, ikke udelukkende tages af enkelte, dertil

forud bestemte Fag, men overhovedet kunne vælges af hvilket som helst af Skolens Lærefag, der ifølge sit Indhold afgiver passende Stof for stilistisk Behandling. En saadan Udvælelse af den tidlige Bestemmelse vil ikke alene frembyde Lejlighed til at prøve Candidatens stilistiske Dyrktighed i flere Retninger, men uden Twivl ogsaa øve en vigtig og velgivrende Indflydelse paa den Aand, hvori Undervisningen i de forskellige Lærefag bliver drevet. Endnu mindre bør Opgaven falde paa noget enkelt Punkt af vedkommende Fag, hvorved Provens Udfald alifor meget gjøres afhængigt af Tilfældet, men vælges saaledes, at dens tilfredsstillende Besvarelse lige meget er betinget af et velordnet Kundskabsforraad, af Tænkshed og Smag i Anlæg og Behandling, og af Klarhed og Correcihed i Fremstilling. Det skal hermed ikke være sagt, at Gunner af almindeligt Indhold bør være aldeles udelukkede, kun at der sørges for, at disse altid finde et eller andet Tilknytnings- og Støttepunkt i det i Skolen meddeleste Lærestof. Wel hedder det ogsaa i Motiverne (S. 762), at Opgaver „maa falde indenfor den Forestillingskreds og Modenhed, som med Billighed kan fordres hos Candidaten ved Udgangen af Skolens Cursus“, men naar man med Directionen herfra subtraherer hans Kundskab i de enkelte Fag, vil man i Regelen neppe faae stort Mere end Trivialiteten til Rest. Til en nogenlunde fyldestgjørende Besvarelse af denne Art Opgaver udkræves paa den ene Side en rigere Erfaring, en selvstændigere og mere sammenhængende Opsattelse af Livets Indhold i Allmindelighed, og en dyberegaaende Reflexion over dets enkelte Phænomener, paa den anden Side et strængere og mere omfattende videnskabeligt System end man i Regelen tor vente af attenaarige Ynglinge. Kun indenfor Skoleundervisningens Enemærker tor man af disse vente at de skulle være orienterede og bevæge

sig med Frihed og Selvstændighed, hvoreben fra denne dens naturlige Fordbund vil deres „Selvtænkning“ nødvendigvis blive sværende og holdningssløs.*)

Af de faa Bestemmelser, der indeholdes i Motiverne (S. 734) angaaende den tydste Undervisning, skulle vi kun udhæve den, der fastsætter, „at af Grammatiken Formlæren skal afsolveres i de lavere og Syntaren i de højere Classer.“ Den samme gentages i det Følgende med uvesentlige Modificationer for de øvrige Sprog; med Hensyn til Latinen hedder det endnu bestemmere, at den grammatiske Undervisning „i Begyndelsen indskrænker sig til Formlæren, der indøves ved en Elementarbog og at der først derefter gaaes over til Syntaren.“ Det maa nu vistnok fuldkommen billiges, at den sammenhængende Læsning af Syntaren i forløbende Pensa ikke indtræder paa Sprogundervisningens første Trin, og der er forsaavidt Intet at indvende imod den givne Bestemmelse. Grunden, hvorfor vi alligevel her skulle berøre den, er kun den, at den forekommer os let at kunne opfattes i en Betydning, hvorved den paa en betenklig Maade understøtter et ikke ualmindeligt Misgreb i Sprogundervisningen, det nemlig, at man udsætter ikke blot den systematiske Syntarslæsning, men ogsaa Meddelelsen af de første og simpleste syntaktiske Begreber til et mere fremrykket Stadium, og i lang Tid trætter Disciplene med en aandløs og mechanisk Udenadslæren af Formerne og en større eller mindre Deel af den dertil hørende Detail, uden tillige at lære dem disses Betydning og Anvendelse i Sætningen. Vi troe ikke bedre at kunne charakterisere denne Metode og dens skadelige Virkninger end ved at anføre

*) Smlgn. M. Hammerich om den provisoriske Undervisningsplan, S. 28 føg.

folgende Utring derom af en erfaren thdft Skolemand: *)
 „Det forunderlige Tilfælde, som i Skoler ikke sjeldent forekommer, at Drenge i tre eller fire Aar have læst Latin og dog ikke ere i stand til feilfrit at oversætte de letteste thdftske Sætninger, idet de ei forstaae at anvende nogen Casus rigtigt, stedse forvirre Futurum Activi med Praesens Passivi o. s. v., har, hvor det forekommer, sin Grund ganste deri, at Disciplene for lange plages med Declineren og Conjugeren, med Udenadslæren af Kjønsreglerne og hvad dertil hører, og tilbringe hele Aar, førend de faae et Begreb om Sætningen og Forholdene mellem dens enkelte Dele og komme til nogen Øvelse i selvstændigt at danne Sætninger eller i at oversætte fra Modersmaalet i det fremmede Sprog. Hvad Drengene paa hin Bei lære, lære de tilidst ved de indtil Effelshed drevne Gjentagelser fun som Papegøier, og de forstaae ikke videre at gjøre nogen Anvendelse af det Lærte, end at opramse det. Det foraarsager uendelig Moei først at bringe saadanne Disciple til Bestudelse, og man udretter med dem slet ikke Mere, end med saadanne, som først begynde at lære Sproget. Man betragter endnu stedse Sproget for meget som et mechanisk Kunstværk, hvortil først alle Stifter og Hjul og Smaahjul maae fint udarbeides, for ved disses Sammensætning at kunne bringe det Hele i stand. Da troer man at gaae ret grundigt tilværks, naar man Skridt for Skridt gennemgaer og ved Øvelser indprænter Formlæren og dernæst ligesaa Syntaxen. Paa denne Bei kan man tilbringe hele Aar, førend man kommer til Maalset, og, da Alt fun i afrevne Stykker bibringes Disciplene, bliver det Heles indre Sammenhæng ham stedse forborgen; over det Sidste glemmer han det Første, og paa

*) N. Grotewend i Fortalen til hans latiniske Elementarbog.

en levende Opfattelse af Sproget er ikke at tænke, førend den sildigere Undervisning maaße arbeider frem til dette Maal eller der ved Lænkeevnens større Modenhed efterhaanden af sig selv gaaer et Lys op for Disciplen." — Det maa derfor vistnok erkendes for rigtigt, naar Metropolitankolens Undervisningsplan opstiller som Hovedformaalet for den første grammatiske Undervisning i de forskellige Sprog, at Disciplene, idet de lære Formerne, tillige lære deres Betydning og Brug i Setningen og saaledes ad den reent praktiske Bei efterhaanden gjøres bekendte med de almindeligste syntaktiske Begreber og Regler, førend der endnu er Tale om at lære disse i systematisk Orden og Sammenhæng, — en Methode, der meget understøttes ved Benytelsen af Mordersmalet og Tydss som Grundlag for den første Sprogundervisning.

Undervisningen i Fransk afsluttes med sjette Classe og føres saavidt, „at en fransk Forfatter kan forstaes og oversættes, og Fordringerne ved den i § 11 forestrevne Prøve funne fyldestgjøres“ (Pr. Pl. S. 786). Denne er alene mundlig og bestaaer „deels i Oversættelse af en fransk ikke læst Forfatter, deels i Oversættelse fra Dansk til Fransk.“ Men at extemporere en mundlig Oversættelse af et forelagt dansk Thema synes at være en altfor høj Fordring i et Sprog, hvor Undervisningen forøvrigt kun stiller sig som Opgave „at gjøre Litteraturen tilgjængelig“ (M. S. 735). Følgen af denne Bestemmelse vil sandsynligvis kun blive den, at man selv hos de dygtigere Candidater nødes til at tage tiltakke med Middelmaadighed og Fuskeri, og at den deels vil være uden Betydning for Undervisningen, deels vil forvirre Dommen over den øvrige Deel af Prøven. Skal der endelig fordres en mundlig Oversættelse fra Dansk til Fransk, bør denne i alt Fald ikke opstilles som en selvstændig Deel af Prøven,

men indskräne sig til Anvendelsen af Grammatikens Regler i Oversættelse af enkelte korte Exempler, hvortil Motiverne kunde tages fra Analysen af det fra Fransk oversatte Stykke. Vil man ikke lade det beroe herved, synes den naturligste Udvidelse at maatte bestaae deri, at de skriftlige Stiløvelser, der ere forordnede som Deel af Undervisningen (M. S. 734) understøttes ved en tilsvarende Prøve, nemlig ved en skriftlig Oversættelse af et meget let dansk Thema. En saadan maa haade ansees for mindre vanskelig end den mundtlige — saafremt denne virkelig skulde betyde Noget —, da herved gives Candidaten Tid til at betænke sig, og vil derhos afgive et langt sikrere Kriterium for hans Kundskaber.

Om den latinske Undervisning hedder det (Pr. Pl. S. 786), „at den tager sin Begyndelse i Skolens tredie Classe og affsluttes med den syvende, og har til Formaal, at samme Dygtighed i Sproget kan opnaaes, som hidtil har været tilføigt,” — nemlig ved Fuldendelsen af Skolens Cursus; dette er i det Mindste den naturligste Opsattelse af Udtrykket; men efter den har altsaa Faget lidt en Indskräning, idet man har opgivet hvad der hidtil fordredes ved Examen philologicum. Imidlertid sees af § 11, at Forbringerne ved Afgangsexamen dog ere noget større end ved Examen artium: den mundtlige Prøve skal ikke som hidtil indskräne sig til hvad der statarisk er læst, men ogsaa indbefatte Oversættelse og Forklaring af lettere Steder af en ikke læst Forfatter, Litteraturhistorie og Antiquiteter ere tilspøiede som særegne Examinationsgjenstande, Brugen af det danske-latiniske Lexikon ved Stolens Udarbejdelse afført. Man maa vel derfor snarere antage en Unviagtighed i Redactionen.

Men hvad der fornemmelig savnes saavel her, som i den følgende Bestemmelse for den græske Undervisning, er en klar Udtalelse af disse Læregjenstandes egentlige Betydning

og den Opgave Skolen med Hensyn til dem har at stille sig. Det er i denne Henseende ikke nok at angive, hvormeget der skal læses, saalidt som det for Læreren er tilstrækkeligt at hænde sit Arbeides Maal, men fuldt saa vigtigt, at han hænder dets Formaal. Vel hedder det i Motiverne (S. 735), at „den hele Læsning maa indrettes saaledes, at den opnaaede Færdighed og Besiddelse af Sprogstof, der er frigjort for det læste Pensum, betragtes som et Hovedresultat“; men selv afseet fra at Studiets historiske og æsthetiske Betydning aldeles ikke er berygt, er ikke engang det sproglige Element herved tilstrækkelig betegnet. Ikke blot den praktiske Færdighed i at forstaae og indtil en vis Grad udtrykke sig i de gamle Sprog, men ogsaa den mere rationelle Behandling af Phænomenerne med Hensyn til deres indre Begrundelse og Sammenhæng og den der ved vundne Indsigt i Sprogets Betydning og Væsen i Allmindelighed bør være Formaalet for deres Studium, ligesom ogsaa den Grundighed og Noiagtighed, hvortil Disciplen vænnes ved den statariske Læsning af de gamle Forfattere, er et Udbryte, hvis Værd ikke bør anslaaes ringere end den Routine i at forstaae dem, der tilsigtes ved den mere cursoriske Læsning.

At den statariske Læsning hidtil næsten har været den eneherskende i vores Skoler og derhos ifølge sin Methode mere har været beregnet paa at bringe Disciplene til noiagtigt at kunne gjøre Nede for visse angivne Pensia end at anføre dem til en levende og selvvirksom Tillegnelse af det Læste, er temmelig almindelig erkendt som en Hovedmangel ved denne Deel af Undervisningen. Det kan i denne Henseende ikke nocksom indskærpes — hvad ogsaa af Directionen, kun noget eensidigt, er udhævet —, at det ikke er nok, at Disciplene efter fuldendt Cursus have gjennemgaet et vist Antal Oldtidskrifter, men at de tillige bør „have tillegnet sig det i disse

indeholdte Sprogstof uafhængigt af dem og frigjort fra den tilfældigt givne Form og Sammenhæng, saa at de derved ere i stand til at forstaae ogsaa andre Skrifter, i hvilke ikke enten Textens Beskaffenhed eller Indholdet og Stilen selv frembyder føregne Vanskeligheder" (Metrpliffs Program for 1846 S. 36). Middel hertil er saavel den statariske som den cursoriske Læsning, hver paa sin Maade, og om end den sidste kan synes noget hurtigere at føre til Maaleet, maa man derfor ikke miskende eller oversee den førstes eiendommelige Vigtighed og Betydning. „Ligesom den grundige, sikre og nviagtige Kundskab og Tilværelsen til en dertil svarende Behandlingsmaade er Hovedformaalet for den statariske Læsning af enkelte, fra Sprogets og Litteraturens mest blomstrende Tidsalber udvalgte Skrifter, saaledes skal den friere og mere cursoriske Læsning af forskellige, især senere Forfattere, idet den udfylder og afrunder den hifra erhvervede Kundskab, fornemmeligt tjene til at bibringe Disciplene Lethed og Færdighed i at forstaae Sproget, ogsaa i dettes senere, noget forandrede Stikkeler." (Metrpliffs Pr. I. c.) Med Hensyn til den statariske Læsning maa det derfor fuldkommen billiges, hvad Directionen (M. S. 736) har opstillet som Princip, at nemlig „Disciplene saa tidligt som muligt vænnes til paa egen Haand at forberede sig paa de lettere Stykker af Forfatterne, saaledes at Læreren derefter gjennemgaar dem ved Overhøringen." Kun derved, at de anføres til at forsøge og øve deres egne Kræfter, at tydeliggjøre sig Vanskelighederne og hjæmpe sig igjennem dem og saaledes selv udfinde det Rigtige, ville de efterhaanden blive fortrolige med det fremmede Sprog og opnaae Færdighed i at læse og forstaae det, ligesom ogsaa deres Lyst og Interesse for Arbeidet i en ganske anden Grad vil vækkes, hvor deres Landskræfter paa en fleersidig og selvvirksom Maade sættes i Bevægelse, end

ved en Methode, der i alt Fald indeholder en stærk Fristelse til Magelighed og Overfladiskhed og hvor Arbeidet for største Delen indskrænker sig til at huske og gjengive det Foredragne*). At Læreren isorveien gjennemgaaer det Pensum, der foresettes, bør, med Undtagelse af de første Begyndere, for hvem dette vel er nødvendigt, kun finde Sted ved enkelte vanskeligere Afsnit, især af Digterne, og ved Begyndelsen af en ny Forfatters Læsning. Angaaende den cursoriske Læsning er bestemt (M. S. 736), at „den senest maa indtræde

* Om den videre Udførelse af denne Methode og om de Forstigighedsregler, der ved dens Anvendelse bør taggtes, — navnlig at Læreren, efterat hvert Stykke er gjennemgaaet i det Enkelte, til Slutning gentager den correcte Oversættelse i Sammenhæng, og at det saaledes gjennemgaaede Stykke altid foresettes som Repetitionspensum til den følgende Time, — henvise vi til Mrplts Br. S. 22. De Indvendinger, der af Prof. Suh („om Reformerne i de lærde Skoler“ S. 40 ss.) ere opkastede imod den, ramme kun dens Misbrug. Maar den høitagtede Forfatter yttrer, at „Læreren ved denne Fremgangsmaade synker ned til at blive en blot Lectiehører“, behover det kun at bemærkes, at det ingenlunde er Meningen, at det foresatte Pensum skal gjennemgaaes mindre usiagtigt eller fuldstændigt end ellers, da netop det Modsatte i Regelen vil blive Tilfældet, men kun at det bør skee examinando. Med Hensyn til den ogsaa af Andre (s. Ingwerslev „om det lærde Skolevæsens Tilstand i nogle høje Stater og Frankrig“ S. 53) gjorte Indvending, at Disciplene derved nodes til at sege Hjælp i Oversættelser og andre trukte eller strevne Hjælpemidler, da maa det visstnok indrømmes, at Brugen af Oversættelser noget indskräner Disciplenes frie Selvvirksomhed, men dog efter vor Overbevisning, saafremt Oversættelsen er god og saafremt Læreren, hvad der ikke er vanskligt, ved Examinationen modarbeider og hindrer egentlige Misbrug, ingenlunde i den Grad, som en mundtlig, mere ordret Oversættelse. Brugen af forte, efter Disciplenes Lærv indrettede Commentarer ansec vi endog for meget gavnlig og gjentage i denne Henseende det for ytrede Ønske, at vore Philologer efterhaanden vilde afhjælpe Mangelen paa saabanne i vor Skolelitteratur.

i sjette Classe, deels med, deels uden Forberedelse fra Disciplenes Side." Allerede i femte Classe maa det ansees for gavnligt, at Disciplene ved Siden af de forholdsvis vanskeligere Forfattere, der gjores til Gjenstand for statarisk Læsning, tillige cursorist gjennemgaae en eller anden lettere Forfatter eller maafkee helst paa denne Maade fortætte den i foregaaende Classe paabegyndte Læsning af en saadan. Fra Begyndelsen maa den imidleriid indskrænke sig til, at noget større Pensja foresættes Disciplene til Gjennemlæsning hjemme og at der ved Explicationen kun medtages de til Forstaelsen aldeles nødvendige sproglige og historiske Oplysninger, medens dog det Hele gjennemexamineres paa Skolen, hvorimod det senere formentlig vil være tilstrækkeligt at udhæve og gjen- nemgaae enkelte, og da uavnlig de vanskeligere, Steder af det hjemme gjennemlæste Pensum. At lade Disciplene uden Forberedelse oversætte lettere Stykker er en Øvelse, der først bør indtræde i de to øverste Classer og selv der efter vor Mening kan af og til anvendes.

Skjønt vi med Directionen ansee det for en Fordeel, at der paa Grund af den latiniske Undervisnings stildigere Ind- træden hurtigere end hidtil vil kunne skrides til sammenhængende Læsning af lettere Forfattere, kunne vi dog derfor ingenlunde billige det, naar den (M. S. 736) har opstillet „en let latinist Forfatter“ som Alternativ ved Siden af en Læsebog med lezte fortællende Stykker til Benyttelse ved den allersørste Undervisning. Formlæren og de elementaire syntaktiske Regler maae vistnok i Fremtiden, som hidtil, indøves gjennem en Læsebog med forte, efter begge Hensyn ordnede Exempler; det Modsatte vilde i hoi Grad forvirre Disciplene ved at hindre den methodiske Fremfriiden og den netop paa dette Punkt saa vigtige Sammenhæng mellem Læsningen og den specielle grammatikalske Undervisning. Med Hensyn til

de følgende Klasser er kun bestemt, at „der skal træffes et efter Skolens forskjellige Stadier og Undervisningens Fremstriden passende Valg af Forfattere af historisk, oratorisk og philosophisk Indhold, og at Læsningen af Digerne først begyndes i de øverste Klasser“. Da betydelige Misgreb i denne Henseende imidlertid ikke ere uden Eksempler*), havde maaske noget spørgsmål om Bestemmelser angaaende dette Punkt ikke været overslødige; paa den anden Side burde Directionen ikke ved den sidst anførte Clausul have afskaaret Læsningen af en Digter som Phœdrus, der baade med Hensyn til Indhold og Sprog maa ansees for at afgive et meget passende Stof for Undervisningen i fjerde Klasse, hvilket samme gjælder om Ovids Metamorphoser og Terents's Comoedier for samme. Angaaende Valget af de Oldtidsskrifter, der efter fuldendt Skolecursus bør forlanges læste og for hvilke der ved Afgangseramen skal gjøres Rede, ere vi enige med Directionen i, at noget større Frihed bør tilstaaes Skolerne end hidtil; dog maae Grænderne for denne uden Twivl bestemmes noget nærmere end fleet er i den foreliggende Plan. Herefter som hidtil vil Skoleundervisningen dog nærmest være henvist til enkelte af de classiske Forfattere, der fortrinsvis maa ansees for skikke saavel til at gjøre Disciplene bekjendte med Sprogene i disses reneste Form og hvieste Udvikling, som til at give dem et levende og anstueligt Billeder af en eller anden Hovedretning i Oldtidens Liv og Litteratur, og som ved deres eiendommelige Fortrin have vundet en afgjort Indflydelse paa Samtid og Eftertid. Selv Traditionen bør der i denne Henseende tillægges en ikke ubetydelig Vægt. Paa den anden Side bør den hertil bestemte Cyclus af Skrifter ikke være saa indskrænket, at Læreren trættes ved

*) S. Ingerslevs ovenfor anførte Skrift S. 414.

efter alt for korte Mellemrum at maatte vende tilbage til det Samme; ligesom nogle af Ciceros Taler og et eller andet af hans philosophiske Skrifter, nogle Bøger af Homer og Herodot uden Twivl bør være læste af Alle, saaledes bør Valget af disse ganske overlades Skolen. Directionen har derimod (M. S. 763) „antaget det utilraadeligt, at det forestrides, at den mundilige Prøve skal foregaae i visse bestemte classiske Skribenter“ og derfor indskränet sig til at angive et Minimum af Pensum, for hvilket der i ethvert Fald skal gjøres Nede, samt tilføjet den Bestemmelse (Pr. Pl. § 11), at, forsaavidt andre Forfattere end de saaledes exempli vis nævnte vælges, disse da maae høre til de bedre og ikke for lette. Der gives saaledes i alt Fald ingen directe Bestemmelse, der formener Nogen at blive Student uden at have læst Noget enten af Cicero eller Livius, Horats eller Virgil, eller i Græsk af Homer eller Herodot.

At de græske og romerske Oldsager, Mythologie og Literaturhistorie ere optagne som særskilte Discipliner, er forsaavidt i sin Orden, som Undervisningen i disse Fag paa det Noieste slutter sig til Læsningen af de gamle Forfattere og i det Hele indskräner sig til at ordne og paa enkelte Punkter udfy尔de det derfra indsamlede Stof. Det maa vel erindres, at det fremfor Alt dog er af Oldtidsværkerne selv at Disciplene skulle lære Oldtiden at hende og at en fortstående Læsning af Compendier i de nævnte Videnskaber, naar den ikke støtter sig paa hin Grundvold, kun vil give dem et dødt og farveløst Skelet istedenfor det levende Billede. Forst efterat det Meste af Stoffet ved Forfatterlæsningen i Forbindelse med jevnlige Henvisninger til de brugelige Haandbøger og Ophysninger fra Lærerens Side er gjort Disciplene styrkevis befjendt, bør Undervisningen paa det øverste Trin

føge at samle de enkelte Trof til et almindeligere Overblif*).
I Mythologien kan dette vel allerede ske i sjette og tildeels
i femte Klasse; i Antiquiteterne derimod neppe før syvende,
således Directionen (M. S. 737) har antaget, at Undervis-
ningen deri allerede bør afsluttes i sjette Klasse.

Angaaende de latiniske Stiløvelser har Directionen med
Rette bemærket (M. S. 735), at „de nyie maae slutte sig til
Læsningen og ikke ligesom gjøre sig til et eget Fag, men be-
tragtes som Middel til at befæste og udvide Kundskaben i
Sproget og Beherskelsen af det andensteds vundne Stof“;
men det synes ikke at stemme med den herfor tilgrundliggende
Betrugning at lade Stilprøven i Forbindelse med Versionen
opræde som selvstændigt Fag ved Afgangsexamen istedenfor
at sammenlægge begge med den mundtlige Prøve under een
Rubrik. At Oversættelsen af et ikke forhen læst Stykke Latin
bedømmes under to forskellige Rubriker, eftersom den er
mundtlig eller skriftlig, er ikke begrundet i nogensomhelst væ-
sentlig Forskjellighed mellem Prøvens Gjenstande; begge ere
kun Midler til at prøve Candidatens Kundskab i Latin, og
kun denne bør betegnes ved Characteren, som samlet Resultat
af Prøvens enkelte Dele. At Themaet til den latiniske Stil
bliver noget længere end det sædvanlig gives ved Gramen-
arium (M. S. 762), synes at være en ret passende Bestem-
melse, ligesom ogsaa at Brugen af det danske-latiniske Lexikon
ved Udarbejdelsen borfalder; kun mene vi, at Opgaven da
ogsaa bør være noget lettere end hidtil, saa at navnlig i
lexikalf Henseende Fordringerne ikke stilles for højt med
Hensyn til Valget af Udtryk, og at ikke vanskeligere Omstrik-
ninger gjøres nødvendige ved at lade Sprogenes Divergenter
altfor stærkt træde frem.

*) Smglg Metrisches Program for 1846 S. 38.

At den græske Undervisning hidtil efter den hele Maade, hvorpaa den har været anlagt, men især paa Grund af det indskrænkede Omsang af hvad der er blevet læst, ikke har givet det Udbytte for de Studerende, som man med Hensyn til Litteraturens Rigdom og Fortrinlighed og den græske Oldtids hele Stilling i Culturens Udviklingsgang synes beryttiget til at vente af en Dannelsesskole, i hvilken de clas- siske Studier dog skulle indtage en fortrinlig Plads, er temmelig erkendt. Kun de færreste Disciple have ved fuldendt Skolecursus bragt det saavidt, at de ere i stand til selv med Ordbogen ved Haanden uden Vankelighed at læse en almindelig græsk Prosaisf; det sproglige Element af Undervisningen har foruden den meer eller mindre fri og fuldstændige Tillegnelse af det i det opgivne Pensum indeholdte Ordforraad væsentlig kun bestaaet i Indøvelsen af de grammatiske Former, uden at Disciplene dog i Almindelighed kunne fås til at have opnået Færdighed og Sikkerhed i disses Anvendelse, samt i endel etymologiske Notitser; af Ordsøningslæren ere vel enkelte Regler lejlighedsvis meddeleste, men sjælden bragte til den Grad af Klarhed og levende Bevidsthed, at Disciplene ere i stand til reproducerende at anvende dem ved Oversættelse fra Modersmalet af analoge Exempler. See vi hen til Studiets reale Side, til det gjennem Læsningen af de græske Classifere vundne historiske Bekjendtskab mrd Oldtiden eller dets Indflydelse paa at vække Sandsen for den antike Fremstillings Ejendommelighed og Skønhed, kunne vi heller ikke fra denne Side anslaae Udbyttet synderlig højt, aldenstund Disciplenes Bekjendtskab med den græske Litteraturs mest blomstrende Periode og det i denne vigtigste Parti, den attiske Prosa, i Almindelighed er yderst ringe. Under denne Fagets Stilling synes man med Grund at turde vente, at en reformed Skoleplan deels ved en no-

get høiere stillet Opgave havde søgt at hæve dets Betydning, deels ved Anvisning til en bedre Methode at give Undervisningen større Intensitet. Med Hensyn til det første Punkt er imidlertid ved den provisoriske Plan (S. 736) kun bestemt, at „Græst læres omrent i samme Omfang som hidtil”, ligesom ogsaa det (S. 791) fastsatte Pensum af græske Forfattere, der fordres opgivet ved Afgangseramen, kun ved Tilsvielsen af en Tragoedie er forskjelligt fra det tidligere. Derimod maa det med Hensyn til Undervisningens Methode og Disposition erkendes, at flere heldige Bestemmelser ere trufne. „I de høiere Klasser” hedder det (M. S. 736) „gjennemgaes Syntaxen”, „i øverste Klasse indtræder cursivisk Læsning ved Siden af den statariske”, og, sjældent egentlige Stilspøgelser ei lade sig anstille, er det dog udtalt som onnæsseligt, „at Disciplene ved passende Øvelser i at efterdanne simple og regelmæssige Constructioner vænnes til en præcise Opsatning af Ord, Former og Regler”. Hvad der er sagt om Latinen, at man i Skolen skr i ver det, for at lære at forstaae det, gjælder om ethvert fremmed Sprog, men i saa meget høiere Grad, jo færnere det ligger fra Mordersmalet, og saaledes maa det da ogsaa antages at være Hovedhensigten med de her nævnte Bestemmelser at bibringe Disciplene større Færdighed i at læse og forstaae Græst. Men skulle disse ikke blot figurere som smukke Ord i den provisoriske Plan og maafee i Skoleprogrammer, men virkelig bære Frugter for Undervisningen, synes det aldeles nødvendigt at understøtte dem og sikre deres Udførelse ved en tilsvarende Indretning af Prøven i dette Fag ved Afgangsexamen. Efter den nye Undervisningsplan vil denne imidlertid, ligesom hidtil, væsentlig kun blive en Prøve paa, hvorvidt Candidaten kan gjøre Rede for enkelte statarist læste Skrifter, hvis Omfang ikke er større, end at Oversættel-

sen deraf kan være en blot Hukommelsessag, istedensfor at den burde være en sand Prøve paa Candidatens Kundskab i Græst. Om Forhandlingerne desangaaende erfares i Motiverne (S. 764), at det af Nogle har været foreslaet, „at der foruden den mundtlige Examination burde fordres en skriftlig Version ved Hjælp af Lexikon af et Stykke af en ikke altfor let Forfatter“. „Men ligesom Pluraliteten“ tilføjes der, „har erflæret sig herimod, maa Directionen ogsaa finde en skriftlig Prøve uformulé og mindre hensigtsvarende; hvorimod det er anseet tilstrækkeligt, at Prøven i Græst bliver blot mundtlig og kommer til at bestaae deels i en Examination i det i de to øverste Klasser læste, deels i en Oversættelse af et ikke før læst Sted af en lettere græst Forfatter“. Da imidlertid den sidstnævnte Deel af Prøven ikke er omtalt i den provisoriske Plans Bestemmelse (S. 791), maa det vel antages, at Directionen senere har fundet Betænkelighed ved dens Optagelse. Og heri maa man vistnok give den Ret. At skulle mundtligt oversætte et ikke før læst Stykke Græst er en altfor vanskelig Prøve i Forhold til denne Undervisnings Omsang i Skolen og gjør navnlig større Fordringer til Candidatens Færdighed i vieblifflig Orienteren og Anvendelse af sin Kundskab, end der efter vor Overbevisning med Billighed kan gjøres. Selv en dygtig Lærer vilde derved som Examineror meget let kunne bringes i Forlegenhed, i alt Fald ikke altid være i stand til med tilbørlig Sikkerhed at hjælpe Graminanden tilrette. Resultatet vilde deraf uden Twivl blive ligesaa utilfredsstillende som i den ovenfor omtalte Prøve af Oversættelse fra Dansk til Fransk, og i de fleste Tilfælde snarere forvirre Bedømmelsen af den øvrige Prøve, end afgive et paalideligt Vidnesbyrd om Candidatens Kundskab. Et saadant vilde derimod opnages ved Indførelsen af en skriftlig Version,

som vi ansee for det ene hensigtsmæssige og nødvendige Middel baade til at hæve den græske Undervisning i Almindelighed og navnlig til at give den cursoriske Læsning den tilbørlige Alvor og Betydning. Af hvad Grund „Pluraliteten har erklæret sig herimod og Directionen fundet en skriftlig Prøve ufornøden og mindre hensigtsvarende,” indsees ikke. Baade maa den, saafremt et passende Thema dertil vælges, ansees for mindre vanskelig end en tilsvarende mundtlig, idet der her gives Candidaten Tid og No til at betænke sig, og den vil af samme Grund afgive et sikrere Bevis for Candidatens Kundskab i Sproget. At tillade Brugen af Lexicon under Udarbejdelsen, saaledes som er foreslaaet, kunne vi ikke tilraade, da Prøven ligesaavel bør gjelde det lexikaliske som det grammatiske Element; forsaavidt enkelte mindre almindelige Udtryk maatte forekomme, hvilket dog i Regelen bør undgaaes, maae disse hellere, som Skit er ved den latinske Version, iforveien opgives.

Med Hensyn til Undervisningens Disposition maa den i Motiverne (S. 736) givne Bestemmelse aldeles billiges, ifølge hvilken „den først gaaer ud paa at føre Disciplene ind i Sprogets almindeligste og for Litteraturens store Masse gyldige Form, den attiske, hvorved lægges en noget fast og omfattende Grund i det regelmæssige prosaiske Sprog ved endeel Læsning af ikke for vanskelige Stykker.“ Det er et Misgreb, der har afstedkommet ikke ringe Forvirring og Usikkerhed i Disciplenes Kundskab, at man hidtil deels altfor tidligt har begyndt Læsningen af Homer og Herodot, deels har ladet denne optage en uforholdsmæssigt stor Deel af hele den græske Forfatterlæsning. Da tilmed den attiske og almindelige Dialekt med Rette er lagt til Grund i de brugelige Skolegrammatiker, indsees let det Mislige i at lade Disciplene opfatte den homeriske og ioniske Sprogforms Sær-

egenheder som Afsigelser fra et Normalssprog, der selv iforveien kun meget ufuldstændigt er indøvet og bekjendt. At anlægge Undervisningen paa chronologisk at forsøge Sprogets historiske Udviklingsgang og af den Grund begynde den med Homer, er omtrent ligesaa forkert, som om man vilde lade den, der skulde lære Dans, begynde med Kæmpeviserne, eller den, der skulde lære Tydsk, med Niebelungen. Først efterat en fast Grundvold er lagt ved endel Læsning af lettere attiske Prosaister og Disciplene gjennem disse ere blevne saavidt bekjendte med Sprogets Hovedstikkelse, at de have tilsegnet sig det Væsentlige af den regelmæssige Formlære, samt Syntaxens Hovedregler, saaledes som det uddannede Sprogs Brug har fixeret og begrændet dem, bør der strides til Læsningen af Homer og Herodot, hvor da Opsattelsen af de afgivende Former og af den mindre faste og regelbundne Ordseining vil understøttes ved Hensynslen til den da bekjendte regelmæssige Sprogform. Naar derfor det græske Cursus, saaledes som Reformplanen fastsætter, i det Hele beregnes paa fem Aar, burde efter vor Menig de tre første Aar udelukkende anvendes til Læsning af attisk Prosa og enkelte *noeroi*, saa at der først med det fjerde Aar begyndtes paa Homer. Da imidlertid sjette Klasse er toaarig, vilde denne Plan i intet Tilfælde kunne udføres med mere end Halvdelen af Disciplene, og da derhos den særegne Beskaffenhed af det homeriske Sprog altid vil gjøre det nødvendigt, at Undervisningen gaaer noget langsomt frem fra Begyndelsen, hvorimod man senere vil kunne stride desto rassere frem, maa det ogsaa fra denne Side ansees for mindre hensigtsmæssigt at begynde den i en toaarig Klasse, hvor bestandigt et ældre og yngre Hold Disciple ville være forenede. Paa Grund heraf har man i Metropolitanstolens Undervisningsplan været nødt til at lade Læsningen af Homer allerede begynde i

femte Klasse, men dog indstrømket den dertil, at der først „i
Løbet af Skoleaarets sidste Halvdeel læses en Bog, hvilken
Læsning her alene skal være beregnet paa at berede Over-
gangen til den fortsatte Læsning i de følgende Klasser.“
Dersom sjette Klasse var eenaarig, — en Forandring, der
ogsaa fra andre og endnu vigtigere Sider anbefaler sig, —
maatte vi ubetinget tilraade at begynde den et Aar senere.

II.

Efterretninger

om

Metropolitanskolen

for

Skoleaaret 1847—1848.

Af

B. Borgen,

Professor, Skolens Rector.

Afgangseramen.

- I. Overgang til den fuldstændige Afgangseramen.
- II. Afholdelse af denne Examens første Deel.

I. Af den Oversigt, som i forrige Åars Skoleesterretninger, S. 27—30, er meddeelt over den fortsatte Udførelse af den provisoriske Plan af 25de Juli 1845, vil det erfares, at det, efter hvad Skolens Rector desangaaende havde forklaret og indstillet, var af den Kongelige Direction for Universitetet og de lærde Skoler ved Skrivelse af 5te Juni 1847 blevet bifaldet, at den i de to sidstforløbne Skoleaar stedfundne ufuldstændige Afgangseramen herefter maatte ophøre, saaledes at den i fornævnte Plans § 14 forestrevne fuldstændige Afgangseramens første Deel blev at afholde i næstkommande September Maaned, og at til samme Tid i det følgende Åar anden Deel af bemeldte Examen afholdtes efter Udgangen af 7de Classe, hvilken saaledes fra 1ste September 1847 vilde blive at oprette. Det er imidlertid i samme Beretning endvidere blevet bemærket, at vedkommende Rectorer havde, hvad den nærmest forestaaende Afgangseramens twende Dele angif, anset det som fornuftigt at andrage paa, ligesom ogsaa Directionen derefter havde fundet Anledning

til at indrømme i Henseende til enkelte Lærefag en saadan Eftergivelse i de ved Planen opstillede Forderinger, som med Hensyn til de døværende Vilkaar maatte erkendes at være billig; hvormod Skolen for de øvrige Discipliners Vedkommende havde ført Underviisningen til et saadant Maal, at den til den anførte Tid saavel i Almindelighed kunde efterkomme den provisoriske Plans Bestemmelser, som ogsaa nævnlig lade den anordnede Udvidelse inddræde ved Afgangsprøven i Modersmaalet og Mathematik (jvf. Skoleesterr. for 1846—1847, S. 1—4). Om denne sidstnævnte Udvidelse, saa vel som om en anden, reglementarisk, Bestemmelse angaende den omhandlede Examen, havde Directionen allerede under 10de November 1846 tilskrevet mig saaledes:

„Efter modtaget Indberetning og Forslag fra de Professorer, som i indeværende Åar have i Overeensstemmelse med den provisoriske Plan af 25de Juli f. A. § 3 fungeret som Examenscommisssairer ved den i Metropolitansskolen og Kolding lærde Skole afholdte Afgangsexamen, vil Directionen have bestemt, at ved den Afgangsexamen, som bliver at afholde i næste Åar 1847, bliver deels den skriftlige Prøve i Modersmaalet at aflægge overensstemmende med Planens § 11, saaledes at der gives til Besvarelse en frit valgt Opgave uden Hensyn til noget bestemt Kunstdkabsfag, deels ved Prøven i Mathematik foruden den mundtlige Prøve tillige at forelægge Candidaterne Opgaver til skriftlig Besvarelse.

Directionen har derhos efter Examenscommisssairernes Forslag bifalbet, at der, for deels at tilvelebringe større Enhed i Bedømmelsen af de forskellige Skolers Præstationer, og deels at spare Tid for Examenscommisssairerne, benyttes de samme Opgaver for samtlige Skoler, til hvilken Ende den skriftlige Deel af Examen bliver at holde samtidigt i dem alle, og de skriftlige Opgaver at tilstilles Rectorerne

under Forsegling til Aabning i Gramenslocalet i den inspektionshavende Lærers Paafsyn. *)

Hvilket Man ikke undlader saaledes henvilgen at muelde
Hr. Professoren til fornoden Efterretning og Jagttagelse."

II. Overeensstemmende med ovenanførte Resolution af
5te Juni f. A. blev den fuldstændige Afgangsexamens
første Deel første Gang afholdt i Metropolitansskolen Onsdagen den 8de og Torsdagen den 9de September 1847.
Til denne Gramen, ved hvilken Dr. Conferentsraad, Pro-
fessor Dr. Ørsted, Professor Dr. Madvig og Professor
Mag. Velschow fungerede som Commisssairer, indstillede sig
efternevnte 5 Disciple, som efter den sidst afholdte Hoved-
examen vare blevne opflyttede i 7de Classe:

- 1) Christian Frederik Ricard, 2) Harald Krabbe,
- 3) Berth Christoph Wilkens Lind Hjort, 4) Cornelli
Vilhelm Ussing, 5) Peter Andreas Julins Plum.

Gramen, der i samtlige Fag alene er mundtlig, foretages i følgende Ordnen:

Onsdagen den 8de: Form. Religion og Naturhistorie.

Efterm. Tydsk.

Torsdagen den 9de: Form. Geographie og Fransæ.

Som Resultat af Censorernes og de examinerende Læreres specielle Charakterer tildelettes Candidaterne i de forskellige Examinationsfag de Hovedcharakterer, som findes anførte i Bilag I.

Ovennevnte 5 Candidater ville i September Maaned d. A. indstille sig til den fuldstændige Afgangsexamens anden

*) Det behøver neppe at tilføjes, at den sidstnævnte Forholdsregel allerede har været tagget ogsaa ved de tvende foregaaende Afgangsexaminer.

Deel, ligesom efter til samme Tid første Deel af denne Grammen vil blive afholdt med de Disciple, der opfyldtes fra 6te til 7de Classe.

Skolens Disciple.

I. Afgang og Tilgang. II. Nuværende Freqvents.

I. Skolens Freqvents beløb sig, efter den i forrige Års Efterretninger, S. 11—23, meddeelte Fortegnelse, til et Antal af 154 Disciple. Af disse blevne endnu før Skoleaarets Udløb udmeldte: af 6te Classe: Christian Peter Sophus Ebbesen, 1ste August 1847, 2. Jens Laasbye Frederik Buchwald, 14de August 1847, 3. Jens August Engelbrecht Rohde, 31te August 1847; — af 5te Classe: 4. Christian Joachim Andreas Sørensen, 29de Juni 1847, 5. Peder John Johnsen, 30te Juni 1847; — af 4de Classe: 6. Ludvig Ehrenreich Guldencrone, 3die August 1847, 7. Frederik Carl Christian Larcher, 31te August 1847; — af 3die Classe: 8. Andreas Busk, 26de August 1847. — Derefter udmeldtes i Lobet af Skoleaaret: af 6te Classe: 9. Ludvig Frederik Bruunse, 23de September 1847, 10. Johan Anton Holstein, 28de September 1847, 11. Peder Nicolai Holst, 30te October 1847; — af 5te Classe: 12. Bernhard Bloch, 2den September 1847; — af 4de Classe: 13. Bendix Conrad Heinrich Tughorn, 2den September 1847, 14. Emil Hoppe, 27de November 1847, 15. Herman Louis Sibbern, 31te Marts 1848, 16. Frederik Carl Gutfeld Bonnevie, 5te Mai 1848; — af 2den Classe: 17. Jacob Ludvig Peter Emil David Tetens,

30te Marts 1848. — En Discipel, 18. Niels Christian Søyer af 3die Classe, afgik ved Døden den 29de November 1847. De allerfleste af ovennævnte udmeldte Disciple gik over til privat Undervisning, for derefter at dimitteres til Universitetet.

Tilgangen af Disciple har i samme Tid beløbet sig til et Antal af 29, af hvilke 21 optoges ved Skoleaarets Begyndelse, den 1ste September 1847, de øvrige senere. Disse Disciple ere samlige paa efterstaaende Fortegnelse bemerkede med *, ligesom desuden Optagelsens Datum paa hvert Sted førstfelt er vedføjet for dem, der ere indsatte i Skolen senere end 1ste September f. A.

II. Efter den saaledes stedfundne Udmeldelse og Optagelse har Skolen i nærværende Dieblif 163 Disciple. Disse have i dette Skoleaar været fordeelte paa 7 Classer, af hvilke atter 6te og 4de Classe hver for sig har været deelt i 2 sideordnede Afdelinger. — Disciplene ansøres her i den Orden, som de indtage efter den for Mai Maaned afholdte Censur :

VII. Classe.

1. Harald Krabbe, en Søn af Oberstlieutenant D. v. Krabbe, R. af D.
2. Bernth Christoph Wilkens Lind Hjort, en Søn af afgangne Pastor N. S. Hjort, Sognepræst til Tommerup i Sjælland.
3. Christian Frederik Ricard, en Søn af Modehandler A. Ricard.
4. Cornelli Vilhelm Ussing, en Søn af Cancellieraad J. H. Ussing, Comptoirchef under Københavns Magistrat.

5. Peter Andreas Julius Plum, en Søn af Pastor P.
A. Plum, Sognepræst til Spjellerup og Smerup i
Sjælland.

VI. Classe A.

- Peter Jørgen Christian Scharling, en Søn af Professor Dr. theol. C. C. Scharling, R. af D.
- Jacob Frederik Trier, en Søn af Professor Dr. med. S. M. Trier, Overmedicus ved det kongelige Frederiks Hospital.
- Fritz Carl Emil Andersen, en Søn af Bud under den kongelige Finants-Deputation J. Andersen.
- Christian Emanuel Fritz Reinhardt, en Søn af pensioneret Underofficer i Søetaten F. C. Reinhardt.
- Johan Martin Hansen, en Søn af Gartner M. Hansen.
- Christen Hans Jørgen Dahl, en Søn af Overlærer F. P. J. Dahl.
- Theodor Hans Fürste, en Søn af forhenværende kongelig Capelmusicus C. E. Fürste.

VI. Classe B.

- Christian Georg Hansen, en Søn af afgangne Styrmann A. Hansen; Stedson af Cand. philos. H. C. Hansen.
- Arthur Leopold Hindenburg, en Søn af Major G. D. v. Hindenburg.
- Peter Eduard Holm, en Søn af Conferentsraad, Finantsdeputeret C. F. Holm, R. af D. og Dbm.
- Hans Georg Möller, en Søn af afgangne Fuldmægtig H. S. Möller i Veile; Pleiesøn af Oberstleutenant i det kongelige Ingenieurcorps J. F. L. v. Nissen, R. af D.

5. Tycho Emanuel Spang, en Son af afgangne Pastor P. J. Spang, Sognepræst til Helligeistes Menighed.
6. Heinrich Jacques Garrigue, en Son af forhenvarende kongelig dansk Generalconsul, Grosserer J. L. Garrigue.
7. David Mazar de la Garde, en Son af Cancelleraaad A. A. B. Mazar de la Garde, Postmester i Helsingør.
8. Ludvig Victor Alfred Tidemand, en Son af Institutbestyrer, Secretair D. Tidemand paa Frederiksberg.
9. Govert Frederik Vilhelm Ludvig Niessen, en Son af Assistent ved Kongens Fogeds Embede P. C. Nielsen.
10. Johan Jacob Peter Rindom, en Son af afgangne Justitsraad P. C. Rindom, Hovedkasserer ved det kongelige Theater.
11. Vilhelm Theodor Ball, en Son af Kammeraad Dr. juris J. C. Ball.
12. Sophus Christian Jensenius Schyth, en Son af forhenvarende Fuldmægtig under den kongelige Generalpostdirektion A. J. Schyth.
13. Harald Peter Antonio Siboni, en Son af afgangne Professor og Directeur for den kongelige Syngeskole J. Siboni, R. af D.
14. Henrik Sophus Smith, en Son af Pastor A. N. C. Smith, første residerende Capellan ved Frue Menighed, R. af D.
15. Ingvard Thorvald Andreas Ebbesen, en Son af Krigsassessor C. Ebbesen, Secretair og Kasserer i det almindelige Brandassurance-Compagnie.
16. Jens Peder Malling, en Son af afgangne Capitain i det kongelige Artilleriecorps P. v. Malling, R. af D.

17. Jens Laasbye Rottbøll Roefød, en Søn af Conferentsraad, Høiesterets-Assessor H. J. Roefød, Generalauditeur for Sctaten, C. af D. og Dbm.

V. Clasfe.

1. Christian Ditlev Mourier, en Søn af Justitsraad, Landsoverreits- samt Hof- og Stadsrets-Assessor C. F. L. Mourier.
2. * Ludvig Theodor Niessen, en Søn af Probst L. A. Niessen, Sognepræst til Nysted og Herridslev paa Volland.
3. Hans Valdemar Birkerod, en Søn af afgangne Regimentsfører ved 5te Linie-Infanterie-Bataillon, Capitain J. M. v. Birkerod, R. af D.
4. Henning Frederik Feilberg Tughorn, en Søn af Læge ved Tugt-Rasp- og Forbedringshuset D. A. v. Tughorn.
5. Haldor Ferdinand Jørgensen, en Søn af Pastor D. F. C. Jørgensen, Sognepræst til Østers paa Færøerne.
6. Heinrich Ernst Theodor Lippert, en Søn af Skrædermester J. H. Lippert.
7. Matthias Carl Grandjean Thye, en Søn af afgangne Godsforvalter L. Thye i Vordingborg.
8. Christian Carl August Gosch, en Søn af Capitain ved 7de Linie-Infanterie-Bataillon F. A. v. Gosch, R. af D.
9. Hans Rudolph Lorenzen Jensen, en Søn af Portrætmaler, Professor C. A. Jensen.
10. Peter Frederik Koch, en Søn af Conferentsraad, Hofsbygmester J. H. Koch, C. af D. og Dbm.
11. Franz Peter Nicolai Lund, en Søn af Proprietair P. Lund til Snertingegaard i Sjælland.

12. Vilhelm Truels Petersen, en Søn af Overlæge T. J. Petersen, R. af D.
13. Matthias Blom, en Søn af Oberstlutenant H. J. v. Blom, R. af D.
14. Hans Peter Michael Rosing, en Søn af Kammerraad J. H. B. Rosing, Comptoirchef under det kongelige General-Toldkammer- og Commerce-Collegium.
15. Jens Høst Birch, en Søn af Justitsraad T. S. Birch, Secretair og Kasserer ved det Classenske Fideicommis.
16. Sigvald Spandet, en Søn af Etatsraad, Landsoverrets- saamt Hof- og Stadsrets-Assessor N. M. Spandet.
17. Valdemar Holmer, en Søn af Cancilleraad J. P. Holmer, Comptoirchef under Københavns Magistrat.
18. Jean Jacques Suenson, en Søn af Overauditeur J. N. Suenson, Comptoirchef under Marineministeriet.
19. Christian Seidelin Jessen, en Søn af Proprietair G. J. Jessen til Åsserstrup ved Nakskov.
20. Otto Theodor Holst, en Søn af Pastor P. N. Holst, Sogneprest til Elmelunde paa Møn.
21. Peter Frederik Christian Boefoed, *) Broder til Nr. 17 i VI. Classe B.

IV. Classe A.

1. Frederik Peter Jacob Dahl, Broder til Nr. 6 i VI. Classe A.
2. Andreas Daniel Müller, en Søn af Stabslæge i

*) Denne Discipel indtager ifølge den Grund den nederste Plads i Classen, fordi han formedelst Fraværelse, der har været foranlediget ved Sygdom, ikke har funnet erhelde nogen Hovedcharakter for Mai Maaned.

- Landetaten, Professor Dr. med. J. C. Müller, R. af D. og Dbm.
3. Julius Georg Theodor Tøpfer, en Søn af Bagermester C. F. Tøpfer.
 4. Just Adam Christian Tryde, en Søn af Urtefræmmer C. C. Tryde.
 5. Thomas Herman Lange, en Søn af forhenværende Bogholder under Statsgeldsdirectionen, Kammeraad L. H. Lange.
 6. Emanuel August Vilhelm Nygaard, en Søn af Justitsraad M. B. Nygaard til Kokkedal.
 7. Harald Andreas Hansen, en Søn af Grosserer og Stænderdeputeret A. N. Hansen, R. af D.
 8. *Otto Algreen-Ussing, en Søn af Etatsraad, Generalprocureur L. Algreen-Ussing, R. af D. (Optagen den 7de Marts 1848).
 9. Oscar Fønss, en Søn af Høfjægermester J. Ph. R. Fønss til Dronninggaard.
 10. Jørgen Lauritz Hertel, en Son af Justitsraad L. W. Hertel, Chef for Generalstabens Bureau, R. af D.
 11. August Leopold Fibiger, en Søn af Oberst J. S. v. Fibiger, Commandeur for den Kongelige Artilleriebrigades Stab, R. af D. og Dbm.
 12. Tycho Bræstrup, en Søn af Conferentsraad, Politiedirecteur C. J. C. Bræstrup, R. af D. og Dbm.
 13. Christian Andreas Ring, en Søn af kongelig Fuldmægtig L. Ring.
 14. Carl Jacob Würzen, en Søn af afgangne Lands- og Søkrigscommissair C. A. L. v. Würzen.
 15. Vilhelm Ferdinand Bendz, en Søn af Professor Dr. med. J. C. Bendz, fungerende Stabslæge ved det active Armeecorps, R. af D.

16. Valdemar Walterstorff, en Søn af Kammerherre C. C. Walterstorff, Kæmmereer ved Øresunds Toldkammer.
17. Christian Tycho Ludvig Bræstrup, Broder til Nr. 12 i samme Classe.
18. Eduard Frederik August Brorson, en Søn af Justitsraad, Lottekasserer J. D. C. Brorson.
19. Christian Eskild Theodor Hansen, en Søn af Dr. med. C. P. M. Hansen, Medlem af det kongelige Sundhedscollegium.

IV. Classe B.

1. * Anton Hieronymus Fritzsche Klubien, en Søn af Capitain i den kongelige Artilleriebrigade B. B. P. v. Klubien.
2. Johan Lauritz Schou, en Søn af afgangne Brygger J. S. Schou.
3. Harald Frithjof Henrik Julius Petersen, en Søn af Pastor J. H. Petersen, Garnisonspræst i Citadellet Frederikshavn.
4. Ove Hohlenberg, en Søn af afgangne Professor Dr. theol. M. H. Hohlenberg, R. af D.
5. Jens Lauritz Schou, en Søn af Fuldmægtig S. Schou i Nakskov.
6. Peter August Damianus Steenfeldt, en Søn af Lieutenant J. E. Steenfeldt, Tegner ved Kongens zoologiske Samling.
7. Christian Vilhelm Lange, Broder til Nr. 5 i IV. Classe A.
8. Peter August Möller Tauber, en Søn af Fuldmægtig i Københavns Politieret J. H. G. Tauber.

9. Hans Peter Johan Lyngbye, en Son af afgangne Cand. philos. Stiftscaator H. P. J. Lyngbye paa Valsø.
10. Louis Jacob Andreas Cantor Bergh, en Son af Cand. philos. P. J. G. Bergh, Formand for Vigbærerlauget.
11. Frederik Vilhelm Wolfgang Topsøe, en Son af Pastor J. F. Topsøe, Sognepræst i Hirschholm.
12. Christian Frederik Tillisch, en Son af afgangne Cabinettssecretair, Kammerherre C. L. v. Tillisch, C. af D. og Dbm.
13. Balduin Fernando Sørensen, en Son af Sadelmagermester C. P. Sørensen.
14. Jacob Vilhelm Petersen, en Son af Kammerraad M. C. Petersen, Told- og Consumtionskasserer i Assens.
15. Hjalmar Collin, en Son af Kammerassessor M. G. B. Collin.
16. Johan Christian Theodor Beck, en Son af afgangne Pastor D. C. Beck, Sognepræst til Ørslev i Sjælland.
17. *Hans Sørensen, en Son af Gaardeier S. Larsen i Bangede. (Optagen den 8de Marts 1848).
18. Octavius Frederik Vilhelm Nielsen, en Son af afgangne Professor M. Nielsen, Bestyrer af Borgerdydsskolen i København, R. af D. og Dbm.
19. Ingvard Smidt Berthelsen, en Son af Kammerassessor, Fuldmægtig C. P. Berthelsen.

III. Classe.

1. Johan Christian Møller, en Son af Portrætmaler J. F. Møller i Helsingør.
2. Hans Frederik Christian Julius Lauritsen, en Son af afgangne Urtekrammer H. B. Lauritsen, Dbm.;

Pleieson af Justitsraad C. Lund, Registrator under Rentekammeret.

3. * Reinhard Peter August Mourier, Broder til Nr. 1 i V. Classe.
4. Jacob Cecilius Peter Wilse, en Son af Cancellieraad J. L. Wilse, forhen Fuldmaegtig under det kongelige danske Cancellie.
5. Johan Georg Frederik Ræder, en Son af Major J. T. v. Ræder, R. af D.
6. * Frederik Christian Bruhn, en Son af Generalmajor G. P. v. Bruhn, Commandeur for Københavns Borgercorpser, C. af D. og Dbm.
7. Emil Ferdinand Koch, en Son af Strædermester E. B. Koch.
8. Carl Henrik Scharling, Broder til Nr. 1 i VI. Classe A.
9. * Georg Theodor Hindenburg, Broder til Nr. 2 i VI Classe B. (Optagen den 18de October 1847).
10. Valdemar Oldenburg, en Son af afgangne Pastor T. B. Oldenburg, Sogneprest til Sorterup og Ditesstrup i Sjælland.
11. Jacob Lobeck Julius Gylling, en Son af constitueret Inspecteur ved det kongelige Frederiks Hospital J. Gylling.
12. Andreas Esbensen, en Son af Justitsraad F. A. Esbensen, Comptoirchef under det kongelige Rentekammer.
13. Carl Georg Lange, en Son af Dr. philos. F. D. Lange, forhen Rector ved Bordingborg lærde Skole.
14. Emil Valdemar Løse, en Son af afgangne Snedkermeister J. Løse.
15. Valdemar Frederik Andreas Berggreen, en Son af Cand. philos. A. P. Berggreen, Organist ved Trinitatis Kirke og Syngelører ved Metropolitanstolen.

16. Johannes Jacob Praetorius, en Søn af afgangne Pastor J. J. Praetorius, Sognepræst til Tødsee og Grølev i Aalborg Stift.
17. *Arthur Matthias Nicolai Abrahams, en Søn af Professor Mag. N. C. L. Abrahams, N. af D.
18. Sophus Frederik Georg Smith, Broder til Nr. 14 i VI. Classe B.
19. Vilhelm Lauritz Otto Thofte, en Søn af afgangne forhenværende kongelig Underbogholder, Kammerassessor B. J. Thofte.
20. Poul Holst Gjørup, en Søn af afgangne Particulier N. C. Gjørup.
21. *Adam Gottlob Gehlenschläger Hauch, en Søn af Professor Dr. philos. J. C. Hauch, N. af D. (Optagen den 26de April 1848).
22. Hans Matthias Wilder, en Søn af afgangne Grosserer H. Wilder.
23. Ludvig Georg Frederik Klubien, Broder til Nr. 1 i IV. Classe B.
24. Philip Vilhelm Napoleon Herz, en Søn af Bogtrykker og Redacteur S. Herz i Veile.
25. Christian Ferdinand Johnsen, en Søn af Pastor C. G. Johnsen, Sognepræst til Sengeløse i Sjælland.
26. Hans Ludvig Bagger, en Søn af afgangne Sognepræst til Linnaa og Dallerup i Larhús Stift, C. R. Bagger; Pleiesøn af Professor S. C. Larsen, Overkirurg ved almindeligt Hospital.
27. *Titus Frederik Schouw, en Søn af Etatsraad, Professor Dr. philos. J. F. Schouw, N. af D. og Dbm.
28. Ernst Conrad Abildgaard Löffler, en Søn af Kammeraad E. R. Löffler, Hovedkasserer ved det kongelige Theater.

29. Sophus Vilhelm Maximilian Schorn, en Søn af Cand. jur. Sproglærer P. L. Schorn.
30. Johan Niels Martin Thorsøe, en Søn af Skomagermester J. J. Thorsøe.
31. Christian Valdemar Blichfeldt, en Søn af Cancellie-secretair R. Blichfeldt, Assistent ved Kongens Fogeds Embede.

II. Classe.

1. Ernst Peter Diechmann, en Søn af Huldmægtig under Kjøbenhavns Magistrat, C. F. J. Diechmann.
2. Hans Christian Brøyer, en Søn af Kjøbmand H. C. Brøyer i Maribo.
3. Fritz Sophus Schumacher, en Søn af Overtold-inspecteur, Etatsraad A. C. Schumacher, R. af D.
4. Anders Sandøe Ørsted Jacobsen, en Søn af afgangne Justitsraad J. F. Jacobsen, Comptoirchef under det kongelige danske Cancellie.
5. Conrad Martensen, en Søn af Justitsraad G. J. Martensen, Comptoirchef under den kongelige Stats-geldsdirection.
6. Marius Jacob Neergaard Dinesen, en Søn af afgangne Justitsraad A. Dinesen til Kragerupgaard.
7. Adolph Victor Freund, en Søn af afgangne Professor ved det kongelige Kunstacademie H. Freund, R. af D.
8. Christian Carl Christens, en Søn af Regimentschirurg F. C. C. Christens.
9. Christian Hansen Stremme, en Søn af Snedkermester J. Stremme.
10. Mareo Andreas Ludvig Hertel, Broder til Nr. 10 i IV. Classe A.
11. Christian Iver Martensen, Broder til Nr. 5 i samme Classe.

12. Emil Alfred Jørgensen, Broder til Nr. 5 i V. Classe.
13. Christian Valdemar Bendz, Broder til Nr. 15 i IV. Classe A.
14. Carl Johan Thielemann, en Son af Bygningsconducteur C. G. F. Thielemann.
15. Ludvig Carl Anton Ferdinand Thofte, Broder til Nr. 19 i III. Classe.
16. Jacob Ferdinand Møller, en Son af Bogtrykker J. L. Møller.
17. *Claus Lyche Birk, en Son af Stiftslandinspekteur, Justitsraad P. Birk til Vadumtorp ved Aalborg.
18. Anders Peter Dons, en Son af afgangne praktiserende Læge paa St. Thomas P. L. Dons.
19. Frederik Carl Gutfeld, en Son af afgangne Toldkontrolleur P. Gutfeld i Vedbæk.
20. Georg Sophus Wibe, en Son af Justitsraad D. C. Wibe, Hovedmagasinførvalter ved Holmen.
21. Christian Eduard Sigersted, en Son af Grossmedmester P. Sigersted.
22. Knud Peter Lauritz Müllen, en Son af Kammerraad H. N. Müllen, Underbogholder under den kongelige Statsgjeldsdirection.
23. Carl Vipertus Guldbrand Magnus Lützau, en Son af Kammerjunker F. G. v. Lützau, Premierlieutenant ved 5te Dragonregiment i Randers.
24. Erik Ferdinand Esbildung, en Son af Divisionsqvarteermester i Søetaten L. Esbildung.
25. Christian Eduard Theodor Bertelsen, en Son af Forvalter ved Greveskabet Bregentved A. N. Bertelsen paa Statshaar.
26. Adolph Fibiger, Broder til Nr. 11 i IV. Classe A.

27. William Eduard Velschow, en Søn af afgangne Urtekræmmer C. F. Velschow.
28. * Charles Christiansen, en Søn af Particulier J. C. Christiansen.
29. Jacob Viggo Emil Ebbesen, Broder til Nr. 15 i VI. Classe B.

I. Classe.

1. * Hans William Scharling, Broder til Nr. 1 i VI. Classe A og Nr. 8 i III. Classe.
2. * Otto Vilhelm Meier, en Søn af Commandeersergeant i 4de Linie-Infanterie-Bataillon J. F. Meier, Dbm., Gymnastiklærer ved Metropolitansskolen.
3. * Johan Rudolph Thiele, en Søn af Justitsraad F. B. Thiele, Comptoirchef under Statsgeldsdirectionen.
4. * Peter Frederik Engelbreth Casse, en Søn af Criminalrets-Åssessor Dr. jur. A. L. Casse.
5. * Johan Vilhelm Johnsen, en Søn af Conferentsraad B. F. Johnsen, Medlem af Statsgeldsdirectionen, R. af D. og Dbm.
6. * Julius Olaf Thomsen, en Søn af afgangne Toldforvalter i Cappelni, Capitain P. A. v. Thomsen.
7. * Gustav Valdemar Meidell, en Søn af Capitain F. H. v. Meidell.
8. * Christian Terkelsen Bang, en Søn af Cancellieraad A. K. Bang, Revisionschef under Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet.
9. * Julius Henrik Lange, Broder til Nr. 13 i III. Classe.
10. * Alfred Lund Brorson, Broder til Nr. 18 i IV. Classe A.
11. * Carl Johan Frydensberg, en Pleiesøn af Universitetsqvæstor, Cancellieraad C. D. Frydensberg.

12. * Bendt Treschow Dahl, Broder til Nr. 6 i VI. Classe A og Nr. 1 i IV. Classe A.
 13. * Ludvig Gottfred Paludan, en Søn af Oberstlieutenant J. F. v. Paludan, R. af D.
 14. * Jørgen Carl Georg Frederik Bech, en Søn af Assessor pharmac., Apotheker J. A. Bech. (Optagen den 1ste November 1847.)
 15. * Johan Jacob Vogelius Steenstrup, en Søn af Major i det Kongelige Ingenieurcorps J. C. B. v. Steenstrup, R. af D. (Optagen den 14de April 1848.)
 16. * Frederik Algreen-Ussing, Broder til Nr. 8 i IV. Classe A. (Optagen den 7de Marts 1848.)
 17. * Nicolai Andreas Angelo, en Søn af afgangne Capitain ved de Ostindiske Tropper B. E. T. v. Angelo. (Optagen den 8de Marts 1848.)
-

Lærerpersonalet.

I. Afgang. II. Tilgang og Forfremmelse. III. Interimistiske Lærere. IV. Tre Læreres vitæ.

I. **E**fterat Adjunct, Cand. theol. Andreas Peter Lund-dahl, var blevet ansat under den Kongelige Direction for Borger- og Almueskolevesenet som Inspecteur ved Stadens østre Betalingsskole, blev han under 17de September 1847 allernaadigst entlediget fra sit henværende Embede.

Ligeledes blev Adjunct Julius Benjamin Sorterup, da han ikke fremdeles funde forene sin Bestilling som saadan med sine Forretninger som Archivarius og Secretair ved den Kongelige Commission for Oldsagers Opbevaring, ifølge An-

sgning under 1ste Mai d. A. allernaadigst entlediget fra forstnævnte Embede.

II. Under 28de August 1847 blev Rector af Directio-
nen bemhyndiget til indtil videre at antage Cand. philos. Si-
gurd Thorvald Riessen og Studios. philol. Carl Christian
Christopher Kerrn til Timelærere, og under 2den October
f. A. Cand. theol. Harald Valdemar Rasmussen af Di-
rectionen constitueret som Lærer ved Skolen.

De constituerede Lærere Cand. polytechn. Carl Lud-
vig Petersen og Cand. philol. Carl Berg ere, respective
under 25de October og 31te December 1847, blevne aller-
naadigst bestifkede til Adjuncter ved Skolen.

III. Da Skolens Lærer i Naturhistorie, Bataillons-
chirurg Petit, i Slutningen af Marts Maaned d. A. var
faldet til aktiv Tjeneste ved Armeen, blev det, ifølge Ind-
stilling herfra, af Ministeriet for Kirke og Underviisnings-
væsenet under 7de April approberet, at den naturhistoriske
Underviisning fra 3die til 6te Classe midlertidigen overdro-
ges til Cand. philos. Carl Emil Bjellerup; hvorhos det
overlodes til Rector foruden ham at antage endnu en interi-
mistisk Lærer til at besørge bemeldte Underviisning i de to
nederste Classer. Hertil antoges Studios. med. & chir.
Martin Vahl.

En anden midlertidig Vacance i Skolens Lærerpersonale
foranledigedes under de nærværende Forhold derved, at Time-
lærer, Professor Borring under 10de April afgik i offentlig
Sendelse til Paris, hvor han formodes at maatte opholde
sig i en Tid af omrent 3 Maaneder. Hans Underviis-
ningstimer blevne derfor, ifølge Indstilling af 13de April og

Ministeriets Resolution af samme Dato, i 5te Classe og 6te Classe's twende Afdelinger overdragne til Professor Mag. Abrahams, som dertil havde tilbudt Skolen sin Tjeneste, i 2den og 3die Classe samt i begge Afdelinger af 4de Classe til Cand. philos. Carl Ludvig Julius Patrick Moth.

Endeligen blev i Begyndelsen af Mai d. 2. Studios. polytechn. Frederik Clemens Bendtsen Dahl antagen til som Timelærer, indtil indeværende Skoleaars Udløb, at børge den af forhenværende Adjunct Sorterup givne Undervisning.

IV. Efter vedtagen Skif leveres her følgende forte Noticer om tre af ovennævnte Lærere:

1. Sigurd Thorvald Rielsen, en Son af forhenværende Overlærer og Inspector ved Metropolitanskolen F. C. Rielsen, er født i Kjøbenhavn den 4de Februar 1814. Dimitteret fra Bordingborg lærde Skole underkastede han sig i Året 1830 examen artium med Charakteren laud., og det følgende Åar den saakaldte anden Examen, hvorefter han opholdt sig nogle Åar paa Landet som Huuslærer. Efter at være vendt tilbage til Universitetet, begyndte han at studere Theologie, hørte i adskillige Åar theologiske Forelesninger og deltog i de mundtlige og skriftlige Øvelser, som anstilles af de theologiske Professorer for de Studerende, der ere komne videre i deres Studium. Men, da han mere og mere følte sig hændrægen til Studiet af de gamle Sprog, som han drev ved Siden af det theologiske, og troede at føle Kald hos sig til Lærervirksomheden, besluttede han sig endeligt til at opgive det theologiske Studium, for udelukkende at kunne offre sin Tid og sine Krester til Studiet af de døde Sprog og til den pædagogiske Virksomhed. Sin praktiske Uddannelse som Lærer i disse Sprog har han erholdt

deels ved at manuducere og dimittere til examen artium, deels ved at undervise i Latin og Græsk i det v. Westenske Institut.

2. Carl Christian Christopher Kerrn er født den 3de September 1819 i København, hvor hans Fader, Tømmermester J. C. Kerrn, Capitain i Brandcorpset, endnu lever. I Året 1826 blev han sat i det v. Westenske Institut. At netop denne Skole valgtes, skyldtes især Pietethensyn; thi ved dens Oprettelse var hans Fader en af dens første Disciple, og, hvor denne havde nydt sin Undervisning, der skulde Sonnen ogsaa modtage sin Dannelses. Herfra blev han dimitteret i Året 1836, og underkastede sig ved Universitetet de to første Examina, begge med Charakteren Laudabilis. Derefter begyndte han at studere Philologie, og dette Studium har han siden fortsat, medens den Ulyst, han bestandig meer og meer følte for de ille philologiske Fag, hvoraf den philologiske Embedseramen bestaaer, hidtil har forhindret ham i at underkaste sig denne Eramen. Deels Omstændighederne, deels Interesse for Sagen bragte ham tidlig til at informere. I Året 1843 blev han Lærer i Latin, senere tillige i Græsk, i det v. Westenske Institut, hvor han flere Aar forinden var brugt som Hjælpelærer. Den 1ste September 1847 begyndte han sin Virksomhed som Lærer i Græsk her ved Skolen.

3. Cand. theol. Harald Valdemar Rasmussen er født den 7de Januar 1821 i Fyen, paa Herregården Sparreton, som hans Fader, Forpagter Ludvig Julius Rasmussen, endnu bestyrer. I Året 1839 dimitteredes han fra Odense Cathedralskole til Universitetet, hvor han tog Examen artium med Laudabilis, og Året efter anden Eramen med samme Charakteer. Under sit paafølgende theologiske Studium delte han Størstedelen af sine samtidige Med-

studerendes hørlige Interesse for Videnskabens systematiske Discipliner, og efter at have absolveret Embedsexamen i Føraaret 1843 med bedste Charakteer beftjæftigede han sig en Tid med at veilede yngre Studerende i disse saavelsom i de til anden Examen henhørende philosophiske Lærefag. Efter i Sommerhalvaaret 1845 og Vinterhalvaaret 1845—46 at have besøgt Pastoralseminariet underkastede han sig senere den homiletiske og catechetiske Prøve og erholdt for den første Admodum laudabilis, for den sidste Laudabilis. Som Candidat har han givet Underviisning i Religion og i Modersmaalet saavel privat som i flere af Københavns større Instituter, navnlig har Danskunderviisningen i flere Classer af det von Westenske Institut været ham overdragen siden Føraaret 1845, en Underviisning, der stedse har været ham ligesaas nyttig som opmuntrende og behagelig. Den 2den October 1847 constitueredes han ved Hr. Inspecteur Lund-dahls Fratrædelse som Lærer ved Metropolitanstolen, hvor han hidtil har læst Dansk i I, V og VI Classe A og B, Tydsk i I, samt Mathematik i III Classe.

Underviisningen.

-
- I. Sluttelig Udførelse af den provisoriske Plan. II. Fag- og Timefordeling. III. Lære- og Læsebøger. IV. De læste Pensæ.

I. **V**ed Oprettelsen af en Afgangsclasse siden 1ste September f. A. og derved, at de twende gamle Sprog, Latin og Græsk, til samme Tid for første Gang indtraadte som begyndende Discipliner respective i 3die og 4de Classe, kan

den provisoriske Plan med Hensyn til dens meest charakteristiske og indgribende Bestemmelser betragtes — om end vistnok ikke i fuld Betydning — som realiseret. Herved kan nemlig endnu i nærværende Døblit alene tænkes paa en saadan Udførelse af Planen, hvorved Undervisningen i den reformede Skole har i Henseende til Orden, Fordeling og Omfang vundet den Form, der skulde være Udtrykket for den forandrede Organisation; men om en allerede afsluttet Gjen-nemførelse af fornævnte Plan og om det større eller mindre Held, hvormed Skolen har formaaet at føre sine Disciple til det ved Anordningen betegnede Maal af videnstabelig Udvikling, derom vil der først da kunne være Tale, naar Undervisningen har faaet Tid til fra neden af og i uafbrudt organisk Sammenhæng at gjennemgaae det ved Planen forefrevne fuldstændige Cursus. Men det er først med indeværende Skoleaar at Undervisningen i samtlige Lærefag har funnet tage sin Begyndelse fra det Punkt i Skolecurset, der nu er fastsat for Indtrædelsen af hver enkelt Disciplin; og ligesom Skolen, hvad navnlig det latinske og græske Sprog angaaer, har behøvet en Tid af 3 Aar for at arbeide sig ud af det ældre System og naae det nuværende, ovenfor angivne, Standpunkt for disse Sprogs første Optagelse blandt de øvrige Fag, saaledes vil etter fra nu af en Tid af ikke mindre end 5 Aar medgaae, inden Undervisningen i alle dens Dele er kommen ud over det sidste Stadium, og inden det — som en Følge deraf — overhovedet vil blive muligt at gjøre det indførte forandrede System til Gjenstand for en paa Erfaring og et vundet Resultat støttet Bedømmelse.

Med Hensyn til enkelte Lærefags særegne Stilling og Behandling i Forhold til den provvisoriske Plan bemærkes først, at der, efter hvad under 7de Mai f. A. til Direc-

tionen var indstillet og af Samme under 25de næstester bis-
faldet (jvfr. Skoleesterr. for 1846—1847, S. 30—33), i
forrige Åars Sommerferie gaves Lærerne i Mathematik og
Physik ved Odense og Kolding Skole samt Metropolitan-
skolen Lejlighed til at conferere med hverandre angaaende
den i Dieblifiket Hensigtsmæssigste Ordning af Underviisning-
gen i sidstnævnte Fag. Ved Forhandlingerne herom blev
bemeldte Lærere (Dhr. Adjuncter Bragh, Buch og Pe-
tersen), næstester at have erklæret den ellers totaarie 6te
Classes Deling for fordeles ønskelig i Naturlære og Arithme-
tik, for absolut nødvendig i Geometrie, enige om følgende
Hovedpunkter, der som Forslag vilde være at indstille til Di-
rectionens Approbation, nemlig at der 1. i 6te Classes 1ste
Åar skulde efter Ørsteds mechaniske Physik læses Ligevegts-
læren (til § 215), 2. 6te Classes 2det Åar chemisk Physik
og Meteorologie efter Silfverbergs Lærebog, 3. i 7de Classe
Resten af den mechaniske Physik efter ovennævnte Lærebog,
samt Optiken, hvori endnu ingen passende Lærebog haves.
Ligeledes enedes de ved samme Lejlighed om følgende Punk-
ter med Hensyn til den mathematiske Underviisning: at der
1. i 4de og 5te Classe samt 6te Classes 1ste Åar skulde
læses den plane Geometrie efter Oppermanns Lærebog, 2.
i 6te Classes 2det Åar Trigonometrie og Stereometrie, for-
saavidt Tiden tillader at fuldende begge, 3. i 7de Classe
Astronomie, indtil videre efter Steens mathematiske Geogra-
phie. De Partier af de geometriske Discipliner, som mulig
havde maattet forbigaaes, skulde i denne Classe medtages,
og det Hele repeteres. — Ogsaa havde Underviisningen i
Arithmetik været Gjenstand for Overveielse; men da der i de
tre ovennævnte Skoler undervistes i dette Fag efter forskjellige
Lærebøger, kunde for denne Disciplin ingen fælles detailleret
Plan fremstilles,

Det anførte Førslag blev under 31te August f. A. indsendt til Directionen, som, efter derom at have corresponderet med vedkommende Professorer i det philosophiske Facultet, ved Skrivelse af 26de October næstefter bifaldt, at den indstillede Fordeling og Plan toges til Følge saavel i Metropolitanskolen som i de to andre udvidede Skoler, hvis Rectorer under samme Dags Dato derom vare underrettede, ligesom og at indtil videre de foreslaaede Lærebøger i de paagjeldende Undervisningsfag maatte benyttes. Imidlertid har, hvad Undervisningen i Astronomie angaaer, Professor Olufsen senere leveret en Deel af den af ham tidligere bebudede Lærebog i denne Videnskab til Brug for de udvidede Skoler, indeholdende Fremstillingen af de almindelige astronomiske Begyndelsesgrunde samt af den mathematiske Geographie, begge Dele i det Omfang, der kan ansees for passende ved den elementaire Undervisning i hemelde Disciplin. Efterat Directionen havde foranlediget det ommeldte udarbejdede Parti foreløbigen trykt som Manuscript, tilstillede Den Skolen under 21de Marts d. A. et Aantal af 10 Exemplarer af samme med Tilsviende, at Professor Olufsen havde tilhendegivet, at den resterende Deel, der vilde komme til at indeholde Fremstillingen af Planetssystemet, meget snart vilde følge.

Det bør med Hensyn til dette Skoleaar tilspies, at det, fornemmelig paa Grund af vedkommende Lærers uventede Bortfalde til Armeen, endnu ikke er lykkedes ved den naturhistoriske Undervisning i 6te Classe at medtage det forefrevne korte Udtog af Geologie og Geognosie; ligesom jeg overhovedet troer at burde benytte denne Leilighed til at bemærke, at Fædrelandets nærværende Forhold — som det er naturligt — ikke ganske have funnet være uden Indflydelse

paa Skolen og den Stemning, som ogsaa der er en nødvendig Betingelse for en fri og rolig fremskridende Virksomhed.

II. Det under 19de August f. A. indsendte Forstlag til Fag- og Timefordelingen for dette Skoleaar blev af Directionen under 28de næstefter approberet. Herom bemærkes Følgende:

Idet Undervisningen i de Sprog og Videnskaber, som med Skoleaarets Begyndelse skulde overføres fra 6te til 7de Classe, nu maatte fortsættes af de samme Lærere, til hvilke den hidtil i førstnævnte Classe havde været overdraget, blev det nødvendigt, at Rector og Overlærer Birch, for at kunne overtage Latin og Græsk i 7de Classe, hvilken Undervisning de i dette Skoleaar have besørget, hver for sig afgave den af dem i det sidstafvigte Skoleaar givne latinste Undervisning i 6te og 5te Classe, samt at Overlærer Espersen, for at kunne fortsætte den historiske Undervisning i 7de Classe, opgav sin hidtil havte Function som Lærer i Græsk i 4de Classe. Da det derhos var onskeligt, at 6te Classe, ligesom det var Tilsældet i Skoleaaret 1845—1846, deeltes i en overordnet og en underordnet Afdeling *), maatte Fordelingen af Undervisningen i de twende nævnte Sprog fremdeles, og forsaavidt den kunde bestrides af det hidtilværende Lærerpersonale, ordnes saaledes, at Latin i 6te Classe A overtoges af Overlærer Birch, i 4de Classes twende Afdelinger af Adjunct Berg, der saaledes rykkede op med det fra 3die Classe opflyttede Parti, i 3die Classe af Adjunct Brebs;

*) Denne Deling vilde dog ikke have fundet Sted, hvis det betimelig havde funnet forudsæss, at et Antal af de Disciple, der var ansatte til 6te Classe, noget efter vilde forlade Skolen for at gaae over til privat Dimission,

samt at den grøske Underviisning i 6te Classe A besørgedes af Adjunct Berg, i 6te Classe B af Rector; hvorimod den endnu ubesatte Underviisning i Latin i 6te Classe B og 5te Classe, samt i Græsk i 5te Classe og begge 4de Classes Afdelinger maatte overdrages til de i denne Anledning anstagne nye Lærere, Cand. philos. Riessen og Studios. philol. Kjerrn.

Den danske Underviisning havde i forrige Skoleaar i de fleste Classer været given af Adjunct Lundahl, og skulde nu efter den tidlige lagte Plan navnligen have været oversort af ham fra 6te til 7de Classe. Men da der var grundet Formodning om, at denne Lærer fort efter Skoleaarets Begyndelse vilde forlade sin henværende Stilling, maatte det efter Omstændighederne ansees for rigtigt nu at overdrage dette Fag i 7de Classe til Overlærer Birch, saaledes at det af Hr. Lundahl beholdtes alene i 6te Classe A-B, 5te og 1ste Classe (paa sidstnævnte Sted i Forening med Tydsk), hvorimod det i 4de Classe A-B gif over fra Overlærer Birch til Adjunct Brebs, der, ved ligeledes at overtake den danske Underviisning i 3die Classe, samme steds passende forenede denne med Underviisningen i Latin. — Adjunct Lundahl afløstes i de samme Fag og i de samme Classer af den efter hans Entledigelse constituerede Lærer Cand. theol. Rasmussen. I 2den Classe blev Dansk, ligesom i forrige Skoleaar, i Forbindelse med Tydsk beholdt af Adjunct Holbech.

Underviisningen i Tydsk er saaledes fremdeles blevet given af sidstnævnte Lærer fra 2den til 6te Classe incl., ligesom ogsaa den franske Underviisning fremdeles gjennem de samme Classer er blevet besørget af Timelærer, Professor Borring, og den hebraiske, ligesom hidtil i 6te, saaledes nu endvidere i 7de Classe, af Adjunct Brebs.

Underviisningen i Religion, Geographie, Historie og Naturhistorie har i dette Skoleaar, overeensstemmende med det sidst anlagte Schema, været fordeelt respective paa Adjuncterne Jensen og Sorterup samt Overlærer Espersen og Timelærer, Bataillonschirurg Petit, alene med Undtagelse af, at Overlæreren, som ovenfor bemærket, nu tilsige har ført sit Fag over til 7de Classe.

Mathematik og Naturlære havde hidtil gjennem alle vedkommende Classer været besørget af Adjunct Petersen. Dersom denne Lærer fremdeles havde skuldet beholde samme Underviisning heelt igjennem, da vilde han, formedelst den foretagne Deling af 6te Classe og Tilføjelsen af 7de Classe, hvori nu tilsige Astronomie vilde være at forene med de nævnte Discipliner, have erholdt et Antal af ikke mindre end 35 ugentlige Timer. For altsaa at fremme Underviisningstimernes muligt lige Fordeling paa Skolens faste Lærere, blev det foreslaet, som ogsaa af Directionen bifaldet, at den mathematiske Underviisning i 3die Classe overdroges til Adjunct Lundahl (senere til Candidat Rasmussen), hvorimod den øvrige fornævnte Underviisning tilfaldt Adjunct Petersen.

I praktisk Regning havde i forrige Skoleaar Adjunct Berg underviist i 2den, Adjunct Jensen i 1ste Classe. Det maaatte nu ifølge de givne Forhold ansees for hensigtsmæsfigt, at denne Underviisning bortfaldt for førstnævnte Lærer, saaledes at den i 2den Classe overdroges Adjunct Jensen, i 1ste Classe Adjunct Sorterup, der ellers, efter den nuværende Deling af Classerne, ikke vilde have erholdt det Antal af 24 ugentlige Timer, som i Reglen lettest kan besørges af en Lærer, der er fritaget for alt Gjennemsyn af skriftlige Arbeider.

I Hensende til Underviisningen i Kalligraphie, Tegning og Sang have i dette Skoleaar ingen Forandringer fundet Sted.

Hvad Underviisningen i Gymnastik angaaer, var det under den Freqvents, som Skolen har haft siden Reformen, allerede blevet følt som en Ulempe, at samtlige Disciple ifkun havde været fordelede paa 2 Partier, der saaledes hvert for sig havde været stærkere besatte end det var ønskeligt. Da Skolen nu ydermere var blevet udvidet ved en ny Classe, og da det med Hensyn til de for de forskjellige Aldre meest passende Øvelser maatte synes hensigtsmæssigt, at de ældre Disciple af 7de og 6te Classes twende Afdelinger samledes til eet Parti, saaledes at endvidere Disciplene af 5te Classe og begge 4de Classes Afdelinger udgjorde et andet, og endeligen et tredie dannedes af de yngste Disciple i 3die, 2den og 1ste Classe, blev det indstillet, og af Directionen approveret, at for Fremtiden, saa længe det gjordes formødent, 3 Gymnastikpartier oprettedes efter den her angivne Inddeling. Ligesom denne Foranstaltung vilde medføre en forøget Udgift til de ved bemeldte Underviisning ansatte Assisterter, saaledes maatte jeg i samme Anledning ansee mig forpligtet til at andrage paa, hvad ilgeledes bevilgedes, at ogsaa den første Gymnastikkører erholdt en passende Forhvielse i den ham hidtil tillagte Godtgjørelse.

Efter denne Oversigt har Underviisningen været saaledes fordeelt paa Skolens Lærere:

Rector: Latin i 7de Cl., Græsk i 6te Cl. B... 15 Timer,
Overlærer Birch: Dansk og Græsk i 7de Cl.,

Latin i 6te Cl. A..... 18 —

Overlærer Espersen: Historie i 7de Cl., 6te Cl.

A og B, 5te Cl., 4de Cl. A og B 19 —

Adjunct Jensen: Religion fra 1ste til 6te Cl., Regning i 2den Cl.	22	Timer,
Adjunct Holbech: Dansk i 2den Cl., Tydsk fra 2den til 6te Cl.	22	—
Adjunct, Inspector Krebs: Dansk i 4de Cl. A-B og 3die Cl., Latin i 3die Cl., Hebraisk i 7de Cl. og 6te Cl. A-B	22	—
Adjunct Sorterup (nu Stud. polytechn. Dahl): Historie i 3die, 2den og 1ste Cl., Geogra- phie fra 1ste til 6te Cl., Regning i 1ste Cl.	24	—
Adjunct Petersen: Mathematik fra 4de til 7de Cl., Naturlære i 7de Cl. og 6te Cl. A-B	31	—
Adjunct Berg: Latin i 4de Cl. A-B, Græsk i 6te Cl. A	23	—
Constitueret Lærer, Cand. theolog. Rasmussen (først Adjunct Lunddahl): Dansk i 6te Cl. A-B, 5te og 1ste Cl., Tydsk i 1ste Cl., Mathe- matik i 3die Cl.	21	—
Timelærer, Professor Borring: Transit fra 2den til 6te Cl. (Vicar. Prof. Abrahams: 6te Cl. A-B og 5te Cl., Cand. philos. Møth: 4de Cl. A-B, 3die og 2den Cl.)	18	—
Timelærer, Bataillonskirurg Petit: Naturhistorie fra 1ste til 6te Cl. (Vicar. Cand. philos. Bjellerup: 6te og 5te Cl., 4de Cl. A-B og 3die Cl., Stud. med. Vahl: 2den og 1ste Cl.)	18	—
Timelærer, Cand. philos. Rielsen: Latin i 6te Cl. B og 5te Cl.	19	—
Timelærer, Studios. philol. Kerrn: Græsk i 5te Cl. og 4de Cl. A-B.....	18	—

Timelærer, Copist Kruse: Kalligraphie fra 1ste til 4de Cl.....	11 Timer,
Timelærer, Arkitekt Rosenberg: Tegning i 3die, 2den og 1ste Cl.....	5 —
Organist Berggreen: Sang	5 —
Commandeersergeant Meier med Assisterter: Gym- nastik og Svømning.....	6 —

Den af Directionen under 31te August f. A. approberede Lectionstabell for dette Skoleaar tilligemed et Tal-Schema over Undervisningstimerne i de forskellige Fag findes i Bilag II og III.

III. Af nye Lærebøger ere indførte: Steens Begyndelsesgrunde i mathematiske Geographie og Silfverbergs chemiske Phystik, begge til Brug i 7de Classe.

IV. De i dette Skoleaar gjennemgaaede Pensar og Øvelser ere:

Dansk. I. Classe: Hjorts Børneven, S. 74—174, og enkelte Digte af Brossings poetiske Læsebog lærte udenad, samt tildeels oplæste og analyserede; Bojesens „Kort Begreb af den danske Sproglære“ læst og repeteret. 2 Stile ugentligt udarbejdede paa Skolen, dels Dictat, dels lette Skildringer og Gjengivelse af Fortællinger. — II. Classe: Hjorts Børneven anvendt til Oplæsning og Analyseren; hele Bojesens „Kort Begreb o. s. v.“ læst og repeteret. Af Brossings poetiske Læsebog ere forskellige Digte lærte udenad og gjennemgaaede. I 2 Timer om Ugen er der skrevet Stil paa Skolen, afverlende Dictat af vanskeligere Stykker, Fortællinger og Beskrivelser, gjengivne efter Hukommelsen, Oversættelser fra Tydsk og Øvelser, svarende til et i Gram-

matiken læst Pensum. — III. Classe: Holsts prosaiske og poetiske Læsebøger ere benyttede til Læseøvelser og sproglig Analyse; en stor Deel Digte af den sidste ere lært udenad. Bojesens „Kort Begreb o. s. v.“ er læst. 2 à 4 Stile om Maaneden ere skrevne hjemme, saavel af frit valgt Indhold (især Brevstilen) som Oversættelser fra Tysk og Fransk. — IV. Classe A og B: Holsts prosaiske og poetiske Læsebøger ere benyttede til Læseøvelser og Analyseren; Bojesens „Kort Begreb o. s. v.“ læst. 2 Stile om Maaneden ere i Regelen skrevne, afverlende over Opgaver af almindeligt Indhold, eller hentede fra Historien, Naturhistorien, eller Oversættelser fra andre Sprog. — V. Classe: Chr. Winthers Omrids af den nordiske Mythologie læst og nærmere oplyst ved Oplesning af den øldre Edda og Stykker af Oehlenschlägers „Nordens Guder“; flere Digterværker forelæste, de vigtigste Regler for Metrik og Retskrivning foredragne. 1 Stil om Ugen skrevet hjemme og gjennemgaaet paa Skolen. — VI Classe A og B: Thortsens Litteraturhistorie S. 1—90 læst og forklaret saavel ved Oplesning som ved en udførligere Fremstilling af de betydelige Digeres Levnetsløb og Indflydelse paa Litteraturen. Mundtlige Foredrag ere jævnligt holdte over opgivne eller selvvalgte Emner efter et hjemme udarbeidet Udkast. 2 Stile om Maaneden i Regelen af almindeligt Indhold, stundom over religiøse, historiske eller naturhistoriske Gjenstande og isaaftald valgte og med Hensyn til Indholdet gjennemførte af Taglæreren. — VII. Classe: Den nordiske Mythologie er gjennemgaaet efter Chr. Winthers Omrids; forskellige Stykker af den prosaiske og poetiske Litteratur ere opfæste og gjorte til Gjenstand for en efter Omstændighederne kortere eller udførligere mundtlig Udvikling. Udarbeidelser ere skrevne i Regelen 2 Gange om Maaneden over Opgaver af almindeligt Indhold.

Tydst. I. Classe: Rüses tydste Læsebog for Begyndelsesklasserne S. 22—117; af Meyers Grammatik Substantiverne og Verberne. 1 ugentlig Dictatstil. — II. Classe: Samme tydste Læsebog fra S. 162 og Bogen ud; af Hjorts Læsebog: „Køgebues Reise um die Welt“ S. 21—49. Efter Jürs's og Rungs Materialier som Oversættelse fra Dansk til Tydst S. 64—93. Hele Boeningslæren af Meyers Grammatik med Undtagelse af nogle uregelmæssige Verber. Skriftlig Stil eller Dictat 1 Time om Ugen. — III. Classe: Hjorts Læsebog: „Vorübungen“ S. 7—20; af „Køgebues Reise“ S. 74—87; „Geschichte des siebenjährigen Krieges“ S. 134—145. Af Jürs's og Rungs Materialier S. 40—64 og S. 80—85. Efter Meyers Grammatik Formlæren re-peteret, Syntaxen efter Udvælg. En skriftlig Stil hver anden Uge. — IV. Classe B: Hjorts Læsebog: „Taschenspieler“ S. 7—16; „Reise um die Welt“ S. 79—91; „Reise durch Norwegen“ S. 115—125; „Reise nach Hyeres“ S. 122—127 (ny Udg.); „Schlacht bei Bovines“ S. 137—141; „Schlacht von Kossowa“ S. 141—143; „aus der Geschichte des siebenjährigen Krieges“ S. 5—17; „die Belagerung von Jerusalem“ S. 143—155. Af Bresemanns Stiløvelser S. 52—85. Hele Meyers Grammatik. Skriftlig Stil hver anden Uge. — IV. Classe A: Hjorts Læsebog: „Køgebues Reise“ S. 79—91; „Reise durch Norwegen“ S. 115—125; „Schlacht bei Bovines“ S. 137—141; „Schlacht von Kossowa“ S. 141—143; „aus der Geschichte des siebenjährigen Krieges“ S. 5—17; „die Belagerung von Jerusalem“ S. 143—155. Af Bresemanns Stiløvelser S. 52—89. Hele Meyers Grammatik. Skriftlig Stil hver anden Uge. — V. Classe: Hjorts Læsebog: „Reisebilder“ S. 342—375; „der dreißigjährige Krieg“ S. 427—445; „Reise durch Südamerika“ S. 482—490; Schillers Lysspil „der Neffe als

Duncle". Af Bresemanns Stiiløvelser S. 46—90. Meyers Grammatik. Skriftlig Stiil hver anden Uge. — VI. Classe B.: Af Schiller: „der Neffe als Duncle"; af Goethe: „Egmont" og „Herrmann und Dorothea". Af Bresemanns Stiiløvelser S. 91 og Bogen ud. Meyers Grammatik. Skriftlig Stiil hver anden Uge. — VI. Classe A.: Af Schiller: „die Räuber"; af Goethe: „Egmont". Som Oversættelse fra Danst til Tydst er læst efter Holsts danske Læsebog: „Catacomberne" i Paris", „Bartholomæus-Matten", „Kaninen", „Før Baller", „Maleren"; af Repertoiret: „En Kone, der springer ud af Binduet". Skriftlig Stiil hver Uge.

Fraust. II. Classe: Borrings Læsebog for Mellemklasser, S. 1—53, i Alt 52 Sider; repeteret S. 1—42. Borrings Grammaire française à l'usage des Danois: Hjelpeverbene, de regelrette Verber, Substantivs og Adjectivs Kjøns- og Fleertals Dannelsé, Comparationsgraderne samt Talordene. — III. Classe: Samme Læsebog: S. 132—193, i Alt 61 Sider. Grammatik: Formlæren. — IV. Classe B.: Borrings Etudes littéraires: S. 227—276 og S. 377—393, i Alt 65 Sider, men repeteret S. 227—276. Grammatik: Formlæren og af Syntaren Læren om Ordenes Overensstemmelse og Styrelse. — IV. Classe A.: Samme Bog: S. 227—276 og S. 377—404, i Alt 76 Sider, men repeteret S. 227—276. Grammatik: Formlæren og af Syntaren Læren om Ordenes Overensstemmelse og Styrelse. — V. Classe: Samme Bog S. 227—314, i Alt 87 Sider. Grammatik: fra S. 97 „de la construction" til S. 138 „de l'emploi des prepositions." — VI. Classe B.: Samme Bog, den prosaiske Deel (Udg. fra 1844) S. 335—345; af den poetiske Deel S. 441—466, i Alt 35 Sider. Af Borrings Stiiløvelser (Udg. fra 1843) S. 91—105.

Grammatik: S. 25 og Bogen ud, dog med Forbigaaelse af flere Stykker. — VI. Classe A.: Samme Bog: S. 335—347 og S. 374—425, i Alt 63 Sider. Af le Musée français 1844: „Restaurants et gargoules.“ Borlings Stiiløvelser: mundlig Oversættelse af S. 93—110 og S. 118—137. Grammatik: Syntaxen læst og repeteret.

Latii. III. Classe: Borgens Lærebog: Glossesamlingen og de 4 første Absnit samt en Deel af „Smaafortællingerne“. Af Nadvigs Sproglære er hele Boeiningslæren læst og flere Gange repeteret. Det i det læste Pensum af Lærebogen indeholdte Materiale er benyttet til forskellige Øvesser både mundligt og skriftligt, og en Oversigt over Syntaxens vigtigste Regler er meddeelt Disciplene mundligt under Undervisningen. — VI. Classe B. og A.: *Cæsar is comment. de bello Gall. lib. IV et V; Phædri fabul. lib. I et II;* af Tillæget til Borgens lat. Lærebog Stykkerne 50—100. Af Nadvigs Sproglære er læst den for denne Classe bestemte Deel af Tempus- og Moduslæren; Casuslæren og Formlæren er repeteret. — V. Classe *Cæsar is comment. de bello Gall. lib. IV et V (cursoris); Ciceronis oratt. in Catilinam II, III, IV et pro rege Deiotaro; Sallustii Catilina; Feldbausch's Chrestomathia Ovidiana Nr. I og VII.* Af Nadvigs Sproglære er repeteret en Deel af Formlæren og Casuslæren af Syntaxen. To Stile ugentlig, af og til en Version. — VI. Classe B.: *Livii hist. liber I; Ciceronis de officiis liber I; Virgilii Aeneid. libri I & II.* Af Nadvigs Sproglære er den største Deel af Formlæren og Ordføningsslæren læst lectivis. Stil 2 Gange ugentlig; Version een Gang maanedlig. — VI. Classe A.: *Livii hist. libri III & IV; Ciceronis de officiis liber III; Virgilii Aeneid. liber I; Horatii odar. libri III & IV med carmen saeculare.* Nadvigs Sproglære. 2 Stile ffrevne

ugentlig, den ene hjemme, den anden paa Skolen; een Gang ugentlig mundtlig Stiløvelse; een Gang maanedlig Version.— VII Classe: *Ciceronis de officiis liber III; Livii hist. liber III; Suetonii Julius Cæsar* (mere cursorisk); *Horatii od. liber III; ejusd. epistolæ.* Af Madvigs Sprøglære er Afsnittet om Modi og Tempora blevet repeteret i foresatte Pensæ, og derhos, tilsigemed de øvrige Partier af Ordfoininsslæren, stadigen været huyttet til den grammatiske Behandling af Forfatterne. Bojesens Antiquiteter og Tregders Litteraturhistorie ere, paa nogle Enkelheder nær, blevne gjennemgaaede, og Moritz's Mythologie benyttet. 2 Stile ere frevne om Ugen, een hjemme, een paa Skolen, og af og til en Version udarbeidet.

Denne Classe's Disciple ville, som Candidater til den forestaaende Afgangseramens anden Deel, opgive i Latin: *Ciceronis orat. pro S. Roscio Amerino, pro Milone, pro Ligario, pro rege Deiotaro* (denne sidste Tale opgives dog ikke af Plum); *eiusd. de officiis libri III;* — *Sallustii Catilina;* — *Livii hist. libri I—III;* — *Suetonii Julius Cæsar;* — *Virgilii Aeneid. libri I—IV;* — *Horatii od. libri I—III; ejusd. epistolæ.*

Græst. IV Classe A og B: Af Tregders Formlære læst det Vigtigste af Lyd- og Boininsslæren; Langes Materialier til XI S. 28; sædvanlig een Gang ugentlig skriftligt oversat de i Forveien mundtligt gjennemgaaede danske Stykker af Lærebogen. — V. Classe: *Xenophont. Anabas. lib. II & III; Homeri Odyss. lib IX.* Tregders Formlære er repeteret, saaledes at det, der vedkommer den episke Dialekt, er medtaget. Af Madvigs græske Ordfoininsslære er læst Cap. 2 om Artiklens Brug. De under Læsningen af Forfatterne forekommende syntaktiske Phænomener ere forklarede ved Henviisning til Ordfoininsslæren, ligesom ogsaa mange af

dem ere indøvede skriftligt. — VI. Classe B: *Xenophont.* Memor. Socratis lib. I; *Herodoti hist.* lib. V; *Homeri Odyss.* lib. IX. Tregders Formlære er repeteret indtil de uregelmæssige Berber; af Madvigs Ordfoningslære er 1ste Afsnit læst lectievis, de øvrige uddyndige Regler flittigen efterslæede og benyttede under Forfatterlæsningen. Ogsaa ere i fornødent tilfælde de øvrige vedkommende Haandbøger benyttede. — VI. Classe A: Plato's *Apologia Socratis* og *Crito*; *Lysias's Tale* mod Cratosthenes, for Mantitheos, mod Ergofles og mod Philofrates; Herodots 2den Bog fra Cap. 121 og Bogen ud; Homers *Odyssee*, 1ste og 2den Bog. Af Madvigs græske Ordfoningslære er andet Afsnit læst, ligesom ogsaa udvalgte Afsnit af Bojesens græske Antiquiteter og Tregders græske Litteraturhistorie ere gennemgaaede. — VII. Classe: Plato's *Apologia Socratis* og *Crito*; Isokrates's Brev til Demonikos (efter Matthiå's griech. Læsebog, 2ter Theil S. 1—18); Demosthenes's 6 første philippiske Taler; Plutarchs *Philopoimen* (efter Matthiå's Læsebog, 2det Bd. S. 108—146); Lukians *Anacharsis* (efter Matthiå's Læsebog, 2det Bd. S. 227—282); Tregders Anthologia Graeca med Uudtagelse af de dramatiske Stykker; Euripides's *Iphigeneia i Aulis*. Bojesens græske Antiquiteter. Tregders Litteraturhistorie. 1 Gang om Maanedens Version.

Foruden de her nævnte Venja angive Dimittenderne til Afgangsprøven: af Herodot de to første Bøger; af Xenophons *Memorabilia* Soer. de to første Bøger; af Odysseen de 8 første Bøger.

Hebraisk. VI. Classe B.: *Genesis* capp. I—IV; Formlæren af Whittes Grammatif. — VI. Classe A.: *Genesis* capp. XI—XL; Formlæren af Whittes Grammatif. — VII. Classe: *Genesis* cap. XLIV ad finem;

20 Psalmer; Propheterne Joel, Jonas, Haggai og de 8 første Capitler af Zacharias. Dette Pensum i Forbindelse med de første 43 Capitler af Genesis, som ogsaa ere blevne repeterede, opgives af Candidaterne ved den forestaende Afgangsexamen.

Religion. I. Classe: Hele Herslebs mindre Bibelhistorie; Jensens samlede Bibelsprog og nogle udvalgte Psalmer af Hjorts Psalmebog. — II. Classe: Valles Lærebog Capp. 1, 2, 8 og 6; af Herslebs større Bibelhistorie er læst Oversigt over det gamle Testaments Bøger, og af disse specielle Indhold fra Skabelsens Historie til 4de Periode. Af Bibelen selv ere nogle Capitler af 2den og 3die Mosebog gjennemlæste for nærmere at oplyse den mosaiske Lærling. — III. Classe: Valles Lærebog Capp. 3, 4, 5 og 7; Herslebs Bibelhistorie fra Kongernes Historie til Jerusalems Ødelæggelse. I Bibelen selv ere nogle Capitler læste af 1ste Samuels Bøg, som indeholde Davids Historie, nemlig hans Forhold til Saul. Den bibelske Geographie er desuden gjennemgaaet efter et kort Udtog. — IV. Classe A. og B.: Af Krog Meyers Lærebog de 45 første Paragrapher; af Herslebs Bibelhistorie Oversigt over det nye Testaments Skrifter og af de evangeliske Beretninger fra Christi Fødsel til hans Fremtræden i Jerusalem paa Purimfesten. Af Bibelen selv er læst de 6 første Capitler af Johannes's Evangelium. — V. Classe: Af samme Lærebog er læst Affnittet om Menneskets Natur, Udvældighed, Bestemmelse og Pligter; af Herslebs Bibelhistorie fra Jesu Virksomhed i Jerusalem paa Purimfesten til Slutningen af Apostlenes Gjerninger. Af Bibelen selv er læst fra 9de til 14de Capitel i Johannes's Evangelium. — VI. Classe B.: Af samme Lærebog den sidste Halvdeel fra § 109 til § 153; af Herslebs Bibelhistorie det gamle Testamente, og af Bibelen

selv i Grundspørgsene de 14 første Capitler af Matthæi Evangelium. Af Balkars Kirkehistorie er læst fra § 26 til § 54. — VI. Classe A.: Hele Lærebogen og Bibelhistorien repeteret; første Halvdeel af Matthæi Evangelium i Grundsproget (den sidste Halvdeel læste Classen forrige Skoleaar); af Balkars Kirkehistorie til Reformationens Historie.

Historie. I. Classe: En Oversigt over alle Hovedbegivenhederne i Fædrelandets Historie, hvorved fornemmelig Rosfods Udtog af denne er lagt til Grund. — II. Classe: Hele den gamle Historie efter Bohrs Lærebog. — III. Classe: Middelalderens Historie efter Bohrs Lærebog; Rosfods fragmentariske Historie fra Reformationen til Revolutionen i Frankrig. — IV. Classe A. og B.: Oldtidens Historie indtil Diocletians og Constantii den Stores Tid. Langbergs gamle Historie er benyttet som Haandbog. — V. Classe: Følgende Folks og Staters Historie indtil den revolutionære Tidsalder: Frankrig, England, Tyskland (Helvetien, Ungarn, Böhmen, Brandenburg), Italien, Spanien, Portugal, Nederlandene, det greske Keiserdomme, Araberne og de øvrige muhamedanske Folk (Osmanniske Tyrkiet). Rosfods Udtog af Verdenshistorien og Bohrs Lærebog i Middelalderens Historie ere benyttede som Hjælpemidler. — VI. Classe A. og B.: Følgende Folks og Staters Historie i ovennævnte Tidsrum: det greske Keiserdomme, Araberne og de andre muhamedanske Folk (Osmanniske Tyrkiet), Ungarn, — Danmark, Norge, Sverrig, Rusland, Polen, Preussen, Perser, Mongoler, Sineser. Rosfods Udtog af Verdenshistorien og Allens Lærebog i Fædrelandets Historie ere benyttede som Hjælpemidler. — VII. Classe: Oldtidens Historie, Middelalderen, den nyere Historie for Størstedelen (Noget af de enkelte Staters Specialhistorie staaer tilbage).

Toruden de ovennævnte Hjelpemidler er ogsåaa Estrups Lærebog i Verdenshistorien benyttet.

Den historiske Undervisningsplan er noigagtig fulgt for de sidstnævnte 4 Classers Vedkommende med Hensyn til Behandlingsmaaden. Derimod er Omfanget af de historiske Curser for de enkelte Classer blevet lidt afvigende, hvilket deels særegne Omstændigheder i dette Skoleaar have forårsaget, deels det, at enkelte Classeafdelinger havde adskillige udenfor de specielle Curser liggende Partier tilbage fra de tidligere Siadier (forend den sidste Undervisningsplan blev indført) at gjennemgaae, som ikke godt kunde udsettes.

Geographie. I. Classe: En almindelig Udsigt over alle Hare, større Bugter, Fjordjerge, Bjerger, Indsøer og Floder paa Jordens Overflade, og, efter Ingerslevs kortte Geographie, Europa. — II. Classe: Hele sidstnævnte Lærebog i Geographien. — III. Classe: Ingerslevs større Haandbog: forfra til Italien. — IV. Classe B.: Samme Lærebog: fra Italien til Ostindien; af Königsfeldts Lærebog i den gamle Geographie: Asien. — IV. Classe A.: Af Ingerslevs Lærebog: øet samme Pensum som IV. Cl. B.; af Königsfeldts: hele Europa. — V. Classe: Af Ingerslevs Lærebog: Asien og Afrika. — VI. Classe B.: Samme Lærebog: Europa; af Königsfeldts: Europa. — VI. Classe A.: Ingerslevs Lærebog: Afrika, Amerika, Australien, Europa til Holland; hele Königsfeldts Lærebog.

Arithmetik. I. Classe: Praktisk Regning efter Ursins Regnebog: fra Begyndelsen til Reguladetri i Brok. — II. Classe: Af Ursins og Mundts Regnebøger er gjennemgaaet Brokregning, Reguladetri, enkelt og sammensat, direct og indirekt, den Reelle Regel, Procent-Regning, Rentes-Regning, Thara-, Justi-, Selskabs-Regning og Regning ved Arv og Skifte; Tabellen er repeteret. — III. Classe: Vir-

gensens „Elementair Arithmetik og Algebra“: S. 1—42; Øvelser i praktisk Regning efter Ursins Regnebog og i Bogstavregning efter Bergs Øvelseserempler. — IV. Classe A. og B.: Jürgensens „Elementair Arithmetik og Algebra“, § 10—§ 15, S. 36—68. — V. Classe: Samme Bog: § 12—§ 17, Nr. 105, S. 48—85. — VI. Classe B.: Samme Bog: § 17—§ 21 og § 23 (Nr. 139—144), S. 76—119 og S. 138—143. — VI. Classe A.: Samme Bog: Repetition forfra til § 20 samt § 23. — VII. Classe: Samme Bog: Repetition af hele Arithmetiken.

Geometrie. IV. Classe A. og B.: Oppermanns Plangeometrie, forfra til § 11, S. 78. — V. Classe: Samme Lærebog: fra § 12 i 1ste Bog til § 2, Tillæg, i 2den Bog S. 86—128. — VI. Classe B.: Samme Lærebog: fra § 13 i 1ste Bog til § 4 Nr. 486 i 2den Bog med Forbigaaelse af Tillægene til § 2 og § 3 i 2den Bog, S. 90—167 (med Forbigaaelse af S. 128—140 og S. 152—161). — VI. Classe A.: den plane Trigonometrie efter Ramus's Lærebog, samt Repetition af Stereometrien. — VII. Classe: den plane Trigonometrie efter Ramus's Lærebog, samt Repetition af den elementaire Geometrie og Stereometrien. Steens Begyndelsesgrunde i den mathematiske Geographie.

Naturlære. VI. Classe B. og A.: Ørsteds „Naturlærrens mechaniske Deel“ forfra til den sammensatte Bevægelse S. 173. — VII. Classe: Samme Lærebog: S. 173—281; af Silsverbergs „Naturlærrens chemiske Deel“: Electricitet og Galvanisme, samt Repetition af de tidligere læste Afsnit af Naturlæren.

Naturhistorie. I. Classe: Pattedyr og Fugle efter mundtligt Foredrag og med Benyttelse af „naturhistorisk Tabel Nr. I.“ — II. Classe: Pattedyr og Fugle efter Drejers og Bramsens Lærebog i Zoologie og Botanik, samt en kort

Beskrivelse af det menneskelige Legeme. — III. Classe: Krybdyr og Fiske efter samme Lærebog; den terminologiske Indledning til Botaniken og det Linneiske System efter Petits Lærebog. — IV. Classe A. og B.: Den specielle Botanik, Fæntals- og Tretalsplanterne efter Petits Lærebog. — V. Classe: Leddyr, Blæddyr og Plantedyr indtil Polyperne, efter Drejers og Bramsens Lærebog. — VI. Classe B.: Krybdyr og Fiske, den almindelige Indledning til Leddyrene, Arachniderne og Insekterne, efter sidstnævnte Lærebog; Lønboplanterne efter Petits Lærebog. — VI. Classe A.: Leddyr, Blæddyr og Plantedyr, deels efter mundligt Foredrag, deels efter Drejers og Bramsens Lærebog.

Oveeensstemmende med den foreløbige Meddelelse i forrige Åars Beretning S. 33—34 foretages, mellem 24de April og 2den October 1847, 6 ordinaire og 2 extraordinaire botaniske Excursioner med Disciplene af de forskellige Classer. — Disse Excursioner have iaar, paa Grund af den sædvanlige Lærers forhen ommeldte sieblifflige Traværelse, hidtil maattet opgives. —

Tegning. I. Classe: Frihaandstegning. I geometrisk Tegning ere Tabellerne I—IX gjennemgaade. — II. Classe: Frihaandstegning; i geometrisk Tegning ere Tabellerne I—XIII gjennemgaade. — III. Classe: I geometrisk Tegning ere Tabellerne I—XIX gjennemgaade; tillige er den saakaldte Projectionslære (Tab. XX—XXIII) paabegyndt, om Forkortningen af Linier og Flader, viste i deres virkelige Størrelse.

I Balligraphie og Sang har Undervisningen i dette Skoleaar været fremmet paa sædvanlig Maade. — Hvad Gymnastiken augaer, har dens regelmæssige Fremgang ikke funnet Andet end standses ved den Omstændighed, at

alle Lærerne i dette Tag, paa een naer, have, som Militaire, maattet opgive deres Undervisningstimer ved Krigens Begyndelse. — Af samme Grund have i denne Sommer heller ikke de sædvanlige Svømmesøvelser funnet bringes ifstand.

Videnskabelige Samlinger.

- I. Bibliotheket. II. Naturhistorisk Samling.
- III. Physiske Apparater.

I. Skolebiblioteket er, siden den sidste Fortegnelse leveredes, bleven forøget med følgende Bøger m. m.

Album af nulevende danske Mænds og Kvinders Haandskrifter i lithographede Facsimiler. (Udg. af J. Levin.) Kbhavn. 1846. 8.

Aristophanes, des, Werke. Uebersezt von J. G. Droysen. 1—3 Th. Berlin 1835—1838. 8.

W. Aßmann, Das Studium der Geschichte insbesondere auf Gymnasien nach den gegenwärtigen Anforderungen. Braunschweig 1847. 4.

J. V. Basedow, Elementarwerk. 6—10 Liefl. Stuttgart 1847. 8.

A. Baumgartner, Die Naturlehre nach ihrem gegenwärtigen Zustande mit Rücksicht auf mathematische Begründung. Wien 1845. 8.

Becker, Verdenshistorie. Udg. af J. W. Löbell o. s. v. Oversat af J. Riise. 14 Bd. 7—8 H. Kbhavn 1847. 8.

p. W. Becker, Samlinger til Danmarks Historie under Kong Frederik den Trede's Regering af udenlandsse Archiver. 1 D. Kbhavn 1847. 8.

A. S. Bergsøe, Den danske Stats Statistik. 1 Bd.—3 Bd., 1—3 H. Kbhavn 1844—1848. 8.

F. S. Beudant, Minéralogie et Géologie. Paris 1845. 8.

L. G. Blanc, Handbuch des Wissenswürdigsten aus der Natur und Geschichte der Erde und ihrer Bewohner. 5te Aufl. Herausg. von W. Mahlmann. 14—16 H. Halle 1847—1848. 8.

- S. V. J. Bloch, Om Skoleembedseramen og de fornædne Reformer af samme o. s. v. Roskilde 1848. 8.
- Budget for Året 1848 over samtlige Stats-Indtægter og Udgifter o. s. v. Kbhavn 1848. 4.
- Catalog, historischer und geographischer (1—2 Abth.), — zweiter philologischer, des antiquarischen Bücher-Lagers von Lippert & Schmidt in Halle. 3 Hefte. 1845—1846. 4. — Catalog, pädagogischer, u. s. w. 1847. 8.*
- Demosthenis orationes Philippicæ novem. In scholar. usum ed. Fr. Franke. Lipsiæ 1842. 8.*
- ΑΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ ΟΑΤΝΟΙΑΚΟΙ. Edd. K. H. Frotscher et K. H. Funkhaenel. Lipsiæ 1834. 8.*
- L. Döderlein, Reden und Aufsätze. Ein Beitrag zur Gymnasialpädagogik und Philologie. 1—2 Samml. Erlangen 1843—1847. 8.*
- C. T. Engelstoft, De confutatione latina, quæ apologiæ concessionatorum evangelicorum in comitiis Hauniensibus anno 1530 traditæ opposita est. Hauniæ 1847. 8. (Universitetsprogram.)*
- Th. H. Erslew, Almindeligt Forfatter-Lexicon for Kongeriget Danmark o. s. v. 2 Bd. 5 H. Kbhavn 1847. 8.
- Grenceer-Reglement for det Kongelige danske Infanterie. 1846. Kbhavn. 8.
- Før Literatur og Kritik. Et Fjerdingaaarskrift, udg. af Fyens Stifts literære Selskab. Redigeret af L. Helweg. 5 Bd. 3—4 H. 6 Bd. 1 H. Odense 1847—1848. 8.
- A. Fryxell, Berättelser ur Svenska Historien. 1—14 D. Stockholm 1835—1846. 8.
- G. Girard, Ueber den regelmässigen Unterricht in der Muttersprache. Deutsch heransgég. von R. N. Pabst. 2—4 Liefl. Biel 1846. 8.
- V. f. S. Grundtvig, Lykkenbringning til Danmark med det Danske Dommerhoved og den Danske Højskole. Kbhavn 1847. 8.
- , Nordens Historiske Minder. (Tale). Kbhavn 1847. 8.
- M. Hassing, De colica scortorum dissertatio. Hauniæ 1848. 8.
- J. C. Hauch, Die nordische Mythenlehre nach einer Reihe von Vorlesungen dargestellt. Leipzig 1847. 8.
- Herodotos, die Geschichte des, übersezt von Friedrich Lange. 1—2 Th. Breslau 1824. 8.

- P. Hjort, Om højere Undervisningsanstalter, især et Agerdyrkningsskole, i Danmark. Kbhavn 1847. 8.
- Q. Horatii Flacci epistolas commentariis uberrimis instructas ed. S. Obbarius. Faseic. VII. Lipsiae 1847. 8.
- R. v. Humboldt, Kosmos. Entwurf einer physischen Weltbeschreibung. 1—2 Bd. Stuttg. u. Tübingen 1845—1847. 8.
- Inscriptiones græcae ineditæ. Ad Augustum Boeckhium misit Joannes Ludovicus Ussing. Hauniae 1847. 4.
- Isocratis* Evagoras. In usum scholar. ed. et commentariis illustravit G. E. Benseler. Lipsiae 1834. 8.
- Isocratis* Panegyricus, ed. F. A. G. Spohn. Editio altera. Curavit Jo. G. Baiter. Lipsiae 1831. 8.
- J. Jørgensen, Pædagogifens Historie, nærmest med Hensyn til Folkeskolevæsenets Udvikling. Kbhavn 1848. 8.
- K. Balcher, Mittheilungen aus dem Gebiete der Pädagogik. Darmstadt 1848. 8.
- N. Kloß, Handwörterbuch der lateinischen Sprache. 2 Ließ. Braunschweig 1847. 8.
- S. B. Kraft u. R. Müller, Real-Schul-Lexicon für die studirende Jugend. Eine gänzliche Umarbeitung von C. Ph. Funke's kleinem Real-Schullexicon. 11—12 Ließ. Altona 1847. 8.
- F. A. Landvoigt, Die Formen des griechischen und lateinischen Verbums unter einander verglichen. Merseburg 1847. 4.
- H. H. Lefolii, Latinsk Læsbog for Begyndere. Kbhavn 1847. 8.
- Literatur-Zeitung, allgemeine, vom Jahre 1847 (Juni—Deebr.) Halle u. Leipzig 1847. 4.
- C. Lütken, Om Sorø Akademies Idee. Kbhavn 1847. 8.
- , Om Sorø Realhøjskoles Idee, eller Om Sorø Akademies Idee Nr. 2. Kbhavn 1847. 8.
- , Sorø-Breve til Hr. Statsraad Ch. Molbech eller Om Sorø Akademies Idee Nr. 3. Kbhavn 1848. 8.
- J. H. Mansa, Kort over Nørrejylland. Pl. 8. Kbhavn.
- C. Molbech, Om Sorø Academie, dets Skiebne og dets Fremtid. Kbhavn 1847. 8.
- , Et Reise-Brev til Hr. Professor Ch. Lütken, om Humanisme og Realisme, om Sorø Academie, og et og andet mere. Kbhavn 1847. 8.

- N. C. Mule, Historisk Fremstilling af Slesvigs og Holsleens Forhold til Danmark fra dette Monarkies Oprættelse i Slutningen af det 9de Aarhundrede indtil vore Dage. Odense 1847. 8.
- P. A. Munch, Nordmandenes Gudelære i Hedenold, tilsigemed de vigtigste Heltesagn. Christiania 1847. 8.
- R. O. Müller, Kleine deutsche Schriften über Religion, Kunst, Sprache und Literatur u. s. w., gesammelt und herausgeg. von E. Müller. 1 Bd. Breslau 1847. 8.
- C. S. R. Olufsen, Begyndelsesgrunde af Astronomien med Anvendelse paa den mathematiske Geographie. Kbhavn 1848. 8. (10 Expr.)
- F. C. Petersen, Om Epheterne og deres Dikasterier i Athen. Kbhavn 1847. 4. (Foraeret af Forfatteren).
- Regnskabs-Oversigt for Året 1846 over samtlige Stats-Indtægter og Udgifter o. s. v. Kbhavn 1848. 4.
- C. Theoph. Reichardi orbis terrarum antiquus, cum thesauro topographicō, continente indicees tabularum geographicarum topographicos eodemque criticos. Norimberga 1824. Fol.
- J. L. Rohmann, Skildringer af den næste Tids Historie fra Julirevolutionens Udbryd 1830. 3 D. Odense 1848. 8.
- A. Rothe, Les romans du Renard, examinés, analysés et comparés. Paris 1845. 8.
- L. A. Rothe, Om Holger Danske. Kbhavn 1847. 4. (Program).
- S. C. Schlosser, Universalhistorische Uebersicht der Geschichte der alten Welt und ihrer Cultur. 1—3 Th. Frankf. am M. 1826—1834. 8.
- H. P. Selmer, Aarbog for Kjøbenhavns Universitet og de øvrige høiere Undervisningsanstalter for 1846. Kbhavn 1847. 8.
- S. C. Sibbern, Bidrag til at opklare den christelige og kirkelige Frihed saavel i Almindelighed som med Hensyn til Danmark i Sørdeleshed. Kbhavn. 1847. 4. (Universitetsprogram).
- A. Steen, Elementair Arithmetik, som Indledning til den rene Mathematik. Kbhavn 1843. 8.
- , Ren Mathematik, indeholdende det elementære Cursus. Kbhavn 1847. 8.
- , Begyndelsesgrunde i den mathematiske Geographie. Kbhavn. 1845. 8.
- A. Steffenhagen, Zur Reform der deutschen Gymnasien. Berlin 1848. 8.
- H. Stephani thesaurus græcæ linguae. Edd. C. B. Hase, G. & L. Dindorfii. Vol. V. fascie. VIII. Vol. VI. fascie. VII—VIII. Vol. VII. fascie. I. Parisiis. Fol.

- Strabonis Geographica, Recens., comment. crit. instruxit G. Kramer.* Vol. II. Berolini 1847. 8.
- Sögur, Íslendinga, udgivne efter gamle Haandskrifter af det Kongl. nord. Oldskr.-Selskab.* 2 Bd. Kbhavn 1847. 8.
- C. Cornelii Taciti opera quæ supersunt.* Recensuit atque interpretatus est Jo. Gaspar Orellius. Vol. II. Turici 1848. 8.
- A. Thiers,* Consulatets og Keiserdommets Historie. 59—70 Levering. Kbhavn 1847—1848. 8.
- Tidsskrift, dansk. Udgivet og redigeret af J. S. Schouw. Nr. 4—8. Kbhavn 1847—1848. 8.
- Tidsskrift, nyt historisk. Udg. af d. danske hist. Forening, redig. af C. Molbech. 1 Bd. 2 H. og 2 Bd. 1 H. Kbhavn 1847. 8.
- Tidsskrift for udenlandsk theologisk Litteratur. Udg. af P. N. Clausen. 2—4 H. for 1847, 1 H. for 1848. Kbhavn 8.
- M. Trier,* De symptomatologia meningitidis cerebralis acutæ dissertation. Hauniæ 1847. 8.
- W. Wachsmuth,* Europäische Sittengeschichte vom Ursprunge volksthümlicher Gestaltungen bis auf unsere Zeit. 1—5 Th. Leipzig 1831—1839. 8.
- C. F. Wegener,* Mindeblad om Kong Christian den Ottende. Kbhavn 1848. 4. (Program).
- Zeitung, pädagogische, herausg. von G. Gräfe und C. Clemen. 3 Jahrg. Nr. 13—24. Leipzig. 1847. 8.
- A. G. Oehlenschläger,* Mindedigt over Kong Christian den Ottende. Kbhavn 1848. 4. (Universitetsprogram).
- H. C. Ørsted,* Oversigt over det Kongelige danske Videnskabernes Selskabs Forhandlinger o. s. v. i Aaret 1846 (Nr. 7 og 8), — i Aaret 1847 (Nr. 1—8). Kbhavn 8.

Universitetets Lectionskataloger og Examenslister; forskellige Befjendsgjørelser angaaende Universitetets Examens- og Stipendievæsen; Statskalenderen og Veiviseren m. m.

Skoleprogrammer for 1847.*)

Aalborg Kathedralskole: **H. C. Jermiin**, Ledetraad for den første Undervisning i dansk Sproglære.

Aarhus Kathedralskole: **J. Røgind**, Om danske Læsebøger for Be-ghydere med særeget Hensyn til den af Funch, Røgind og Warburg udgivne Læsebog.

Aarhus vidensfælige Realstole: **K. C. Nielsen**, Skoleesterretninger.

Borgerdydkolen paa Christianshavn: **M. Hammerich**, Om den rette Grundighed i Anledning af den store Trængsel af Læresag i de lærde Skoler.

Borgerdydkolen i Kjøbenhavn: **C. V. Rimestad**, Skoleesterretninger.

Frederiksborg lærde Skole: **L. de Richelieu**, Nogle Bemærkninger om Religionsundervisningen i de lærde Skoler.

Horsens lærde Skole: **L. Thornam**, Svereren Nicimer og det vestromerske Kejserrige. En historisk Skildring.

Kolding lærde Skole: **C. Trojel**, Nogle Bemærkninger om dansk Grammatik og danske Grammatikker.

Metropolitan Skolen: **B. Borgen**, Evende Skoletaler.

Nyfjøbing Kathedralskole: **E. P. Rosendahl**, I. Om de Gamle, navnlig Grækerne, som den nyere Verdens Lærere. Et Skolesødrag. II. Fortsettelse af Katalogen over Kathedralskolens Bi- bliothek.

Odense Kathedralskole: **C. Paludan-Müller**, Kort Fremstilling af det kirkelige Kalendervæsen.

Randers lærde Skole **C. A. Thortzen**, Skoleesterretninger.

Ribe Kathedralskole: **I. P. Adler**, Bidrag til Skildring af Byen Ribe i de forrige Xarhundreder. 3de Heste. II. **C. G. A. Bendtsen**, Fortsatte Bemærkninger om den provisoriske Undervisningsplan af 25de Juli 1845.

Roskilde Kathedralskole: **S. M. J. Bloch**, Grundsetninger for Undervisningen i de lærde Skoler, med Hensyn til den nye Undervisningsplan for samme. 1st Heste.

*.) Da ethvert Program anordningsmæssig skal indeholde „Skoleesterretninger“ af Rektor, ansøres i ovenstaende Fortegnelse ifkun Programmets vidensfælige Deel, undtagen hvor det alene meddeler bestemte Esterretninger.

Rønne lærde og Real-Skole: **H. K. Whittle**, Collatio codicium II.
Havniensium cum editione Elberlingiana G. Julii Cæsaris
commentt. de B. G.

Slagelse lærde Skole: **C. W. Elberling**, Aanmerkninger til Q. Horatius Flaccus's femte Brev i første Beg.

Sors lærde Skole og Realsskole: **E. F. Bojesen**, De duobus codicibus Sallustii Hauniensibus.

Det von Westeniske Institut: **G. G. Bohr**, Skoleesterretninger.

Viborg Kathedralskole: **F. C. Olsen**, Skoleesterretninger.

Reykjavík lærde Skole: **G. Scheving**, Íslenskir málshættir safnadir, útvaldir og í stafrófssýð færdir.

Flensborg lærde Skole: **P. G. Ottsen**, De rerum inventione ac dispositione, quæ est in Lysiæ atque Antiphontis orationibus.

Haderslev lærde Skole: Michelsen, Haderslebens Seeweg in alter und neuer Zeit.

Zusum lærde Skole: Lohse, Einige Worte über die Unzulänglichkeit eines bloß passiven Verhaltens der Schüler in Bezug auf den mathematischen Unterricht.

Slesvig Domsskole: **F. Lübbek**, Die Oedipussage und ihre Behandlung bei Sophokles.

Altona Gymnasium: **p. S. Grandjean**, Mithridates VI Eupator, König von Pontus, vier Bücher. Erstes Buch.

Glückstadt lærde Skole: **A. C. Lucht**, Einzelnes zur Geschichte Glückstadts und Crempye's.

Kiels "Stadtschule": Jessen, Ueber die Beziehung der chronologischen Bestimmungen im Lucas 1, 2 und 3.

Meldorf lærde Skole: Dreis, Sprachstudium, Naturwissenschaften und allgemeine vergleichende Geographie.

Plöns lærde Skole: **C. A. Klander**, De Platonis Cratylo.

Den Lauenborgske lærde Skole: 1846: **C. L. E. Jander**, Andeutungen zur Geschichte des Römischen Kriegswesens. — 1847: **F. Rieck**, Andeutungen über den Zusammenhang des Gymnasiums mit der Kirche.

Programmerne fra Kongeriget Preussens Gymnaster og andre høiere
Dannelsesanstalter for 1846.

II. III. Om Forværelsen af den naturhistoriske og
physiske Samling vil den fornødne Meddelelse blive givne
i næste Års Beretning.

Regnskabsvæsenet.

I. A—D. Skolens forskellige Regnskaber.

II. Skolebeneficier og andre Stipendier.

A. Skolens almindelige Regnskab.

I. Indtægt.

	Rbd.	β
1. Kassebeholdning efter Regnskabet for 1846	163.	33.
2. Refusion fra Finansferne.	25.	48.
3. Renter af Skolens Capitalformue	495.	16.
4. Jordbogs-Indtægter i Korn og Penge	3,452.	84.
5. Indtægter af Kirker og Præstekald i Korn og Penge	1,498.	67.
6. Samtlige Skolecontingenter (Skolepenge, Brændepenge, Indskrivningspenge, Testimonier)	6,342.	80.
7. Bidrag fra Universitetet		30.
8. Børnehusets Afsigt.		500.
9. Jord-, Sang- og Copulationspenge	2,241.	8.
10. Privatistspenge		630.
11. Ubestemte og extraordinaire Indtægter (folgte Cha- raktereerberger)	6.	48.

Summa Indtægt . . . 15,386.

II. Udgift.

Mbd. β

1. Faste Gager, Tilleg og Gratificationer	9,081.	8.
2. Udgifter til Timeunderpåsning	2,050.	72.
3. Pensioner	400.	11.
4. Udgifter til Bibliotheket og andre videnskabelige Apparater	776.	11.
5. Udgifter til Bygningers og Inventariums Vedligeholdelse	785.	40.
6. Udgifter til Brændels- og Belysnings-Fornødenheder	570.	60.
7. Skatter og Afgifter	161.	84.
8. Udgifter ved Regnstsfsøringen	402.	64.
9. Afgift til 4 Kirkeskoler for Sangværkering	480.	
10. Forskjellige tilfældige Udgifter:		
a. Skoleopvarmning	187	M. 48 β
b. Neengjøring	90 — 44 —	
c. Porto, Protokoller, Skrivematerialier og Afskrivning	203 — 40 —	
d. Programmer og Skolehæftibeligheder	183 — 36 —	
e. Andre Udgifter	9 — 12 —	
	673.	84.
11. Extraordinaire Udgifter		10.
12. Udbetalt Gagesforstud, der refunderes i 1848		200.
13. Afgivet Overstud til den almindelige Skolefond		175. 48.
Restancer: Ingen.		
Summa Udgift . . .	15,767.	76.
Heraf draget Indtægten . .	15,386.	
Underbalance ultimo 1847 . .	381.	76.

Ad A. Contoen for Bibliotheket og de andre videnskabelige Apparater.

I. Indtægt.

1. Renten af den Bibliotheket tilhørende, hos Magistraten indestaaende Capital, 1,075 Mbd.	43.
2. Tilstud fra Skolekassen	776.
	819.

II. Udgift.

	Rbd. /%
1. Udgifter vedkommende Bibliotheket	333. 77.
Do. for Året 1846	15. 19.
2. Udgifter til naturvidenskabelige Apparater	420.
3. For Samlingens Conservation i 1847	50.
	<hr/> 819.

B. Stipendiefondens Negnsstab.

I. Indtægt.

1. Fonden elebe ultimo 1846:	
a. en hos Kjøbenhavns Magistrat indestaende og af samme administreret Capital ..	13,500 R.
b. en fgl. Obligation Nr. 50 (bet D.)	
A. Meyeriske Legat	2,500 —
c. en Prisspenge-Obligation, Nr. 979	100 —
	<hr/> 16,100.
d. Contant Beholdning	124. 37.
2. Renterne af Capitalen 16,100 Rbd. for et År til 11te Decbr. 1847	644.
3. Ditto af Legatum Bartholini for 1847	3. 95.
4. Pr. Capital tilkommer: en indkjøbt fornhet Stats-gjelds-Obligation Nr. 1707 paa	200.
	<hr/> Summa Indtægt . . . 17,072. 36.

II. Udgift.

1. Ifølge den af den fgl. Direction under 14de November 1846 approberede Fordeling af Beneficerne ved Skolen i Skoleaaret til 30te September 1847, ere de 21 Disciple bevilgede Stipendier, der alle skulle op-lægges, oversørte til Oplagsklassens Negnsstab med.	525.
2. Betalt for den indkjøbte fornhet Statsgjelds-Obligation Nr. 1707 stor 200 Rbd., à $87\frac{3}{4}\%$, med Renter og Courtage	178. 89.
Eateris . . .	703. 89.

	Mbd. β
Transport	703. 89.
3. Salbo til 1848:	
a. Capital hos Magistraten	13,500 R.
b. Kgl. Obligation Nr. 50	2,500 —
c. Prispenge-Obligation Nr. 979 . . .	100 —
d. Fornyet Statsgelds-Obligation Nr.	
1707	200 —
	<hr/> 16,300.
e. Contant Beholbung ultimo 1847	68. 43.
	<hr/> Balance . . 17,072. 36.

C. Stipendieoverskudsfondens Regnskab.

I. Indtægt.

1. Fonden eiede ultimo 1846:	
a. 16 Styffer kongl. 4 % rentebærende Obligations	20,700.
b. Contant Beholbung	166. 70.
2. Renter af Capitalen 20,700 Mbd. for 1 Åar til 11te Decbr. 1847	828.
3. Fra Oplagskassens Regnskab ere oversørte som Residuipenge for 3 af Skolen udgaaede Disciple	176.
4. Pr. Capital tilkommer som indtægt:	
en Finantscollegii-Obligation Nr. 2015 paa 100 R.	
og en fornyet Statsgelds-Obligation Nr.	
384 paa	1,000 —
	<hr/> 1,100.
	<hr/> Summa Indtægt . . 22,970. 70.

II. Udgift.

1. Overført til Oplagskassen for en Discipel	32.
2. Ifølge Directionens Resolution af 23de November 1847 udbetalt Understøttelse til Student D. T. Dreier	80 R.
og til Student C. S. Henrichsen	50 —
	<hr/> 130.
	<hr/> Lateris . . , 162.

	Rbd.	β
Transport	162.	
3. Betalt for de tvende indkjøbte Obligationer paa 1,100 Rbd., à 87½%, med Renter og Courtage	984.	6.
4. Salbo til 1848:		
a. 18 Stykker kongl. 4% Obligationer paa	21,800.	
b. Contant Beholdning ultimo 1847	24. 64.	
Balance	22,970.	70.

D. Oplagskassens Regnskab.

I. Indtægt.

1. Oplagskassen ejede ultimo 1846:		
a. 4 Stykker kongl. 4% Obligationer paa	1,200.	
b. Contant Beholdning	93. 26.	
2. Renter for 1 Åar til 11te Decbr. 1847 af de kongl. Obligationer	48.	
3. Fra Stipendieoverskudsfonden oversørt for en Discipel	32.	
4. Fra Stipendiefondens Regnskab oversøres de i Skole- aaret til 30te September 1847 bevilgede Stipendier	525.	
5. Pr. Capital tilkommer som indkjøbt: Skatkammer-Obligation Nr. 228 paa	500.	
Summa Indtægt	2,398.	26.

II. Udgift.

1. Stipendiene for 1847 ere alle oplagte.		
2. Til Stipendiefonden er oversørt Residuipenge for 3 af Skolen udgaaede Disciple	176.	
3. Betalt for den indkjøbte Skatkammer-Obligation paa 500 Rbd., à 87½%, med Renter og Courtage	447. 29.	
4. Salbo til 1848 *):		
a. 5 Stykker kongl. 4% Obligationer paa	1,700.	
b. Contant Beholdning ultimo 1847	74. 93.	
Balance	2,398.	26.

*) Anmærkning. Under Oplagskassens Formue er indbefattet det academiske Oplag for 21 Skolen freqventerende Disciple, stort 998 Rbd. 38 β .

II. Efterstaende Fordeling af Skolens Beneficier for indeværende Skoleaar blev, ifølge Rectors Indstilling approberet af Directionen under 6te November 1847:

1. Høieste Stipendium, 50 Mdd. S., tillagdes Ingen
2. Mellemste Stipendium, 35 Mdd. S., tillagdes Disciplene C. F. Ricard, H. Krabbe, B. C. W. L. Hjort, C. V. Ussing, F. C. E. Andersen, C. H. J. Dahl, C. G. Hansen og A. L. Hindenburg, Alt at opfælge.

3. Laveste Stipendium, 20 Mdd. S., tillagdes Disciplene C. E. F. Reinhardt, T. H. Fürste, H. G. Møller, J. J. P. Rindom, T. E. Spang, G. F. V. L. Nielseni, L. V. A. Tidemann, H. V. Birkerød, H. E. T. Lippert, H. R. L. Jensen, C. M. G. Thye, H. F. Jørgensen, T. H. Lange, F. P. J. Dahl og O. Hohlenberg, Alt at opfælge.

4. Fri Undervisning bevilgedes Disciplene J. M. Hansen, H. J. Garrigue, V. T. Kall, S. C. J. Schyth, J. T. A. Ebbesen, J. P. Malling, H. F. F. Utzhorn, V. T. Petersen, S. Spandet, J. G. T. Töpfer, P. A. M. Tauber, P. A. D. Steenfeldt, L. J. A. C. Bergh, O. F. V. Nielseni, V. Oldenburg, J. C. Møller, J. C. p. Wilse, E. F. Koch, V. L. O. Thofte, C. G. Lange, W. C. Hoyer, C. V. Blichfeldt, A. S. O. Jacobsen, samt, som extraordinaire Gratister, V. F. A. Berggreen, S. V. M. Schorn, O. V. Meier og A. H. F. Klubien.

5. Undervisning mod nedsat Betaling bevilgedes Disciplene P. A. J. Plum, H. S. Smith, C. J. Würzen, C. A. Ring, H. F. H. Petersen, H. P. J. Lyngbye, E. V. Lose, H. F. C. J. Laurigen, H. M. Wilder, P. H. Gjørup, A. P. Dons, A. V. Freund, E. P. Dieckmann og W. E. Velschow.

Endvidere ere i Løbet af Skoleaaret følgende Disciple af Directionen eller Ministeriet blevne beneficierede med fri Undervisning, nemlig: under 4de Januar d. A., som ordentlig Gratist, fra 1ste Januar at regne, A. V. Freund, istedetfor den i November Maaned f. A. afdøde Discipel **N. C. Hoyer**; — som extraordinaire Gratister: under 27de Novbr. f. A. J. G. Lange, fra Skoleaarets Begyndelse at regne; under 4de Marts d. A. L. C. A. F. Thost, fra 1ste Januar; under 30te Marts **C. T. Bang**, og under 3die Juni **B. T. Dahl**, begge fra 1ste April.

Det Blarupiske Legat, 16 Rbd. aarlig for hver Stipendiat, er for sidste Halvdeel af 1847 og første Halvdeel af 1848 tillagt Disciplene **B. C. W. L. Hjorth**, **C. F. Ricard**, **C. V. Ussing**, **C. H. J. Dahl**, **C. G. Hansen** og **T. E. Spang**.

Det Bornemann-Lassoniske Legat, 10 Rbd. aarlig, er for indeværende Åar af Legatets Ephorus, Kammerherre Baron Juel-Rysensteen, efter Rectors Forslag, tillagt Discipel af 7de Classe **G. Krabbe**.

Af Skolens Stipendieoverskuds fond er, ifølge Indstilling og Directionens Resolution af 23de Novbr. 1847, en Understøttelse af respektive 80 Rbd. og 50 Rbd. bevilget de i Året 1846 herfra dimitterede, Studios. juris **D. T. Dreier** og Studios. juris **C. S. Henrichsen**.

Følgende forandrede Bestemmelser angaaende Udbetalingen af Disciples Oplagspenge ere anordnede ved Directionens Skrivelse af 4de Marts 1848, saaledes lydende:

„Da de i Forordningen af 7de November 1809 forestrevne Regler om Udbetalingen af den for Disciple ved de

lærde Skoler oplagte Deel af de dem forundte Stipendier ikke længere ere ligefrem anvendelige, efterat den fuldstændige ved Skolerne selv afholdte Afgangseramen og den ved Forordningen af 16de April 1847 paabudne philosophiske Examen er traadt istedetfor de ældre Examen artium og anden Examens, saa har Directionen i denne Henseende fastsat følgende Regler :

1. Af den for en Stipendiatur under hans Skolegang oplagte Deel af de ham forundte Stipendier bliver den ene Trediedeel, naar han, efter at have afsolveret Afgangseramens anden Deel, forlader Skolen, til ham at udbetale efter Anvisning af Rector; hvilken Anvisning dog kun meddeles under den Betingelse, at Stipendiaturen inden det næste akademiske Semester lader sig inscribere som academisk Borger ved Københavns Universitet, og under Forudsætning af, at Rector forovrigt ingen Twivl har om hans Udkomst til Stipendieoplagent Udbetaling, da han i modsat Tilfælde indstiller Sagen til Directionens Afgjørelse, og bliver i saa Fald det hele Oplag at tilbageholde indtil Directionens Resolution er afgivet.

2. For de Stipendiater, som saaledes ved Skolen have erholdt den ene Trediedeel af Stipendieoplaget udbetalt, blive de øvrige to Trediedele, saasnart Rector af Inscriptionslisterne har erfaret, at de Vedkommende ere inscriberede som academiske Borgere, ligesom hidtil at indsende til Universitetsqvæsturen med den sædvanlige Underretning om, hvilke Studerende de enkelte Oplagssummer tilkomme.

3. De vedkommende Stipendiater funne i Regelen erholde den ene Halvdeel af de ved Universitetet beroende Oplagspenge udbetalt ved Udløbet af det første Semester, og den anden Halvdeel ved Udløbet af det andet Semester, efterat de ere immatriulerede ved Universitetet, naar de behørigen oplyse

deres academiske Flid, saaledes som det med Hensyn til de egenlige Universitetsstipendier i Almindelighed fordres, og de derhos ikke have gjort sig skyldige i noget Forhold, der bør medføre Stipendiets Fortabelse.

Dog skal Consistorium være bemyndiget til, naar i enkelte Tilfælde særdeles Omstændigheder maatte tale deraf, at bevilge en Stipendiat en større Andel af eller vel endog det hele Øplag udbetalt i Øbet af det første academiske Åar.

Derimod vil et slet Udfald af den philosophiske Cramen, saafremt en Stipendiat strax ved Udbøbet af det andet Semester indstiller sig til denne, være til Hinder for Udbetalingen af den endnu resterende Deel af Øplagspengene.

4. Udbetalingen af Øplagspengene foranstaltes i Allmindelighed af den for disse udnævnte Ephorus, som har at meddele de vedkommende Stipendiater de fornødne Anvisninger paa Øvæsturen, naar han, efter de for ham fremkomme Øplysninger, ikke har nogen Twivl om, at Udbetalingen kan finde Sted, hvorimod han bør indstille Sagen til Consistorium, naar han antager, at Udbetalingen bør nægtes, eller dog finder Sagen twivslom.

5. I de Tilfælde, hvor Consistorium paa Grund af manglende academisk Flid, eller specielt af Hensyn til Udfaldet af den philosophiske Cramen, har fundet Anledning til at nægte Øplagspengenes Udbetaling, ville disse dog ikke hjemfalde til den ved allerhøieste Resolution af 19de Novbr. 1830 stiftede Fond for hjemfaldne Øplagspenge forend efter Forløbet af 3 Åar, saafremt de ikke forinden paa Grund af særdeles Omstændigheder ere af Consistoriet bevilgede udbetalte til den Paagjeldende.“

Som vedkommende Skolens Regnskabsvæsen tilspøies, at Ministeriet ved Skrivelse af 10de April d. A. har meldt, at det, i Anledning af Ministeriets derom nedlagte allerunder-danigste Forestilling, har behaget Hans Majestet Kongen under 4de f. M. allernadigst at bifalde, at den hidtil til Metropolitan skolens Kasse i Copulationspenge for Egtefolk, der vies i Kirken, erlagte Afgift af 1 Rbd. bortfalder, naar de Vedkommende med Attest fra den paagjeldende Sognepræst godtgiøre; at de have erholdt aldeles gratis Bielse ved Kirken."

Bilag I.

(Til Side 3.)

M	Candidaterne.	Syds.	Franſ.	Religion.	Geographic.	Natur-historie.
1.	C. S. Ricard.	Mg.	Ug.	Ug.	Ug.	Mg.
2.	J. Krabbe.	Ug.	Ug.	Mg.	Mg.	Mg.
3.	B. C. W. L. Hjort.	Mg.	G.	Ug.	Mg.	Mg.
4.	C. V. Ussing.	G.	G.	Mg.	Ug.	G.
5.	P. A. J. Plum.	Mg.	Tg.	G.	G.	G.

Bilag III.

(Se Side 39.)

Fagene.	VII.	VI.A	VI.B	V.	IV.A	IV. B	III.	II.	I.	Summa.
Dansk	3	2	2	2	2	2	3	5	5	26
Nybøff	=	2	2	2	2	2	2	5	6	23
Fransk	=	2	2	2	2	2	4	4	=	18
Latin	10	9	9	10	9	9	9	=	=	65
Græst	6	5	5	6	6	6	=	=	=	34
Religion	=	2	2	2	2	2	2	3	3	18
Historie	4	3	3	3	3	3	3	3	2	27
Geographie	=	1	1	1	1	1	2	2	3	12
Mathematiske Discipliner	4	4	4	4	4	4	4	4	4	36
Naturlære;	3	2	2	=	=	=	=	=	=	7
Naturhistorie	=	2	2	2	2	2	2	3	3	18
Kalligraphie	=	=	=	=	1	1	2	3	4	11
Tegning	=	=	=	=	=	=	1	2	2	5
Gang	2	2	2	2	2	2	2	2	2	=
Summa af ugentlige Timer	32	36	36	36	36	36	36	36	34	=
Gymnastik	2	2	2	2	2	2	2	2	2	=
Hebraisk	2	2	2	=	=	=	=	=	=	6
Total-Summa	36	40	40	38	38	38	38	38	36	

Timerne	Mandag.	Tirsdag.	Onsdag.	
8—9.		VII. Cl. A. Hebraist. VII. Cl. Latin. VI. Cl. A. Historie. VI. Cl. B. Naturlære. V. Cl. Latin. IV. Cl. A. Religion. IV. Cl. B. Latin. III. Cl. Latin. II. Cl. Dansk Stiil. I. Cl. Geographie.	VII. Cl. Latin. VI. Cl. A. Greß. VI. Cl. B. Historie. V. Cl. Latin. IV. Cl. A. Mathematik. IV. Cl. B. Religion. III. Cl. Latin. II. Cl. Dansk. I. Cl. Geographie.	VII. Cl. Latin Stiil. VI. Cl. A. Historie. VI. Cl. B. Latin Stiil. V. Cl. Mathematik. IV. Cl. A. Latin Stiil. IV. Cl. B. Geographie. III. Cl. Latin. II. Cl. Dansk. I. Cl. Religion.
9—10.		VII. Cl. Latin. VI. Cl. A. Greß. VI. Cl. B. Mathematik. V. Cl. Historie. IV. Cl. A. Tydss. IV. Cl. B. Greß. III. Cl. Dansk. II. Cl. Historie. I. Cl. Tydss.	VII. Cl. Mathematik. VI. Cl. A. Tydss. VI. Cl. B. Greß. V. Cl. Greß. IV. Cl. A. Historie. IV. Cl. B. Latin. III. Cl. Latin. II. Cl. Geographie. I. Cl. Dansk Stiil.	VII. Cl. Latin Stiil. VI. Cl. A. Greß. VI. Cl. B. Latin Stiil. V. Cl. Historie. IV. Cl. A. Mathematik. IV. Cl. B. Tydss. III. Cl. Dansk Stiil. II. Cl. Historie. I. Cl. Dansk.
10—11.		VII. Cl. Historie. VI. Cl. A. Latin. VI. Cl. B. Greß. V. Cl. Dansk. IV. Cl. A. Latin. IV. Cl. B. Dansk. III. Cl. Frans. II. Cl. Regning. I. Cl. Historie.	VII. Cl. Historie. VI. Cl. A. Latin Stiil. VI. Cl. B. Tydss. V. Cl. Mathematik. IV. Cl. A. Dansk. IV. Cl. B. Latin Stiil. III. Cl. Frans. II. Cl. Naturhistorie. I. Cl. Regning.	VII. Cl. Mathematik. VI. Cl. A. Latin. VI. Cl. B. Geographie. V. Cl. Latin Stiil. IV. Cl. A. Latin. IV. Cl. B. Historie. III. Cl. Tydss. II. Cl. Frans. I. Cl. Naturhistorie.
11—12.		VII. Cl. Dansk. VI. Cl. A. Mathematik. VI. Cl. B. Latin Stiil. V. Cl. Greß. IV. Cl. A. Latin. IV. Cl. B. Dansk. III. Cl. Frans. II. Cl. Religion. I. Cl. Historie.	VII. Cl. Naturlære. VI. Cl. A. Latin Stiil. VI. Cl. B. Frans. V. Cl. Latin. IV. Cl. A. Latin. IV. Cl. B. Greß. III. Cl. Religion. II. Cl. Tydss. I. Cl. Kalligraphie.	VII. Cl. Dansk Stiil. VI. Cl. A. Religion. VI. Cl. B. Mathematik. V. Cl. Greß. IV. Cl. A. Geographie. IV. Cl. B. Latin. III. Cl. Naturhistorie. II. Cl. Tydss Stiil. I. Cl. Tydss Stiil.
12—1.		VII. Cl. Greß. VI. Cl. A. Dansk. VI. Cl. B. Religion. V. Cl. Frans. IV. Cl. A. Latin. IV. Cl. B. Historie. III. Cl. Kalligraphie. II. Cl. Frans. I. Cl. Religion.	VII. Cl. Greß. VI. Cl. A. Mathematik. VI. Cl. B. Latin. V. Cl. Religion. IV. Cl. A. Naturhistorie. IV. Cl. B. Frans. III. Cl. Geographie. II. Cl. Legning. I. Cl. Tydss.	VII. Cl. Greß. VI. Cl. A. Naturlære. VI. Cl. B. Naturhistorie. V. Cl. Dansk Stiil. IV. Cl. A. Frans. IV. Cl. B. Greß. III. Cl. Historie. II. Cl. Religion. I. Cl. Kalligraphie.
1—2.		VII. Cl. Mathematik. VI. Cl. A. Frans. VI. Cl. B. Latin. V. Cl. Frans. IV. Cl. A. Greß. IV. Cl. B. Mathematik. III. Cl. Historie. II. Cl. Kalligraphie. I. Cl. Legning.	VII. Cl. Gymnastik. VI. Cl. A. Gymnastik. VI. Cl. B. Gymnastik. V. Cl. Naturhistorie. IV. Cl. A. Greß. IV. Cl. B. Mathematik. III. Cl. Mathematik. II. Cl. Religion. I. Cl. Tydss.	VII. Cl. Hebraist. VI. Cl. A. Naturhistorie. VI. Cl. B. Dansk. V. Cl. Latin Stiil. IV. Cl. A. Greß. IV. Cl. B. Kalligraphie. III. Cl. Gymnastik. II. Cl. Gymnastik.
2—3.		VII. Cl. Mathematik. VI. Cl. A. Frans. VI. Cl. B. Latin. V. Cl. Frans. IV. Cl. A. Gymnastik. IV. Cl. B. Gymnastik. III. Cl. Mathematik. II. Cl. Tydss. I. Cl. Legning.	VII. Cl. Gymnastik. VI. Cl. A. Gymnastik. VI. Cl. B. Gymnastik. V. Cl. Naturhistorie. IV. Cl. A. Greß. IV. Cl. B. Mathematik. III. Cl. Mathematik. II. Cl. Religion. I. Cl. Tydss.	VII. Cl. Ensemble. VI. Cl. Sopranisterne. Sang.
3—4.	Sang. Tenorist. og Bassist.	Sang. Sopranisterne.	Sang. Ensemble.	

Torsdag.	Fredag.	Lørdag.	Timerne
			8—9.
VII. Cl. A. Hebraist.	VI. Cl. B. Hebraist.	VII. Cl. Latin.	
II. Cl. Latin.	VII. Cl. Græst.	VI. Cl. A. Naturlære.	
VII. Cl. A. Græst.	VI. Cl. A. Historie.	VI. Cl. B. Historie.	
V. Cl. B. Historie.	VI. Cl. B. Græst.	V. Cl. Geographie.	
V. Cl. Latinst Stil.	V. Cl. Mathematik.	IV. Cl. A. Græst.	9—10.
V. Cl. A. Græst.	IV. Cl. A. Naturhistorie.	IV. Cl. B. Latinst Stil.	
V. Cl. B. Mathematik.	IV. Cl. B. Latin.	III. Cl. Latin.	
II. Cl. Latin.	III. Cl. Latin.	II. Cl. Religion.	
II. Cl. Dansk Stil.	II. Cl. Geographie.	I. Cl. Tegning.	
I. Cl. Geographie.	I. Cl. Dansk.		
II. Cl. Latin.	VII. Cl. Latinst Stil.	VII. Cl. Mathematik.	
VI. Cl. A. Tydse.	VI. Cl. A. Græst.	VI. Cl. A. Geographie.	
VI. Cl. B. Naturlære.	VI. Cl. B. Dansk Stil.	VI. Cl. B. Græst.	
V. Cl. Græst.	V. Cl. Historie.	V. Cl. Græst.	
V. Cl. A. Historie.	IV. Cl. A. Mathematik.	IV. Cl. A. Historie.	10—11.
IV. Cl. B. Latin.	IV. Cl. B. Græst.	IV. Cl. B. Latinst Stil.	
II. Cl. Mathematik.	III. Cl. Dansk.	III. Cl. Latin.	
II. Cl. Naturhistorie.	II. Cl. Kalligraphie.	II. Cl. Tydse Stil.	
I. Cl. Regning.	I. Cl. Historie.	I. Cl. Religion.	
II. Cl. Historie.	VII. Cl. Historie.	VII. Cl. Naturlære.	
VI. Cl. A. Latinst Stil.	VI. Cl. A. Latin.	VI. Cl. A. Latin.	
VI. Cl. B. Græst.	VI. Cl. B. Latin.	VI. Cl. B. Latin.	
V. Cl. Tydse.	V. Cl. Græst.	V. Cl. Tydse.	
IV. Cl. A. Latin.	IV. Cl. A. Dansk Stil.	IV. Cl. A. Latinst Stil.	11—12.
IV. Cl. B. Dansk Stil.	IV. Cl. B. Latin.	IV. Cl. B. Historie.	
III. Cl. Frans.	III. Cl. Frans.	III. Cl. Mathematik.	
II. Cl. Regning.	II. Cl. Dansk.	II. Cl. Historie.	
I. Cl. Tydse.	I. Cl. Regning.	I. Cl. Naturhistorie.	
VII. Cl. Naturlære.	VII. Cl. Dansk.	VII. Cl. Græst.	
VI. Cl. A. Latin.	VI. Cl. A. Frans.	VI. Cl. A. Religion.	
VI. Cl. B. Religion.	VI. Cl. B. Mathematik.	VI. Cl. B. Frans.	
V. Cl. Latin.	V. Cl. Naturhistorie.	V. Cl. Latin.	
IV. Cl. A. Tydse.	IV. Cl. A. Latin.	IV. Cl. A. Latinst Stil.	12—1.
IV. Cl. B. Græst.	IV. Cl. B. Religion.	IV. Cl. B. Tydse.	
III. Cl. Latin.	III. Cl. Tydse.	III. Cl. Historie.	
II. Cl. Kalligraphie.	II. Cl. Tegning.	II. Cl. Naturhistorie.	
I. Cl. Naturhistorie.	I. Cl. Tydse.	I. Cl. Tydse.	
VII. Cl. Græst.	VII. Cl. Latin.	VII. Cl. Hebraist.	
VI. Cl. A. Mathematik.	VI. Cl. A. Mathematik.	VI. Cl. A. Latin.	
VI. Cl. B. Latin.	VI. Cl. B. Naturhistorie.	VI. Cl. B. Tydse.	
V. Cl. Frans.	V. Cl. Latin.	V. Cl. Latin.	
IV. Cl. A. Religion.	IV. Cl. A. Græst.	IV. Cl. A. Mathematik.	1—2.
IV. Cl. B. Naturhistorie.	IV. Cl. B. Frans.	IV. Cl. B. Græst.	
III. Cl. Tegning.	III. Cl. Geographie.	III. Cl. Naturhistorie.	
II. Cl. Tydse.	II. Cl. Regning.	II. Cl. Frans.	
I. Cl. Dansk Stil.	I. Cl. Kalligraphie.	I. Cl. Kalligraphie.	
VII. Cl.	VII. Cl.	VII. Cl.	
VI. Cl. A. Dansk Stil.	VI. Cl. A. Naturhistorie.	VI. Cl. A. Gymnastik.	
VI. Cl. B. Mathematik.	VI. Cl. B. Latin.	VI. Cl. B. Gymnastik.	
V. Cl.	V. Cl. Religion.	V. Cl. Mathematik.	
IV. Cl. A. } Gymnastik.	IV. Cl. A. Kalligraphie.	IV. Cl. A. Frans.	
IV. Cl. B. }	IV. Cl. B. Mathematik.	IV. Cl. B. Naturhistorie.	2—3.
III. Cl. Religion.	III. Cl. }	III. Cl. Kalligraphie.	
II. Cl. Frans.	II. Cl. }	II. Cl. Regning.	
I. Cl.	I. Cl.	I. Cl. Dansk.	
Sang. Altisterne.	Sang. Begynderne.		3—4.

S h e m a

over Examinationens Gang ved den offentlige
Examen i Metropolitan-skolen fra den 15de til den,
27de Juli 1848.

Bed den mundtlige Examen er for hver enkelt Prøve vedkommende
Examinators Navn tilføjet.

III og II Classe ere, paa Grund af deres betydeligere Discipelantal, under hele den mundtlige Examen ansatte til Examination under 2 forskellige Afdelinger (A og B), af hvilke Afdelingen A indebefatter de Disciple, hvis Bladser i Classerne, efter den for Juni Maaned afholdte Censur, falde paa de ulige Numere 1, 3, 5 o. s. fr., Afdelingen B de øvrige. Saaledes bestaaer

III Cl. A af Disciplene Joh. Møller, N. Mourier, Røder, Bruhn, Esbensen, Bagger, Smith, Løse, Abrahams, V. Thoſte, Praetorius, Löffler, Herz, Wilder, T. Schouw og Thorsøe.

III Cl. B af Lauritzen, Wilse, E. Koch, Gylling, J. Scharling, Th. Hindenburg, C. Lange, Chr. Johnsen, Oldenburg, Berggreen, Hauch, Gjorup, L. Klubien, Schorn og Blichfeldt.

II Cl. A af Schumacher, Krøyer, M. Hertel, Stremme, Dinesen, Jac. Møller, L. Thoſte, Chr. Bendz, Müllen, Wibe, Lützau, Gutfeld, Velschow, Eksildsen og V. Ebbesen.

II Cl. B af Diechmann, Jacobsen, Cour. Martensen, Freund, Chr. Martensen, Christens, Cl. Birk, Thielemann, Dons, E. Jorgensen, Adolph Fibiger, Sigersted, Chr. Bertelsen og Christiansen.

Skriftlig Examen.

Løverdagen den 15de Juli.

9-12. Samtlige Classer Danskt Stiil; 3-6. VI Cl. A—
B og V Cl. Latinſt Version; 6-8 VI Cl. A Græſt Version.

Mandagen den 17de Juli.

9-12. VI Cl. A og B, V Cl., IV Cl. A og B Latinſt Stiil.

9-11. II Cl. og I Cl. Negning.

3-5. VI Cl. A og B Frankſt Version; 5-7. VI Cl. A og B Nydſt Stiil.

Mandagen den 24de Juli.

3-6. VI Cl. A og B Historisk Udarbeidelse.

Efter den skriftlige Gramen Mandagen den 17de Juli afholdtes Sangproben 7-8 af Organist Berggreen.

Mundtlig Gramen.

Torsdagen den 20de Juli.

III Classes Læfestue.	II Classes Læfestue.
8-10. VI Cl. A. Mathematik. Adjunct Petersen.	8-11. VI Cl. B. Religion. Adjunct Jensen.
10-12. VI Classe A. Naturlære. Adjunct Petersen.	12-3. III Cl. A. Historie og Geographie. Candidat Dahl.
12-2. IV Cl. A. Fransf. Candidat Moth.	4-6. IV Cl. B. Fransf. Candidat Moth.
4-7. V Cl. Naturhistorie. Candidat Bjellerup.	6-8. IV Cl. B. Geographie. Candidat Dahl.

V Classes Læfestue.

8-11. V Cl. Thysf. Adjunct Holbech.
11-1. III Cl. B. Arithmetik. Est. Adjunct Rasmussen.
1-2½. VI Cl. A. Thysf. Adjunct Holbech.
4-7. IV Cl. A. Religion. Adjunct Jensen.

Fredagen den 21de Juli.

III Classes Læfestue.	II Classes Læfestue.
8-11½. VI Cl. B. Græsf. Rector.	8-11. II Cl. A. Danf. Adjunct Holbech.
11½-1½. VI Cl. A. Latin. Overlærer Birch.	11-2. II Cl. B. Historie og Geographie. Candidat Dahl.
4-7½. IV Cl. A. Græsf. Candidat Kerrn.	4-6½. IV Cl. B. Naturhistorie. Candidat Bjellerup.
	6½-7½. VI Cl. A. Geographie. Candidat Dahl.

V Classe's Læsestue.

- 8-10. I Cl. Religion. Adjunct Jensen.
 10-2. V Cl. Mathematik. Adjunct Petersen.
 4-6. III Cl. A. Dansk. Adjunct Krebs.
 6-8. III Cl. B. Lydst. Adjunct Holbech.

Løverdagen den 22de Juli.

III Classe's Læsestue.

8-11½. VI Cl. B. Historie. Overlærer Espersen.

11½-2. I Cl. Historie og Geographie. Candidat Dahl.

2-4½. VI Cl. B. Naturhistorie. Candidat Rjellerup.

4½-7½. III Cl. A. Latin. Adjunct Krebs.

II Classe's Læsestue.

8-12. V Cl. Latin. Candidat Rielsen.

12-2. II Cl. A. Naturhistorie. Candidat Vahl.

4-6. III Cl. B. Religion. Adjunct Jensen.

6-8. II Cl. A. Lydst. Adjunct Holbech.

V Classe's Læsestue.

8-10. VI Cl. A. Religion. Adjunct Jensen.

10-1. II Cl. B. Dansk. Adjunct Holbech.

1-2. VI Cl. A. Frans. Professor Abrahams.

4-7½. IV Cl. B. Græsk. Candidat Kerrn.

Mandagen den 24de Juli.

III Classe's Læsestue.

8-10. VI Cl. A. Historie. Overlærer Espersen.

10-12. III Cl. A. Naturhistorie. Candidat Rjellerup.

12-2. III Cl. B. Naturhistorie. Candidat Rjellerup.

4-7. IV Cl. B. Mathematik. Adjunct Petersen.

II Classe's Læsestue.

8-10½. VI Cl. B. Lydst. Adjunct Holbech.

10½-12½. IV Cl. A. Geographie. Candidat Dahl.

12½-2½. II Cl. B. Frans. Candidat Moth.

4-6. II Cl. B. Naturhistorie. Candidat Vahl.

6-8. II Cl. A. Frans. Candidat Moth.

V Classe's Læsestue.

- 8-12. V Cl. Græst. Candidat Kerrn.
 12-2. I Cl. Danst. Est. Adjunct Rasmussen.
 4-7½. IV Cl. A. Latin. Adjunct Berg.

Tirsdagen den 25de Juli.

III Classe's Læsestue.	II Classe's Læsestue.
8-12. VI Cl. B. Mathematik. Adjunct Petersen.	8-11½. IV Cl. B. Historie. Overlærer Espersen.
12-2. VI Cl. B. Hebraisk. Adjunct Krebs.	12-2. VI Cl. A. Græst. Adjunct Berg.
2-4. I Cl. Naturhistorie. Can- didat Vahl.	4-7. III Cl. B. Latin. Ab- junct Krebs.
4-7. IV Cl. B. Tydsk. Ad- junct Holbech.	

V Classe's Læsestue.

- 8-10. III Cl. A. Tydsk. Adjunct Holbech.
 10-12. I Cl. Tydsk. Est. Adjunct Rasmussen.
 12-2. III Cl. B. Frans. Candidat Moth.
 4-6. II Cl. B. Religion. Adjunct Jensen.
 6-8½. IV Cl. A. Naturhistorie. Candidat Rjellerup.

Onsdagen den 26de Juli.

III Classe's Læsestue.	II Classe's Læsestue.
8-11½. VI Cl. B. Latin. Candidat Rielsen.	8-11½. IV Cl. A. Historie Overlærer Espersen.
11½-1½. VI Cl. B. Frans. Professor Abrahams.	11½-2. V Cl. Geographie. Candidat Dahl.
1½-2½. VI Cl. A. Hebraisk. Adjunct Krebs.	2-4. III Cl. A. Frans. Can- didat Moth.
4-6. III Cl. B. Danst. Adjunct Krebs.	4-7. II Cl. A. Historie og Geographie. Candidat Dahl.
6-8. III Cl. A. Arithmetik. Adjunct Rasmussen.	

V Classe's Læsestue.

- 8-11½. V Cl. Religion. Adjunct Jensen.
 1-3. II Cl. A. Religion. Adjunct Jensen.
 4-7. IV Cl. B. Lydſt. Adjunct Holbech.

Torsdagen den 27de Juli.

III Classe's Læsestue.	II Classe's Læsestue.
8-11½. IV Cl. B. Latin. Adjunct Berg.	8-12. V Cl. Historie. Overlærer Espersen.
11½-12½. VI Cl. B. Geographie. Candidat Dahl.	12-2½. V Cl. Frans. Professor Abrahams.
1½-3. VI Cl. A. Naturhistorie. Candidat Bjellerup.	4-7. III Cl. B. Historie og Geographie. Candidat Dahl.
4-7½. VI Cl. B. Maturlære. Adjunct Petersen.	

V Classe's Læsestue.

- 8-11. IV Cl. A. Mathematik. Adjunct Petersen.
 11½-2½. IV Cl. B. Religion. Adjunct Jensen.
 4-6. II Cl. B. Lydſt. Adjunct Holbech.
 6-8. III Cl. A. Religion. Adjunct Jensen.
-

Fredagen den 28de Juli om Formiddagen Kl. 8 prøves de til Optagelse i Skolen anmeldte Disciple; Løverdagen den 29de Juli afholdes Lærerforsamling i Anledning af Censuren; Mandagen den 31te Juli Kl. 12 bekjendtgøres Udfaldet af Examen. Sommerferien varer fra 1ste til 31te August, og Fredagen den 1ste September begynder Undervisningen for det nye Skoleaar.

Til at overvære den mundtlige Examen indbydes herved Disciplenes Fædre og Foresatte samt andre Skolens og Videnskabernes Velhyndere.

Metropolitanskolen i Juli 1848.

B. Børgea.

